



# új magyar szó

20 oldal

Ára: 1,5 lej

Országos közéleti napilap | Alapítva 1947-ben, Romániai Magyar Szó címmel

VII. évfolyam,  
172. (1492.) szám**BNR-valutaárfolyamok**

|                   |          |
|-------------------|----------|
| 1 euró            | 4,2429 ▲ |
| 1 amerikai dollár | 3,0025 ▲ |
| 100 magyar forint | 1,5298 ▼ |

**Aktuális**

2

**Angela Merkelék újabb választási kudarca**

Angela Merkel kancellár kudarcaként értékelték tegnap politikai megfigyelők a Mecklenburg-Előpomerániában megtartott tartományi választások eredményeit: az SPD és a Zöldek pártja lett a két győztes.

**Társadalom**

7

**„A tudás nem kamerafüggő”**

Tagadta tegnap lapunknak Hargita megye főtanfelügyelője azt, hogy a megye diákjai azért értek el a nyárinál sokkal gyengébb eredményeket a pótérettségiben, mert a júliusi vizsgákkal ellentétben az őszi megméretés már kamerák felügyelete alatt zajlott.

**Kultúra**

8

**Közönséges vacsora a kolozsvári színházban**

Nyolc bemutatóval készül a Kolozsvári Állami Magyar Színház ebben az évadban, de vendéglőadásokat, felolvasószínházi előadásokat és koncerteket, valamint az elmúlt évadokból áthozott produkciókat is láthat a közönség – számolt be az évadkezdő sajtótájékoztatón Tompa Gábor igazgató.

**Vezércikk**

3

**Parlamentari ülésszak: az első gong**

Ne menjünk el szó nélkül amellett, hogy az RMDSZ ebben az ülésszakban a gazdaságélénkítést szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos jogalkotást tekinti prioritásnak.

Ami azt mutatja: az szövetség vezetői felismerték, hogy a lakosság megélhetési problémáit többre tartja a közösségi jogok érvényesítésének igényénél. ▶

**Salamon Márton László**

## Közhasznúvá váló cián

*Törvény születhet a bányaterületeken található ingatlanok kisajátításáról*

Jól foghat a kisajátítás. A Verespatak melletti Szarvaspatak-völgyében több háztulajdonos nem hajlandó megválni otthonától

Fotó: Cseke Péter Tamás/archiv

Közhasznú beruházással lépnek elő a Verespatakra tervezett aranybányához hasonló befektetések, ha a képviselőház is megszavazza a bányatörvény ilyen irányú módosítását. A szenátus által már megszavazott tervezetet több civil szervezet is alkotmányellenesnek tartja, mert lehetővé teszi, hogy a magán bányavállalatok az állam nevében kisajátíthassák a kitermelés területén található ingatlanokat. A képviselőház ipari szakbizottsága ma dönt arról, hogy mikor tűzi napirendre a törvényt módosítást. A testület tagja, Antal István képviselő szerint a jogszabály jelentősen módosul majd a szenátusi változathoz képest. **6. és 7. oldal ▶**

### Jövőre egyszer voksolunk?

ÜMSZ

„Teljes egyetértéssel” fogadták el tegnap a kormányt támogató alakulatok azt a javaslatot, hogy a jövő évben esedékes helyhatósági és parlamenti választásokat összevonják. Bár a Demokrata Liberális Párt (PDL) több vezető politikusa egy nappal korábban időpontként 2012. november 18-át javasolta, a szavazás pontos napjáról egyelőre nem döntöttek. A választási rendszer módosításának kényes kérdését szintén később veszik napirendre, ugyanis a PDL által szorgalmazott többségi választási rendszerrel nem ért egyet az országos viszszaosztás megtartását kérő RMDSZ. **Folytatása a 3. oldalon ▶**

### Kisebbségi törvény: kötelező!

▶ Az RMDSZ törvényhozási prioritásait vitatták meg a szövetség képviselőinek és szenátorainak tegnap délelőtti közös frakcióülésén. Máté András

Levente, az RMDSZ alsóházi frakcióvezetője szerint ebben az ülésszakban „kötelező dűlőre vinni a kisebbségi törvényt”.

**3. oldal ▶**

Napbarnítottan. A frakcióülésen a vezérkar is részt vett

Fotó: Tofán Levente

### Ismét „vámolhat” Székelyudvarhely

▶ Vámpontokként újranyílnak Hargita megyében az augusztus folyamán bezárt székelyudvarhelyi és gyergyószentmiklósi vámügyi igazgatóságok, miután a helyi vállalkozói réteg kérését pozitívan bírálta el az országos vámhatóság. Ambrus Istvántól, a Hargita Megyei Jövedéki Adó- és Vámigazgatóság vezetőjétől megtudtuk: a megnyitott egységek ugyanazokat a feladatokat látják el, mint az egykori igazgatóságok, sőt, néhány feladattal ki is egészül tevékenységük, például a jövedéki adó területén. **6. oldal ▶**

**Mai mellékletünk:**

úmsz *kisebbségben*



## Röviden

## Tisztújítás Lakiteleken a MIT-nél

Szeptember 2 és 4. között Lakiteleken szervezte meg táborát a Magyar Ifjúsági Tanács (MIT). A találkozó célja az volt, hogy a tagszervezetek nagyobb létszámban megjelenő képviselői jobban megismerhesék egymást, lehetőségük legyen a MIT tevékenységének tervezésébe bekapcsolódni, és a magyarországi partnerszervezetekkel közvetlen kapcsolatba lépni. A tisztújítás nyomán leköszönt az ernyőszervezet eddigi elnöke, Sándor Krisztina, a küldöttgyűlés pedig két évre új elnökséget választott. A MIT alelnökei: Vadász-Szatmári Huba (az RMCSSZ jelöltjeként), Lovassy Cseh Tamás (az EMI jelöltjeként) és Fancsali Barna (a MISZSZ jelöltjeként), elnöke pedig Bozsó Imre Lehel, a szervezet korábbi alelnöke, az IKE jelöltjeként.

## Román férfi volt a rongáló

Elfogta a római rendőrség azt a férfit, akit a Piazza Navonán lévő Fontana del Moro megrongálásával gyanúsítanak. A férfi személyes problémákkal magyarázza „figyelemfelhívó” tettét. A hatóságokkal volt rendezetlen ügye, ezért verte szét kalapáccsal az egyik római szökőkút szoborrészét – állítja a román tettes. A térfelügyelő kamerák felvétele alapján megtalált nagydarab, kopaszodó, 52 éves férfi szombat reggel mászott be a római Piazza Navova egyik szökőkútjába, majd egy kalapácsnak látszó tárggyal tízszer lesújtott az egyik márványfigura fejére.

## Áramot ad az iráni atomerőmű

Fontos lépéséhez érkezett el az iráni atomprogram: az évekig késedelmet szenvedő busehri erőművet rákapcsolták a hálózatra. Mohammed Ahmadian, az iráni atomenergia-hatóság helyettes igazgatója vasárnap az állami rádióban bejelentette, hogy az atomerőmű éjjel óta tesztüzeműben áramot termel. Az orosz segítséggel épült létesítmény teljesítménye 60 megawatt elektromos energia lesz.

## Megoperálták a spanyol királyt

Sikeres volt János Károly spanyol király (képünkön a királynéval) műtétje. Az uralkodó tegnap reggel elhagyta a kórházat, és



visszatért a Zarzuela-palotába – jelentette be a spanyol királyi ház szóvivője. A 73 éves János Károlynak a bal lábát kellett Achilles-ínszakadással megoperálni, a madridi San José klinikán. Egy ideig még fog tudni járni, később pedig fizioterápiás kezelést kap.

## Visszavonul Wolfgang Schäussel

Bejelentette lemondását képviselői mandátumáról tegnap és visszavonul a politikától a 66 éves Wolfgang Schäussel volt osztrák kancellár a Telekom Austria-botrány miatt. A korrupciós ügyben sajtóértesülések szerint a Schäussel vezette kormányok több tagja és az akkori kormánypártok más politikuskai is érintettek. A bejelentés váratlan volt, Schäussel ugyanis mindeddig nem szólalt meg a botrányval kapcsolatban, s nem válaszolt a lemondását követelő ellenzéki kijelentésekre sem.

## „Megnyiták” Szíria börtönei

Szíria megnyitja börtöneit a Vörös kereszt előtt, amelynek tisztségviselői Damaszkuszban már fel is kereshették a központi börtön foglyait – közölte tegnap a Vörös kereszt Nemzetközi Bizottsága.

# Merkelék újabb választási kudarcra



**Biztos baloldali siker. Erwin Scharmer tartományi miniszterelnöknek és koalíciós partnereinek van okuk az öröme**

Gy. Z.

Angela Merkel kancellár kudarcaként értékelték tegnap politikai megfigyelők a hétvégén Mecklenburg-Előpomerániában megtartott tartományi parlamenti választások eredményeit. A volt NDK-beli tartományban az eddig ellenzéki Német Szociáldemokrata Párt (SPD), valamint az ugyancsak ellenzéki Zöldek pártja lett a szavazás két győztese, míg a két vesztes a német kormánykoalíció két pártja, a kancellár vezette német Kereszténydemokrata Unió (CDU), valamint a liberális Szabad Demokrata Párt (FDP). Különösen az utóbbi

szünetelt fájdalmas vereséget: az FDP az idén immár a negyedik helyi törvényhozásnak kényeszerült búcsút mondani.

A megfigyelők szerint hiba volna a választási eredmények mögött csakis országos okokat keresni, a szövetségi kormánykoalíció erősödő népszerűtlensége azonban mégis jelentősen befolyásolta a mecklenburgi szavazók hangulatát. Kétségtelen, hogy a választók a tartományt az elmúlt években rendkívül sikeresen kormányzó Erwin Scharmer szociáldemokrata miniszterelnöknek nyilvánították újabb bizalmat, elemzők szerint a konzervatívokat és a liberálisokat ugyanakkor

az országos politika miatt „büntették”. Scharmer tegnap kormányalakítási konzultációt javasolt az eddigi partner kereszténydemokratáknak, egyszersmind a harmadik helyen végzett, a korábbi keletnémet kommunista utódpartot magában foglaló Baloldal pártjának is.

Németországban az idén eddig hat tartományban tartottak helyi választásokat, és többségük a kereszténydemokraták és a liberálisok kudarcát eredményezte. Legközelebb az önálló tartományok számító Berlinben rendeznek parlamenti választásokat, és az előrejelzések szerint az eddigi irányzat folytatása várható. ◀

## Burgenland kilencven éves

ÚMSZ

Ünnepi ülésen emlékeztek meg a burgenlandi parlamentben Kismartonban arról, hogy kerek kilencven esztendeje jött létre az osztrák tartomány. A megemlékezésen jelen volt Heinz Fischer államfő, Werner Faymann szövetségi kancellár és számos vezető politikus. Hans Niessl tartományi főnök megköszönte a burgenlandiaknak a részvételt az ország rész felépítésében. Burgenlandnak – magyarul Őrvidéknek –, amelyet az első világháború után csatoltak el Magyarországtól, különösen a 20. század második felében kellett nehézségekkel megküzdnie: az itt húzóó vasfüggöny nagy hátrányt jelentett. Niessl hangsúlyozta, hogy Ausztria legszegényebb tartománya számos tekintetben példa értékű régióvá nőtte ki magát. Európa történelmi változásai, a keleti nyitás és az uniós csatlakozás új lehetőségeket nyitott meg Burgenland előtt. A fölemelkedés a tartományi főnök szavai szerint kihatott a szolidaritásra és az emberségesre is. A burgenlandiak „mérhetetlen segítőkészsége” megmutatkozott 1956-ban a magyar felkelés idején, 1968-ban a csehszlovákiai válságnál, majd 1989-ben a vasfüggöny lebontásakor. Burgenland különleges partnerre talált a különböző népcsoportokban és vallási közösségekben is, emelte ki Hans Niessl. „Olyan szellemi-kulturális légkör alakult ki itt, amelyet a türelem és a nyitottság jellemez. Ezt a légkört érdemes ápolni” – fűzte hozzá a tartományi főnök, aki kiemelte: 1970 óta a kétszeresére, 98 ezerre nőtt a munkahelyek száma. ◀

## Partot értek a trópusi viharok

ÚMSZ

Rendkívüli időjárás tartja rettegésben a tengerentúlt és a Távol-keletet. A Talasz nevű ciklon helyi idő szerint tegnap reggel még a Japán-tenger központi része felett volt, de számítások szerint mára virradóan elérte Oroszország Primorje (Tengermellék) területének a délkeleti partjait, ahol már tegnap is trópusi eső zuhogott. A meteorológusok szerint egy-két nap alatt egyhavi átlagnak megfelelő mennyiségű, néhol annál is több csapadék hullik a területre. A rendkívüli helyzetek minisztériumának helyi részlege felszólította az ottani lakosokat, hogy ne hagyják el a településeket, ne menjenek halászni és vadászni, amíg dül a vihar. A Talasz az elmúlt napokban Japán déli tartományaiban legalább 25 embert ölt meg, áradásokat, földcsuszamlásokat okozott, közutakat és vasútvonalakat rongált meg, és elsodort egy vasúti hidat. A Lee nevű trópusi vihar is már elérte az Egyesült Államokat. A heves széllekeésekkel és esőzésekkel támadó ciklon miatt ezeket kellett kitelepíteni az alacsonyabban fekvő területekről több déli államban. Louisianában és Mississippiben több ezer háztartás maradt áram nélkül. A szakemberek szerint a vihar várhatóan jelentősen gyengül. ◀

## A felkelők bevették a fellegrvárat

Hírösszefoglaló

Anders Fogh Rasmussen főtitkár szerint pozitív tanulságokkal szolgált a NATO számára a várhatóan hamarosan sikerrel befejeződő líbiai művelet, amelynek célja a rezsím által fenyegetett polgári személyek védelme volt. A szövetség brüsszeli központjában megtartott tegnapi sajtótájékoztatóján a főtitkár úgy vélte, a tavasszal kezdett művelet bizonyította a NATO erejét, rugalmasságát és nyitottságát, a légitámaszok pontossága pedig példa nélküli volt. Rasmussen úgy vélte, a művelet sikeres befejezése közel

van, és megismételte, hogy a NATO „egy perccel sem marad tovább a szükségesnél”.

Hivatalos vizsgálat indul a brit hírszerzés és a Kadhafi-rezsím kapcsolatainak feltárására – jelentették be tegnap Londonban. Előzményként több brit lap is arról számolt be, hogy újságírói a felkelők által elfoglalt líbiai fővárosban olyan dokumentumokat találtak, amelyek a brit hírszerzés (MI6) és a megdöntött líbiai rezsím korábbi szoros együttműködésére utalnak. Abdel-Hakim Belhadzs, a Tripolit elfoglaló lázadó erők katonai parancsnoka 2004-ben menedékjogért folya-

modott a Kuala Lumpur-i brit diplomáciai képviselőt, ám a britek „elárulták” őt. A CIA ezután terrorgyanúsítottként elfogta, és kiadta Líbiának, ahol hét évet töltött börtönben. Kihallgatásain állítólag brit titkosszolgálati ügynökök is jelen voltak.

Közben körülvették a felkelők csapatai az egyik utolsó Kadhafi csapatát az egyik utolsó Kadhafi fellegrvár, Bani-Valid városát. Lapzártakor érkezett hír szerint a Szabad Líbia Rádió közölte, hogy Bani-Valid megadta magát. A várost megszálló felkelők ultimátumot intéztek a Kadhafihoz húz erökhöz, hogy a sivatagi települést ürítsék ki. ◀

## Nő a török–izraeli feszültség

ÚMSZ

Negyven izraeli állampolgárt feltartóztattak néhány órára tegnap reggel az isztambuli repülőtérén – közölte az izraeli külügyi szóvivő. Jigal Palmor szerint az izraelieket megérkezésük után tartóztatták fel, és kihallgatták őket. A török külügyminisztérium és a Turkish Airlines légitársaság azt közölte, hogy nincs tudomása az incidensről. A török sajtó eközben arról számolt be, hogy a közelmúltban Izraelbe érkező török állampolgárokat zaklattak egy biztonsági ellenőrzés

során. Az Anadolu török hírügynökség jelentése szerint, amely utasok elmondására hivatkozott, vasárnap több török állampolgárt elkülönítettek a többiekől a tel-avivi repülőtérén, majd hosszadalmas motozásnak vetették őket alá.

Izrael és Törökország diplomáciai kapcsolatait válságba sodorta a tavalyi tengeri incidens, amikor izraeli kommandósok megrohmoztak egy török hajót, amely segélyt szállított volna a Gázai övezetbe, dacolva az izraeli tengeri zárlattal. Az incidensben nyolc török és egy török születésű ame-

rikai állampolgár vesztette életét. A hét végén ezzel az incidenssel összefüggésben Ankara kiutasította az izraeli nagykövetet.

Egyiptomban fállal vették körül azt az épületet, amelyben az izraeli nagykövetség működik, de hivatalos magyarázat szerint az intézkedés célja nem a diplomáciai képviselőt, hanem az épület többi szintjén lakók védelme. A múlt hónapban több tiltakozó megmozdulás is volt a Kairó közelében, el-Gizában lévő magas épületnél. Egyszer egy tüntető fel is mászott rá, s leszedte róla az izraeli zászlót. ◀

# Jövőre egyszer voksolunk?

Folytatása az 1. oldalról

Sulfina Barbu, a demokrata liberálisok egyik vezető politikusa szerint a 2012. november 18-i dátum alkotmányossági szempontból is megfelelne. Kifejtette: a helyi választottak mandátumát meg lehetne hosszabbítani novemberig, a jelenlegi parlamenti képviselők és szenátorok 2008. december 11-én tették le a hivatali esküt, tehát a voksolást úgy kellene megtartani, hogy a következő ciklus honatáinak a mandátuma 2012. december 12-én kezdődjön. „Számításaink szerint november 18. után bármikor szervezhetünk választásokat” – foglalta össze Sulfina Barbu. A nagyobbik kormánypart főtájkára, Ioan Oltean hozzátette: a döntés a kormány hatáskörébe tartozik.

## Előrehozott választásokat akar az ellenzék

Victor Ponta, a Szociál-Liberális Szövetség (USL) társelnöke



Egyszer, de több urnába várják a kormánypártiak a szavazatokat Fotó: ÚMSZ/archív

nöke tegnap ismételtől leszögezte, az ellenzék nem ért egyet a választások összehívásával. „A

helyi választottak mandátumának meghosszabbítása azzal a veszéllyel jár, hogy törvény által megszabott négy éves mandátum lejártá után polgármesterek, a helyi- és megyei tanácsok határozatai megtámadhatóak. A bíróságok pedig joggal dönthetnek úgy, hogy mandátumuk lejárása után nem áll jogukban hivatalos dokumentumokat aláírni” –fejtette ki a szociáldemokrata pártelnök. Hozzátette: az USL által kért előrehozott választások intézményét szerte a világon ismerik és használják, „ellentétben

Emil Boc kitalációjával, a hátravitt választásokkal”. A jogász végzettségű Victor Ponta elmondta, az alkotmány és az idevágó törvények egyértelműen fogalmaznak: a választottak mandátumát csak háború vagy természeti katasztrófa esetében lehet meghosszabbítani. „Lássuk, mire készülnek a kormányzó alakulatok, mit találnak ki, álmocsányt követnek el vagy valami más jut eszükbe” – tette fel a kérdést az USL társelnöke.

## Szeptember végéig létrejön az EU-pénzek minisztériuma

Eldöntöttük, hogy szeptember végéig átvisszük a parlamenten az uniós alapok lehívását koordináló minisztériumot – mondta el a tegnapi koalíciós tanácskozás után Fekete-Szabó András, az RMDSZ szenátusi frakcióvezetője: Az Agerpres hírügynökségnek nyilatkozó Fekete-Szabó kifejtette, az új minisztérium létrehozása nem érinti az egyes tárca alárendeltségében már létező, az EU-s pénzek lehívásáért felelő struktúrákat, az új tárca elsősorban tárcaközi szinten koordinálja az uniós alapok lehívását és közvetlen kommunikációt tart fenn az Európai Bizottsággal. Az RMDSZ-es politikus hangsúlyozta, az új tárcavezető személyére vonatkozóan semmilyen javaslat nem hangzott el, viszont hozzátette, hogy a megbízottnak politikailag pártsemlegesnek kell lennie és jó kapcsolatot kell ápolnia Brüsszellel. ◀

## A PSD ma találkozóra hívta az RMDSZ-t

A Szociáldemokrata Párt tárgyalásra hívta mára az RMDSZ-t, hogy a választási törvénnyel és a választások összehívásával kapcsolatos fenntartásait megossza a szövetség vezetőivel. „Ha az ellenzék konstruktív javaslatokkal jön, mi azt meghallgatjuk. Kommunikáció szintjén kell az egyeztetés, még ha parlamenti együttműködési egyezségről nem is lehet szó a kormányoldal és az ellenzék között” – kommentálta lapunknak Máté András Levente, az RMDSZ képviselőházi frakcióvezetője a mai RMDSZ-PSD találkozót. Politikai elemzők szerint az ellenzéki alakulat a pontszerű kérdéseken túl ismételtől megpróbálkozik majd az RMDSZ átcsábításával.

## Felszámoltatnák a PDL-t

ÚMSZ

▶ Azzal a kéréssel fordul Románia főügyéséhez az ellenzéki Szociál-Liberális Szövetség (USL), hogy kezdeményezze a Demokrata Liberális Párt (PDL) felszámolását, ugyanis a nagyobbik kormánypart nem iktatta a törvény által előírt 30 napos határidőn belül a májusban módosított alapszabályzat-módosításokat. „Azt fogjuk kérni Laura Codruța Kovesi főügyéstől, hogy szerezzen érvényt a politikai pártok működését szabályozó jogszabály 24., 25. és 26. cikkelyének, amely – ellentétben azzal, amit Emil Boc miniszterelnök állít - kötelező jelleggel szabja meg a pártoknak, hogy 30 na-

pon belül vezessék át alapszabályzat-módosításaikat a törvényeséknél” – fogalmazott Victor Ponta szociáldemokrata pártelnök. Hozzátette: elvárja, hogy a bel- és közigazgatási minisztérium azonnali hatállyal törölje a PDL-t a pártok jegyzékéből. Az ugyancsak jogi végzettségű Emil Boc kormányfő, PDL-elnök szerint a 30 napos határidő csupán ajánlás, a párttörvény egyértelműen legfeljebb 30 napot hagy jóvá a pártok alapszabályában bekövetkezett változások közlésére. A bukaresti törvényszék holnapután tárgyalja azt a beadványt, amelyben Viorel Rînghilescu, a Demokrata Párt nevű alakulat elnöke is a PDL felszámolását kérte. ◀

## Cseke–Gyerkó helycsere

S. M. L.

▶ Elkezdődött tegnap az új parlamenti ülés, a nyári vakációról két hónap után visszatért honatáknak több mint ötszáz törvénytervezetet kell napirendre tűzniük. Magyar szempontból ezek közül a legfontosabb a kisebbségi törvény, amelyet a koalíciós szerződés értelmében június végéig el kellett volna fogadni. Máté András Levente képviselőházi frakcióvezető az ÚMSZ-nek elmondta, a szövetség képviselőinek és szenátorainak tegnap délelőtti közös frakcióülésén megvitatták a szövetség törvényhozási prioritásait. A koalíciós tanács RMDSZ-es tagjai beszámoltak a

honatáknak arról, hogy a koalíciós partnerrel milyen fázisba jutottak a választási törvényről szóló egyeztetések. Ami a kisebbségi törvényt illeti, a frakcióvezető szerint ebben az ülészakban „kötelező dűlőre vinni a jogszabályt”. Mint Máté elmondta, az alkotmánymódosítás ügyéről is szó esett, azonban a szövetség továbbra sem tartja valószínűnek, hogy ebben a kérdésben kialakuljon a szükséges kétharmados többség. Ami a személyi kérdéseket illeti, Cseke Attila szenátor, volt egészségügyi miniszter és Gyerkó László szenátusi frakcióvezető-helyettes helyet cseréltek a szakbizottságokban: Cseke a jogi, Gyerkó pedig az esélyegyenlőségi testület tagja lett. ◀

## Schengen: Igaş bizakodik

ÚMSZ

▶ Bizakodónak mutatkozott tegnap Traian Igaş belügyminiszter azzal kapcsolatban, hogy az uniós tagországok jóváhagyják Románia és Bulgária csatlakozását a Schengen-övezetbe, ugyanis – mint fogalmazott – az eddig készített hét, időközi országjelentés megállapítása szerint az ország teljesítette a határmentes régióhoz való csatlakozás feltételeit. Ugyanakkor hozzátette: tudatában van annak, hogy bár a technikai feltételek teljesültek, végső soron politikai döntésről van szó. „Szerdán és csütörtökön háromoldali találkozó keretében mérjük fel a helyzetet bolgár és lengyel

kollégáimmal. Az Unió soros elnökeként Lengyelország teljes mellszélességgel támogatja a bővítési folyamatot” – fogalmazott Igaş. A belügyminiszter szerint szeptember végéig, amikor a tagállamok igazság- és belügyminisztereinek tanácsa dönt Schengen-ügyben, bőven van még idő arra, hogy Románia megválaszolja a felkészültségét kétségbe vonó kérdéseket. Mint ismeretes, az eredetileg tavaszra várt bővítést azt követően halasztották el, hogy az EU több mérvadó tagállama – Franciaország, Németország, Hollandia – kifogásokat fogalmazott meg a román és bolgár igazságszolgáltatás működésével kapcsolatban. ◀



Frakcióülésen vitatta meg az RMDSZ törvényhozási prioritásait Fotó: Tofán Levente

## Parlamenti ülészak: az első gong



Salamon Márton László

A tegnap elkezdődött új parlamenti ülészak több tekintetben is vízváltásnak mondható a hazai politikában. Egyrészt ez az utolsó olyan periódus a 2008-as parlamenti ciklusban, amelyben elviekben még lehet úgy törvényalkotással foglalkozni, hogy nem a választások közelsége határozza meg a honaták napirendjét. Vagyis igazi jogalkotási munka folyhat, anélkül, hogy ezt gyökeresen befolyásolják a választások kimenetelével kapcsolatos szubjektív, személyes tényezők.

Persze csak elviekben, mert a fenti kijelentést azonnal meg is cáfolják az ősi ülészak tegnap bejelentett, a koalíciós tárgyalásokon megerősített prioritásai: a jövő évi parlamenti és önkormányzati választások összehívása, a voksolás napjának kijelölése, a választási rendszer módosítása – lehetőleg a kormányoldal szája íze szerint. Míg az összehívást mind a nagyobbik, mind a kisebbik kormánypart támogatja, ami a választások megrendezésének mikéntjét illeti, itt a koalíciót alkotó két fél érdekei ütköznek: a PDL egyéni választókerületet, egyszerű többséges rendszert akar, az RMDSZ viszont – érthetően – ragaszkodik a visszaosztáshoz. Érdekes lesz követni, hogyan jutnak majd közös nevezőre ennyire szögesen elmentelt álláspontokban.

Az ülészaknak azonban vannak más prioritásai is, köztük elsősorban azok, amelyek a tavaszi ülészakból kerültek át az őszibe: magyar szempontból elsősorban a kisebbségi törvény, de ott van az alapellátás mérések igényéről, és a politikai képviselőtől is azt várja el, hogy elsősorban ezzel a kérdéssel foglalkozzon. Vízváltás ez az ülészak azért is, mert ez az utolsó olyan periódus a parlament életében, amikor még – szintén csak elvileg – átrendeződhetnek a politikai erőviszonyok, megbukhat a kormány, új többség alakulhat. Ha ugyanis idén ez nem történik meg, jövőre, választási évben, aligha képzelhető már el ehhez hasonló fejlemény.

Az első gong megszólalt tehát. Reméljük, nem lesz túl sok az övön aluli ütés.

▶ **Román lapszemle**

Az olaszországi Cosa Nostra Romániában élő egyes tagjai vagyonának zárolását kérte a román hatóságoktól az olasz ügyészség. (Adevărul) ▶ Csak igen kismértékben nő majd a munkanélküliség a következő időszakban. Az Országos Munkaerő-foglalkoztatási Hivatal elnöke, Silviu Bian szerint a munkanélküliség rátája a jelenlegi 4,77 százalékról év végére legfeljebb 4,8 százalékra emelkedik majd. (Jurnalul național) ▶ Románia és Bulgária még mindig nem készült fel kellőképpen a schengeni övezetbe történő csatlakozásra – állítja Hans-Peter Friedrich német belügyminiszter. (Curierul național)

# CIA-börtönök: kiderül az igazság?

Bár a román hatóságok váltig tagadják, a WikiLeaks feltárásai után most újabb dokumentumok támasztják alá a feltételezést, miszerint az amerikai hírszerzés, a CIA Romániában is működtetett titkos börtönöket.

**Bogdán Tibor**

▶ Az amerikai titkosszolgálatokkal szerződéses alapon együttműködő két magán légitársaság CIA elleni pereskedése nyomán Bukarest számára váratlanul olyan iratok kerültek a nyilvánosság elé, amelyek arra utalnak, hogy az országban több alkalommal is leszálltak foglyul ejtett terroristákat szállító CIA-gépek.

## Bukaresttől Dzsibutiig

A titkos járatokon olyan foglyokat szállítottak, akiket különböző országokban – így Romániában is – létesített, ugyancsak titkos börtönökben hallgattak ki. A két légitársaság perének 1500 oldalas anyagát az *Associated Press* hírügynökségnek, a *Washing-*

*ton Post* és a brit *The Guardian* című napilapnak sikerült megszereznie londoni ügyvédeként, akik már régóta vizsgálják a CIA tevékenységét.

A dokumentumoknak megfelelően a pert indító két magán légitársaság a sportolót szállító Long Island-i Sportsflight valamint a New York-i Richmor Aviation volt. A titkosszolgálatok mindkét céget megévesztették, ezért azok vezetői sokáig úgy tudták, hogy az amerikai Külügyminisztériummal kötöttek szerződést. Az igazságra csak akkor jöttek rá, amikor gyanúsán megszaporodtak repülőik útjai a Guantanamoi börtön, Németország és a Közép-Kelet között. A pert azonban nem ezért indították meg, csupán azért fordultak az igazságszolgáltatáshoz, mert a CIA több já-

ratért is elmulasztott fizetni a szolgáltatóknak. Az általuk bemutatott iratokból egyértelműen kiderül, hogy a CIA megrendelésére 2003 augusztusától kezdve, legalább 55 járat indult egyebek között Bukarestbe, Bakuba, Kairóba, Dzsibutiba, Iszlambadba és Tripoliba. A Richmor légitársaság N85VM jelzésű gépe például 2002 és 2005 között csaknem 1300 órát repült a CIA megrendelésére, a titkosszolgálatok óránként 4900 dollárt fizettek a cégnek a géphasználatért, a pilóták munkáját pedig napi 800 dollárral honorálták. A gépek személyzetének tagjai így az évek során több millió dolláros jövedelemre tettek szert.

A dossziéból az is kiténik, hogy a repülőgépek legénysége gyakran hívta telefonon a CIA központi székházát, de sűrűn folytatott telefonbeszélgetéseket a személyek úgynevezett rendkívüli kiadásával foglalkozó titkosszolgálati munkatárssal.

## „Börtönkrónika”

A titkos CIA-járatok és börtönök ügye 2005-ben pat-

tant ki, amikor az Európa Tanács Parlamenti Gyűlésének jelentése szerint az amerikai titkosszolgálat legalább 100, terrorizmussal gyanúsított személyt rabolt el és szállított titkos helyekre. A strasbourgi testület svájci származású jelentéstevője, Dick Martin arra is fényt derített, hogy a foglyok közül többet is két európai államban: Lengyelországban és Romániában tartottak őrizetben, a CIA titkos börtöneiben.

Jóllehet a bukaresti hatóságok nyomban cáfolták a hírt, a román parlament által létesített különbizottság pedig vizsgálódásai nyomán határozottan tagadta, nem csak a titkos börtönök létezését, de azt is, hogy a CIA gépei leszálltak volna az ország területén, a román sajtóban számos, ellenkező előjelű információ látott napvilágot. Egyes hírszéltek szerint a CIA romániai titkos börtöne a Konstanca melletti Mihail Kogălniceanu község egyik hárszéltekén kívül helyezett katonai támaszpontján működik. A *New York Times* című tekintélyes amerikai na-

vilap 2009-ben arról írt, hogy a börtönt Bukarest egyik forgalmas központi utcájában, egy frissen felújított épületben hozták létre. Egyes romániai források már azt is tudni vélték, hogy a Victoriei sugárútról van szó, ahol hat foglyot tartanak fogva.

Mindennek nem kevés szerepe volt abban, hogy tavaly ősszel az Amnesty International „részletes, elfogulatlan és független” kivizsgálásra szólította fel a román illetékeseket, miután számos – közvetett – bizonyíték merült fel arra vonatkozóan, hogy a román állam elhallgat valamit a titkos börtönök ügyében.

## Tizenégy európai állam

Az újabb leleplező adatok ellenére a felszólítás eredménytelen maradt, a román hatóságok továbbra is tagadják azt, hogy bármilyen köztük is lett volna a terroristagyanús személyek fogvatartásához. Az ügyben korábban vizsgálódó parlamenti különbizottságot ve-

zető liberális szenátor, Norica Nicolai szerint a most megszűltetett újabb adatok „enyhén zavarosak és teljes mértékben lényegtelenek”. Cáfolta ugyan a CIA romániai börtöneinek létezését, annak lehetőségét azonban már nem zárta ki, hogy Románia területét érínthették egyes fogolyszállítmányok.

Az igazságra feltehetően rövidesen fény derül: az Európa Tanács emberjogi biztosa, Thomas Hammarberg bejelentette, nyilvánosságra hozza a CIA romániai, lengyelországi és litvániai titkos börtöneinek listáját. Szerinte terrorellenes tevékenység ürügyén több európai kormány is hozzásegítette az Egyesült Államokat ahhoz, hogy számtalan bűncselekményt kövessen el az utóbbi esztendőkből, egyben pedig, a kivizsgálások akadályozásával, hozzájárult ezeknek a cselekedeteknek az eltitkolásához is.

Hammarberg szerint legalább 14 európai állam vett részt a CIA „fogolyprogramjában”, közöttük Románia is. ◀

## A CIA „gyilkoló gépezetté” vált 9/11 után

Darázs-fészket talált az iraki és az afganisztáni csatáiról a CIA irányításának átvételére Langleybe érkezett David Petraeus tábornok. Arról a CIA-ról van szó, ahol egymás után dőlnek ki a csontvázak, s amelyet félkatonai szervezetnek, „gyilkoló gépezetnek” tartanak.

**Gy. Z.**

▶ Az amerikai sajtó egymás után írja leleplező cikkeit, még a *WikiLeaks* közreműködésére sincs szüksége hozzá. Augusztus végén megszólalt az a titkos ügynök, akinek jelentését Colin Powell akkori amerikai külügyminiszter büszkén mutatta be a nemzetközi sajtónak, ezzel igazolva, hogy Szaddám Huszein valóban tömegpusztító fegyvereket rejtget. Saját bevallása szerint azonban nem akart háborút kirobbantani az az egykori iraki titkos ügynök, akinek hazugságai nagyban hozzájárultak az amerikai invázió 2003 márciusában történt megindításához.

## „Piszkos ügyek”

A német szövetségi hírszerzésnek (BND) dolgozó, 44 esztendő volt iraki vegyész-mérnök a *Die Welt* című lapnak nyilatkozva elmondta: a mozgatható iraki biológiai fegyverlaboratóriumokról szóló történetet azért találta ki, hogy elősegítse Szaddám Huszein megdöntését. „Háborút azonban nem akartam kirobbantani” – fogalmazott a ma Németországban munkanélküli segélyből élő korábbi kém, akinek meg nem erősített infor-

mációit a BND továbbította az Egyesült Államoknak, Washington pedig ürügyként használta fel a háború megindításának indoklásához. A történet az egyik legnagyobb titkosszolgálati botrányként került be az iraki háború krónikájába. Rafid Ahmed al-Dzsánabi a német hírszerzéstől annak idején a „Curveball” („Csavart labda”) fedőnevet kapta, bár – mint az interjúban állította – sokáig azt sem tudta, hogy információival a BND-t látja el, így sokáig azt gondolta, hogy az ENSZ-fegyverellenőrei fagatják őt.

A „piszkos ügyek” sorát gyarapította a pénteki *Time* magazin híradása alapján az az eset, amely szerint az amerikai és a brit hírszerzés, a CIA és az MI6 2002-től szoros és bizalmas kapcsolatokat ápol a líbiai titkosszolgálattal. A három titkosszolgálat levelezését tartalmazó iratokból, amelyekre egy jelöletlen épületben találtak rá Tripoliban, kiderült, hogy az amerikaiak 2002 és 2004 között terrorizmussal gyanúsított személyeket adták át kihallgatásra Líbiának. Mi több, a CIA érdeklődést mutatott az iránt, hogy az észak-afrikai ország területén részvehessen a vallatásban. Az amerikai kémszervezet egy „Steve” nevű embere Musza-

Kuszától, a líbiai hírszerzés volt vezetőjétől kérte, hogy CIA állandó képviselőt létesíthessen a hazájában.

## Merényletek Castro ellen

A CIA valóságos félkatonai szervezetté, „gyilkoló gépezetté” alakult át 2001. szeptember 11-ét követően. Figyelmét és forrásait egyre inkább a terrortelhárításra, ezen belül pedig a célszemélyek elfogására vagy megsemmisítésére összpontosítja – írta ugyancsak pénteki számában a *The Washington Post*. Bár az ellenség likvidálása az ötvenes-hatvanas években sem állt távol a CIA-tól (az egyik állandó célpont Fidel Castro kubai diktátor volt: Fidel elhárításának egykori parancsnoka, Fabián Escalante egyszer összeszámolta a Líder Máximo, a Legfőbb Vezető elleni merényletkísérleteket, s állítólag 638 jött ki neki), a legújabb átmenet fokozatosan ment végbe. A drónháború például, amely egy évtizeddel ezelőtt még futurisztikusnak tetszett, ma már annyira rutinszerű, hogy ha nem az al-Kaida valamelyik vezetőjét semmisítik meg, a közvélemény tudomást sem vesz róla. A pilótánélküli repülőgépek 2001 óta több mint



A CIA langley-i székháza. Az utóbbi időben darázs-fészkeké lett?

kétezer katonai és polgári személyt öltek meg.

Bírálói szerint a CIA új típusú, „kinetikus” műveletei eltérítették az ügynökséget a hagyományos hírszerzési feladatától, és meggyengítették azt a képességét, hogy értelmezze az olyan nemzetközi folyamatokat, mint amilyen az „arab tavasz” is. „Már gyorsabb ütemben öljük ezeket a kurafikat, mint ahogy újakat tudnak kinevelni” – jelentette ki a terrortelhárító részleg (CTC) névtelenül nyilatkozó parancsnoka. Az embervadászat központja a CTC-n belül a Pakisztáni-Afgán Osztály (PAD), amelynek a légiro pilótái által üzemeltetett mintegy harminc Predator és Reaper típusú drónja van.

Az Obama-kormány fel-

számolta ugyan a CIA titkos börtönrendszerét, ám egyes gyanúsítottak elfogásával kapcsolatban továbbra is a külföldi partnereihez – egyebek között Szomáliához – fordul.

## A fő cél a likvidálás

A CIA szoros kapcsolatban áll az amerikai összefegyvernemi különleges műveleti parancsnoksággal is. Így Oszama bin Laden megsemmisítését a haditengerészeti SEAL-kommandósai hajtották ugyan végre, de a CIA irányítása alatt, a CTC által szerzett adatok és az ügynökség langleyi központjában kidolgozott akcióterv alapján. Bin Laden megölése előtt a fegyveres erők különleges egységei a CIA-val

együttműködve legalább öt alkalommal behatoltak pakisztáni területre. A 2002 és 2006 között végrehajtott akciók során azt gyakorolták, hogy a pakisztáni hatóságok számára észrevétlenül mozogjanak az országban.

A CIA 9/11 utáni arzenáljához tartoznak a félkatonai Különleges Tevékenység Osztálya által kiképzett és irányított afgán elit milíciák is. A Terrortelhárító Vadászcsapatok tevékenysége annyira homályos, hogy még vezető amerikai kormánypolitikusok sem tudják pontosan, mi a dolguk. Van, aki szerint ezek az egységek csak önvédelemből tüzelhetnek, de akad olyan is, aki állítja, hogy feladatuk inkább a likvidálás, mint az elfogás. ◀



## Lap-top

**A hétvége címe.** Basescu durván kitámadja a PDL-t: Senkit sem csaptok be egy brand-váltással, *Adevărul*

**Magyarázat.** Mi is az a brand (ejtsd: brend), aminek a fő kormánypart a váltására, megváltoztatására készül? Nos, márka (mint védjegy), márkaimázs, ami „viszi”, vagyis vonzóvá, ismertté, keresette teszi a képviselt terméket. A PDL például a narancssárga színt mint brandet akarja zöldre felcserélni, ami a kezdeti piros is számítva visszalépésnek tűnik – de úgysem lesz meg, ha már a főnök ilyen nyíltan kifogásolja. Traian Basescu egyébként egyre inkább a dorgáló atya szerepében tetszeleg, amikor a pedálosokat megszólítja, erkölcsi magaslátáról (mondjuk a Mihăileanu utcai villa második emeletéről) keményeket, vad korrupció-elleneseket és okosakat mond. Egyébként az *Adevărul* által is idézett kérdésben annyira igaza van, hogy szinte általánosítható: a PDL többé már senkit sem fog becsapni.

**Meredek címek.** Kevés ellenzéki sajtótermék maradt talpon – vagy akár képernyőn – Romániában (nyilván véletlenül, mert az államelnök nagy alkotmányosan nem avatkozik bele ilyesmibe), ezek egyike a *Cotidianul*. Új fegyvere, a tényfeltáró anyagok mellett, a romániai politikai életéről szóló anyagok szemlézése a külföldi sajtóból. „Egy öreg kommunista, fasiszta burzsuj, nacionalista diskurzus-sal”, íme T. B. képe az olasz sajtóban (kissé azért túlzó, mint ahogy túlzó az is, hogy szeretett elnökünket Hitler-bajusz-szal ábrázolják – de a sajtó már ilyen: a publicisztikákban túloz, hogy kiemelje a lényegét, amit a száraz és hivatalos tények, kanonizált kommentárok eltakar-nak...) Egy másik sokat sejtető cím: *A titkos börtönök és a Basescunak nyújtott amerikai segítség*.

**A nap állírá.** Egy falusi iskolából kizártak egy elemistát, mert azt találta mondani, hogy a legtöbb arany akkor marad meg az országnak, ha ott hagyják, ahol van. Az iskolaigazgató magas állami kintetésben részesült.

### Minden napra egy mondas

„Szövetség: a nemzetközi politikában két tolvaj uniója, akik a kezüket olyan mélyre dugták egymás zsebébe, hogy külön-külön már nem tudnának egy harmadikat kiszékelni.”  
Ambrose Gwinnett Bierce

# Áfonya, néhány Sicért

A világ valamennyi újságíró iskolájában azt tanítják, hogy a bárhonnan érkező hírek hittelességét ellenőrizni kell. Ugyancsak elcsodálkoztam, amikor a romániai magyar újságok jelentős része nagydob-ra verte (a *Duna TV*-n nem csodálkoztam), miszerint egy székelyföldi úriember Sic néven saját székelyföldi pénzcímleteket akar a piacra dobni, sőt azt is tudni vélték, hogyan néznek majd ki ezek a bankjegyek. A vérmesebb hangok már arról ábrándoztak, hogy itt van a területi autonómia legújabb fogódzója.

Csak annak nem nézett utána senki, milyen fejben is fogant meg ez az ötlet. Ugyanabban, amely tavaly Erdélyi Erő néven szeretett volna új pártot létrehozni és ősszel a következő meghívóval toborozta egy

csíkszeredai rendezvényre a polgárokat: „Az ERDÉLYI ERŐ-Erdélyi nemzeteinek összefogásáért pártalakulat szervezésében a hét végén 2010.10.03-án az önök tiszteletére sor kerül Csíkszeredában alakulatunk gazdasági vitaestje. A fórum témái: Székedi Ferenc – az alakuló SICULO-

Székedi Ferenc

– az alakuló SICULO-

## Új típusú párkatona



Horváth István

## Hit és tapasztalat

### SZELLEMIKÉZÉS

Ha majd egyszer nem aktuálpolitikailag, hanem esztétikailag lesz valaki hajlandó e korszak jelentős alkotóinak ekkoriban írt műveit elemezni, meglepődve fogja tapasztalni, hogy az a kemény diktatúrát lassan puha, tehát hatékonyabban mérgező és korrumpáló diktatúrára felváltó rendszer nem tette lehetetlenné ama hitet, amely nélkül művészi alkotás nem jöhet létre, hogy ugyanis a XX. század számos végzetes magyar traumája után – Trianon, a Horthy-korszak, a nyilas uralom, az ostrom, a felszabadulás, a Rákosi-korszak és az ötvenhatot követő megtorlás után – sem távozott el még a magyarságból az, amit szellemnek kell neveznünk, jobb szó nem lévén arra, amiben ők olyannyira bíztak, és, a későbbi fejlemények alapján ezt kell mondanom, akkoriban valóban joggal reménykedtek. Akkor ível fel a magyar film, a képzőművészet, a zene; ilyesmi nem történhet véletlenül.

Hasonló hit éltette a legsúlyosabb emberi tapasztalatokra szert tevő nagy alkotókat egész Kelet-Európában, ez a hit éltette egy darabig Tadeusz Borowskit, ez a hit éltette Varlam Salamovot is: az a hit, hogy rettenetes, új emberi tudást felmutató műveiket olyan imaginárius közegben írják, amelyből az emberség maradéka nem veszett ki még, és ez a közeg ezt a tudást értékelni, élvezni és megtartani is képes.

Abban reménykedtek, jogosan, hogy véren és verítéken szerzett tudásuk a szó legnemesebb értelmében épületes, a befogadókat élni segíti, s hogy ez a tudás a tágabb közösségnek, a nemzetnek is maradandó tapasztalata lesz.

Spiró György: *A Szellem*, 2002

## Ingyenebéd

A *Wikileaks* már megint kiszivárogtatott néhány magyar vonatkozású diplomáciai iratot, köztük egy olyan iratot, amelyben Simor András, a jegybank elnöke annak a véleményének ad hangot, hogy nem kell megmenteni a devizahitelesek, tanulják meg végre, hogy nincs ingyen ebéd.

A dolog érdekessége, hogy a kijelentés 2008-ban hangzott el, amikor a frankhitelek még csak annyit emelkedtek, amennyi ahhoz kellett, mintha az adók forintban vették volna fel a hitel összegét. Most meg akkorát szól ez a nyeglén bibliai hivatkozás, hogy minden oldalról kiveri a biztosítékot. Nekem is van ismerősöm, aki pár éve felvett lakáscélra 3 milliót, fizetgette éveket a törlesztőket becsülettel, s most van 5 millió tartozása. Ez már nem az ingyen ebéd, hanem a szabad rablás kategóriája. Legalábbis úgy éli meg az érintett, hogy ő nem volt felelőtlenebb másoknál, akkora havi befizetést vállalt, amennyit még éppen elbírt a fizetése, fogalma nem lehetett arról, hogy ekkora kockázatot vett a nyakába.

Simor András időnként előveszik, ő a magyar nép ellensége, offshore lovag, szemérmetlenül magas fizetésű bankár, cinikusan érzéketlen gazdag ember, originális bűnbak, akinek nyilván nem lehet fogalma mások filléres gondjairól. Mondjuk: a legnagyobb baj vele az, hogy még az előző szocialista kormány nevezte ki, és politikai nyomásra sem volt hajlandó lemondani a magas fizetéséről meg az állásáról, hogy egy hasonló kaliberű fideszes ülhesen a székebe, és szociálisan érzékenyebb kijelentéseket eregessen a vastagbőr nyílásaiból.

(Most időnként olvasunk nemzeti eszközközletről meg kormányrendeletéről, amely szerint három évig rögzített árfolyamon fizethetnek a frankhitelesek, addig egy számlán gyűlik a különbözlet, s utána újraszámolják az adósságot, amely minden bizonnyal növekedni fog. Meg Ócsán épül majd egy szociális lakótelep azok számára, akik feje felől elárverezték a házat, mert nem tudták fizetni az adósságot. Ez sem ingyenlevésnek látszik.)

Az új évezred legmocskosabb üzletének tűnik egyébként ez a rajtunk lévő válság. Az első volt, a rendszerváltás táján, a hiperinfláció, amely eltörölte az emberek addigi megtakarításait. Most valamiféle modern adósrabszolgaságba veti azokat, akik tetőt akartak a fejük fölé. Mert jó, rendben van, elismerjük, belátjuk, felelőtlenek, hülyék voltunk.

Azt hittük, nyugdíjas korunkig eladósodhatunk. De országunk és önkormányzataink vezetői ugyanígy felhalmozták az adósságot, ugyanúgy kiszámolhatták volna szakértőgárdával a hátuk mögött, hogy ebből bizony vagy jóléti rendszerváltás vagy nagy bukta lesz. Hát nem a jóléti fordulat következett be.



Krebsz János

RUM-EUROPAI PÉNZINTÉZET BES, hogyan tudja segíteni a Csíkszereda polgárait – a körbetartozások megoldása huszárvágással, a súlyos tartozások kivitelezése.”

A fenti helytelen, magyartalan, a szavak értelmével és az írásjelek használatával mit sem törődő mondatokban a „körbetartozások megoldása huszárvágással” szókapcsolat alighanem már az új székely pénz létrehozására utalt. De hát hogyan is nézett volna ki az Erdélyi Erő párt, amely úgyszintén sikeresen megjárta a média útját, noha az előkészítő dokumentumokban a következőket lehetett olvasni. A párt tagja lehetett az, aki „megfontolt szándéka és felelőssége teljes tudatában kijelenti, hogy az előbb felsoroltak nem terhelik személyét: / Erdély nemzeteinek elárulása, – Erdély gazdasági javainak elbitorlása, elköttyvetése, kizsugorítása.” Ugyanaz az Erdélyi Erő párt pedig programjában meghirdette: „Előkészítjük a 2011-es Erdélyi Nagyggyűlést, amely több lesz, mint egy népszavazás, ugyanis a népakaratot nem írhatja felül semmilyen rosszindulatúan megfogalma-

**Zselébe kevert három szem áfonyát eladni több ezer forintért az ingyenes áfonya hazájában.**

zott törvény. Egész Erdély városaiban és településein ki fogjuk hirdetni az ERDÉLYITERV 2010–2030-as eseményt. Tekintettel, hogy a 2010 a változások, míg 2011 a tisztesség/becsület év harca lesz itt Erdélyben, valamint nem utolsó sorban a

2012-es év a beteljesülés éve kell, hogy legyen mindannyiunk számára/megelégedésére. Akik 2012 évre várják a világvégét közöljük, hogy nagyon tévednek ismereteikben, kérjük tanulmányozzák a

Szentkoronánkon található utolsó időpontot, ami mindent megmagyaráz.” Úgy vélem, ez a megint csak szó- és helyesírás-hűséggel idézett szöveg, valamint a különböző karakterformákat és színeket használó tálalási mód, amelyet napilapban nem lehet visszaadni, mindent megmagyaráz egy olyan sajnálatos kórképről, amellyel semmi kedvem élcélni.

Annál inkább szeretnék viszont figyelmeztetni: olyan korban élünk, amelyben mindenhol, minden irányból, minden forrásból, minden percben és minden kommunikációs forrásból özönlenek a legkülönbö-

zobb információk, de az újságíróknak és szerkesztőknek nem kell mindent közzé tenniük. Szakmai felelősséget kell vállalniuk mindazért, amit tovább adnak. Senki és semmi nem kötelezi őket arra, hogy a józan emberi értelemmel láthatóan köszönő viszonyban sem álló szövegeket, vagy ezeken alapuló híreket jelentessenek meg, legyen azoknak bármiféle közük a politikához, a gyógyításhoz, a történelemhez vagy bármilyen más területhez. Ha valaki csokorba fűzte volna, hogy például ezen a nyáron újság-hírekben, ingyenes vagy pénzes részvételre való felhívásokban milyen táborokba és rendezvényekre csalogatták az erdélyi és székelyföldi magyart, akkor vagy három napig nevetnénk, vagy órák hosszat zokognánk.

Az ember – sajnos – többek között becsapható lény és ha le van írva valami, méghozzá az újságban, akkor igen gyakran készpénznek veszi azt. Számomra egyébként ezen a nyáron nem a székely pénz volt a csúcs. Hanem egy olyan terjesztési hálózat (multilevel marketing), amely kis üvegecskében, zselébe kevert három szem áfonyát tudott eladni egészséges termékként és több ezer forintért azoknak, akik az ingyenes áfonya hazájában élnek.

## Röviden

## Újabb hullámvölgy?

Az európai pénzügyi intézetek részvényei tegnap újra elindultak a lejtőn, miután a kontinens vezető tőzsdéi sorra zuhantak a befektetők Görögország, Olaszország és Egyesült Államok fizetési nehézségeivel kapcsolatos félelmei miatt – írta az AFP-re hivatkozva a HotNews.ro.

## Barroso bizakodó

Szerény gazdasági növekedésre lehet számítani az unióban az Európai Bizottság legfrissebb elemzése alapján, amelyekben nincsenek recesszióra utaló jelek – jelentette ki tegnap José Manuel Barroso bizottsági elnök. Hangsúlyozta, hogy az uniós szervek mindent megtesznek az euróvezetési és költségvetési stabilitás érdekében, leszögezte: „a közösség és az euró erősek és ellenállóak”.

## Orosz olajrekord

Az orosz olajtermelés a szovjet idők utáni korszak rekordját állította fel augusztusban, napi 10,28 millió barrellel. Ezzel Oroszország megőrizte pozícióját, mint a világ vezető olajtermelője, megelőzve Szaúd-Arábiát, amelynek olajtermelése augusztusban napi 9,9 millió hordóra nőtt – írta a *The Moscow Times*ra hivatkozva a Vg.hu.

## Vámolhat Udvarhely

Baloga-Tamás Erika

► Immár csak vámpontként, de folytathatja tevékenységét Székelyudvarhelyen a nemrég felszámolt vámügyi igazgatóság, amely így kiegészíti Hargita megye egyetlen megmaradt vámigazgatóságát, a csíkszeredait. Emellett egy másik székelyföldi városban, Gyergyószentmiklóson is vámpont áll azon ügyfelek rendelkezésére, akik az Európai Unió kívüli import vagy export kereskedelmi tevékenységet folytatnak.

Az említett egységek annak következtében szűntek meg, hogy az országos vámhatóság rendelete augusztustól csak a megyeszékhelyeken működő igazgatóságok, illetve a reptéri vámpontok fenntartását engedélyezi. Mivel a helyi igazgatóság megszűnése megnehezítette a helyi szállítmányozók dolgát, az udvarhelyi vállalkozói réteg és egy vámügynök kérésére az országos vámhatóság egy, a megyei vámigazgatóság hatáskörébe tartozó vámpontot hozott létre. Az ügy érdekében Verestóy Attila szenátor folytatott tárgyalásokat az illetékesekkel.

## A fűrészáru a székely exportbajnok

A Hargita megyei vámigazgatóságon az elmúlt fél évben közel kétszáz alkalommal vámoztak importárukat. Ezek zöme Kínából, illetve Svájcban származott, de érkezett szállítmány az Egyesült Államokból, Szerbiából, Kanadából, Dél-Koreából, Thaiföldről és Hongkongból is. A megyé-

ben ugyanakkor 1029 export küldeményt regisztráltak, jórészt készruhákat, ásványvizet, bútorszállítmányokat. A legtöbb megyei cég azonban fűrészáruat exportált. A megyei vámigazgatóság az idei első félévben 2,2 millió lejt juttatott el a központi költségvetésbe. (Székelyhon.ro)



Az export-import vállalkozások életét megkeseríti a vámigazgatóságok előtti sorbanállás. Fotók: ÜMSZ/archív

kiegészül a tevékenysége, így például a jövedéki adó területén – magyarázta lapunk megkeresésére Ambrus István, a Hargita Megyei Jövedéki Adó- és Vámigazgatóság vezetője.

Ambrus hangsúlyozta: a székelyudvarhelyi intézményre szükség van, hisz

megyei szinten a vámügyi bevételek jelentős része innen származik. „Az udvarhelyi térség egy igen élénk és jelentős gazdasági tevékenységet folytató régiója a megyének, ahol igen sok vállalkozás fejt ki kereskedelmi tevékenységet. Ahhoz, hogy a több ezer embert foglalkoztató vállalkozások munkáját továbbra is megkönnyítsük, szükség van a vámpont meglétére.” A vámügyi igazgató hozzátette, mivel a régióban a jövedéki adókötelek termékek előállítására is igen jelentős, ezek követése is egyszerűbben megvalósítható, ha létezik az udvarhelyi egység. ◀

## Új jegybanki munkacsoport

ÜMSZ

► A Román Nemzeti Bankon (BNR) belül egy új munkacsoportot hoznak létre, amelynek feladata lesz megvizsgálni a nemzeti tartalékok jövőbeli struktúráját – jelentette ki tegnap Mugur Isărescu jegybankelnök egy szakmai rendezvényen, hozzátéve, a jelenlegi aranytartalékok kielégítőek ugyan, de szükséges tisztában látni, milyen lesz a helyzet néhány év múlva. Azon újságírói kérdésre válaszolva, hogy az esteleges verespataki aranykitermelés milyen hatással lesz a BNR aranykészletére, a kormányzó úgy fogalmazott, „az államelnök egy stratégiai lehetőséget fogalmazott meg, ám szerintem senki sem gondolja komolyan, hogy máról holnapra megduplázódnak az aranytartalékok”. Elmondása szerint a BNR tudomásul vette az államfő által felvetett lehetőséget és azt az igazgatótanácsban elemezni fogják. A júliusban mintegy 104 tonnára emelkedő, 3700 milliárd euró értékű aranytartalékaival Románia világszinten a 33. helyen áll a nemesfém mennyiségét tekintve. ◀



HIRDETÉS

## Automatizált, költségkímélő fűtés: a pelletes kazán

Ha beleunt már abba, hogy a téli hónapokban családi kasszáját jócskán megnyírálja a havi fűtésszámla, váltson olyan fűtéstechnikára, amellyel fele annyi összegből is melegen tarthatja otthonát. A szatmárnémeti székhelyű Talentum Kft. egyedülálló forgalmazója Romániában az energiatakarékos és környezetbarát pelletes kazánoknak.

A Talentum Kft. 15 éve ismert a helyi piacon, fűdőszoba felszerelésektől kezdve egészen a fűtéstechnikai rendszerekig minden ehhez tartozó kelléket forgalmaz. A cég négy éve kötött partnerséget egy csehországi vállalattal, amelynek eredményeként országunkban kizárólagos forgalmazói lettek az OPOP pelletes kazánoknak. Jelenleg országsszerte 24 megyében vannak partnereik, akik helyi szinten foglalkoznak ennek az új technológiának a népszerűsítésével és értékesítésével. Mára már több mint nyolcszáz otthon szerelték fel pelletes fűtéstechnikával.

A pellet egy olyan teljes mértékben természetes alap-



anyagokból készülő, kiválóan égethető újrahasznosított anyag, amelyet fűrészporból és darált faforgácsokból préselnek össze. Teljesen környezetbarát, hiszen égése során mindössze annyi széndioxidot bocsát ki, amennyit a fa élete során magába épített, így nem növeli a levegőben található káros anyagokat, ezáltal pedig nem járul hozzá az üvegházhatáshoz sem.

A pelletes kazánok használata nem csak jóval olcsóbb, de sokkal kényelmesebb is mint a tűzifával, gázzal, vagy villanyenergiával

működő fűtőrendszerek működtetése. Míg a tűzifát használójának fel kell vágatni, tárolni kell, és a kiegyensúlyozott hőmérséklet érdekében gondoskodni kell a tűz rendszeres megrakásáról, addig a 15 kilogrammos kiserelésben kapható pellet kis helyen is elfér, nem beszélve arról, hogy a kazánhoz tartozó tárolótartály önmagát szabályozva adagolja a fűtéshez szükséges égetési anyagot.

A fával szemben a pellet előnyének nevezhetjük azt is, hogy kevesebb anyag felhasználásával érthetjük el a

szükséges hőfokot. Önnek csak annyi a dolga, hogy beállítsa a kívánt szobahőmérsékletet és élvezze az otthon melegét, anélkül, hogy félnie kellene a hatalmas fűtésszámlától. A pelletes kazánok a fűtött háztól függően 7 vagy akár 12 napig is képesek arra, hogy saját magukat ellátva biztosítsák a meleget.

A pelletes kazánok nemcsak környezetbarát és energiatakarékos technológiájuk miatt előnyösek, hanem azért is mert nagyon egyszerű a beszerelésük, és bármilyen más kazánal összeköthetők.

Ha többet szeretne megtudni a jövő fűtéstechnikájáról, böngésszen a [www.talentumsm.ro](http://www.talentumsm.ro) oldalon, ahol részletes termékleírást kaphat. Ha kérdése van írjon az [office@talentumsm.ro](mailto:office@talentumsm.ro) e-mail címre, vagy tárcsázza a 0261/ 717 170-es, illetve a 0745 138 827-es telefonszámok egyikét.

Következő cikkünkben bővebb felvilágosítást adunk majd ezen rendszerek működéséről, beszereléséről, illetve fogyasztásáról.

(X)

## RMGC: „aranyat érő” politikusi nyilatkozatok

Hírösszefoglaló

► A bukaresti hatóságoknak az utóbbi időben tapasztalható pozitív hozzáállása a verespataki aranyberuházáshoz valóssággal szárnyakat adott a kitermelésben érintett vállalkozások részvényeinek – elsősorban a bányaprojekt tervező Roşia Montana Gold Corporation (RMGC) 80 százalékát magáénak tudó Gabriel Resources-nek.

A *Săptămâna Financiară* összesítése szerint a torontói börzén jegyzett cég árfolyama szinte „kéz a kézben” haladt azokkal a nyilatkozatokkal, amelyeket a politikai döntéshozók tettek a kitermelés kapcsán. Így például mindössze két hónap alatt több mint 74 százalékot emelkedett a részvények ára azt követően, hogy tavaly ősszel a technikai bizottság rábólintott a projekt megvalósíthatóságára tanulmányára. Míg 2010 szeptemberében egy részvény 4,93 kanadai dollárt ért, decemberben már 8 dollár fölötti árfolyamon kereskedtek vele. A tavaly december elején elért – részvényenként 8,6 kanadai dolláros - árfolyamcsúcsot egy nyugodtabb periódus után érezhető, mintegy 16 százalékos zuhanás követte egészen idén júliusig. A részvények

július közepétől kezdtek újra felfelé kapaszkodni a hullámvölgyből, miután az RMGC megkapta az archeológiai mentési bizonylatot. Az értékpapírok árát újabban az „tornázta fel”, hogy a Gabriel Resources elnöke, Jonathan Henry úgy nyilatkozott, meglátása szerint a kitermelés egy-másfél éven belül megindulhat. A cég részvényeinek alakulására ugyanakkor negatív hatott Traian Băsescu kijelentése, miszerint „gondoskodni fog róla”, hogy a verespataki beruházást érintő megállapodások részleteit egy időre titkosítsák. Az államelnök mostanában több ízben utalt arra, hogy a kitermelés jelentősen megnöveli az ország aranykészletét.

A kiadvány ugyanakkor hozzáteszi, hogy a közvetlen politikai nyilatkozatokon túl a profítövekedést elősegítette az is, hogy a gazdasági és pénzügyi válság hatására felértékelődtek a nyersanyagbefektetések, mivel a beruházók ebben látnak biztos menedéket a devizák válsága előtt. Mint ismeretes, az arany egymás után dönti a történelmi csúcsokat, s bár sokan mesterségesen keltett „buboréktól” tartanak, árfolyamának csökkenése egyelőre nincs kilátásban. ◀

# Közhasznúvá válhat a cián

Cseke Péter Tamás

„Minket csak tankokkal tudnak elűzni a faluból. Nem megyünk innen akkor sem, ha módosul a kisajátításokra vonatkozó törvény” – mondta a verespataki aranybánya megnyitását ellenző Alburnus Maior Egyesület elnöke egy zárt ajtók mögötti indulatos vitán a Fehér megyei községbe látogató államfőnek. Eugen David a bányatörvény módosítására utalt a Traian Bănescuval egy hete lezajlott szótárgyalásban. Tegnap lapunknak elmondta: annak a „250-300” verespataki háztulajdonosnak a nevében üzent az államfőnek, akik nem hajlandók eladni ingatlanait a bányát tervező Rosia Montana Gold Corporation (RMGC) vállalatnak. „Egyesek azt gondolják, hogy ha nem tudnak megvásárolni minket, akkor a törvény erejével veszik el a házaikat. Az államfőnek is azt mondtam: nem fog menni nekik” – magyarázta az ÚMSZ-nek Eugen David.

## Egy kormánypárti, egy ellenzéki

A 2003/85-ös bányatörvény módosításáról szóló tervezetet egy ellenzéki (szociáldemokrata Toni Greblă) és egy kormánypárti (a demokrata liberális Ion Rușeț) szenátor terjesztette elő. A parlamenti ülészek közeledtével az Alburnus Maior Egyesület mellett több más civil szervezet is tiltakozott a jogszabály ellen az elmúlt napokban, tegnap a Sajtófigyelő Ügynökség tartott a témában sajtótájékoztatót Bukarestben. Mindannyian arra hívták fel a figyelmet, hogy a készülő törvényt az RMGC igényeihez szabták, s jelentősen megkönnyíti a verespatakihoz hasonló beruházásokat Romániában. A tiltakozó hangok azért erősödtek fel, mert a tervezetet a szenátus már korábban elfogadta, s a verespataki beruházás ellenzői attól tartanak, hogy az RMGC befektetésének kedvező „politikai légkörben” a képviselőház is hamarosan jóváhagyja a jogszabályt.

## A közhasznú magánprofit

Eugen Davidék felhívását elsősorban az váltotta ki, hogy a törvényt módosítás révén a kitermelési licenccel rendelkező bányavállalatok ezentúl – az állam nevében – kisajátíthatják a tervezett ipari területeken található ingatlanokat. Ezt a jogszabály 10. paragrafusa teszi lehetővé, amely közhasznúvá nyilvánítja a kitermelési licenccel rendelkező cégek bányatevékenységét, függetlenül attól, hogy állami tulajdonú vagy magánvállalatokról van szó. Tehát ha a törvény érvénybe lép, a 80 százalékban kanadai befektetők tulajdonában lévő RMGC bányater-

menyi beruházás eseti elbírálás alá esik, s külön-külön törvénynek kell rendelkeznie közhasznúságukról.

Szerintük az az előírás is alapjogokat sért, amely szerint, ha a tulajdonos nem fogadja el a cég által felajánlott kárpótlást és perelni kíván, akkor a bíróságoknak gyorsított eljárásban, legkésőbb hét napon belül ítéletet kell hozniuk. „Ennyi idő alatt a károsultnak még a tárgyaláshoz szükséges papirokat sem sikerül előkészítenie” – állapítja meg közleményében az Ad Astra. A szervezet azt is sérelmezi, hogy tervezet 21. paragrafusa visszamenőleges hatályúvá nyilvánítja a törvény előírásait: azokra a cégekre is érvényesek, amelyek már ko-

## Greblă dicséri az RMGC-t

A törvény kezdeményezőit tegnap lapunknak nem sikerült elérnie. Az előterjesztők tervezetük indoklásában többek között úgy fogalmaznak: „a jelenlegi romániai jogszabályok nem biztosítják azokat a mechanizmusokat, melyek alapján a kitermelési licenccel bírtokosai a bányamunkálatok elkezdéséhez szükséges területek tulajdonosaivá válhatnak”. Toni Greblă szociáldemokrata szenátor korábban cáfolta, hogy kezdeményezése összefüggésben állna az RMGC romániai terveivel. Ennek némileg ellentmond, hogy a politikus

honatyák is módosító indítványokat nyújtottak be. „Legutóbb júliusban egyeztetünk az ipari minisztérium szakértőivel és a koalíciós kollegákkal a tervezetről. Egyetértettünk abban, hogy ebben a formában nem szavazzuk meg” – magyarázta Antal István, aki szerint „elhúzódó vita” várható majd a jogszabályról. „Nem hinném, hogy egy-két hét alatt végeznénk vele” – tette hozzá.

A képviselő tájékoztatása szerint ma ülésezik először ebben az ülészekben az ipari szakbizottság, ekkor nyilvánul meg, hogy melyek lesznek azok a tervezetek, amelyek testület munkájában többséget élveznek. Antal a valóban sürgős jogszabályok sorában a gáztörvényt és a turisztikai törvényt említette.

## RMGC: nem nekünk írták

„Ez a törvényt módosítás nem nekünk készült. Reményeink szerint nem is szorulunk rá” – nyilatkozta tegnap lapunknak az RMGC műszaki igazgatója. Szentesy Cecília emlékeztetett arra, hogy a cég a leendő bányaterületén található ingatlanok 80 százalékát már felvásárolta, összesen 70 millió dollárért. „A kiegyezés hívei vagyunk. Abban bízunk, hogy a maradék ingatlanulajdonost is meg tudjuk győzni, adja el a házat, hiszen szép árat ajánlunk érte” – magyarázta. Szentesy Cecília reményeit arra alapozza, hogy az utóbbi négy évben, amióta leállt az RMGC ingatlanfelvásárlási programja, a maradék verespataki háztulajdonos is jelezte eladási szándékát. „Valószínűleg dörömbölnek a cég ajtaján, hogy szabadulni szeretnének a házuktól. Még azt az ígéretet is kicsikarták, hogy azt az árat kapják az ingatlanért, amelyet még a válság előtt ajánlottunk fel számukra” – mondta az igazgató. Tájékoztatása szerint az RMGC „azon nyomban” újraindítja az ingatlanfelvásárlási programját, amint a cég megkapja a környezetvédelmi engedélyt. ◀



Verespatak központja védett terület. Az RMGC a lakások 80 százalékát már felvásárolta. A szerző archív felvétele

ve „közhasznú beruházással” lép elő, a cég pedig a jogszabályra hivatkozva kisajátíthatja az Eugen Davidhoz hasonló makacs háztulajdonosok ingatlanát – ugyanúgy, ahogy például az autópályák nyomvonalán található ingatlanok esetében az állam eljárhat.

A romániai tudósokat tömörítő Ad Astra szervezet szerint ez az előírás alapjogokat sért és alkotmányellenes, mert az alaptörvény úgy fogalmaz: „a kisajátítás csak a törvény által közhasznúnak nyilvánított cél érdekében hajtható végre”. Az Ad Astra értelmezésében az alkotmány azt írja elő, hogy vala-

rában beszerezték a kitermelési licenccel a román államtól – ezt az RMGC már 1997-ben megtette. Az Ad Astra és a többi tiltakozó szervezet szerint az is felháborító, hogy a törvényt módosítás révén a közhasznúvá nyilvánított beruházás esetében az állam már nem kötelezné az adott céget különböző engedélykésztés és bizonylatok beszerzésére – így például az érvényes településrendezési engedélytől is eltekintene. Mint ismert, Korodi Attila 2007-ben azért függesztette fel az RMGC beruházásának engedélyeztetési eljárását, mert a cégnek nem volt érvényes településrendezési engedély.

nemrégiben a *ziare.com*-nak adott interjúban lelkesen ecsetelte a kanadai beruházás előnyeit.

## Antal István: lassan a testtel

A bányatörvényt módosító több szakbizottsága már látta a lakosság információhoz való hozzáférést biztosítja, és a prefektúrához még nem érkezett olyan panasz, hogy nem tudták volna használni az anyanyelvüket ügyintézéskor. A prefektúra honlapján pedig magyarul is nyilvánosságra hozzák a közérdekű információkat – közölte György Ervin. ◀

## Röviden

### Újabb 138 lombikbébi

Újabb 138 kérést hagyott jóvá az Egészségügyi Minisztérium bizottsága azoknak a pároknak, akik szeretnének bekerülni a szaktárca idén elindított mesterséges megtermékenyítési programjába. Ezzel a jóváhagyott kérések száma 330, az összesen 464 iktatott kérésből. Augusztusban 178 kérés érkezett a lebonyolító központoktól a szaktárcahoz. A minisztérium június 1-től indította el lombikprogramját, amelynek keretében idén mintegy 800 terméketlen házaspárnak fedezik a procedúrák költségeit.

### Okosabban szelektálnak

Ebben a hónapban új szelektív hulladékgyűjtési módszert vezet be a sepsiszentgyörgyi köztisztasági vállalat – mondta el lapunknak Tóth Birtan Csaba. A Tega részvénytársaság igazgatója szerint havonta három darab 60 literes műanyagzsákot adnak a mintegy 4000 sepsiszentgyörgyi magánház-tulajdonosnak, illetve a környékbeli községek lakóinak, hogy a papír, műanyag és üveghulladék szétválogatása már a lakásokban megtörténjen. Amint megtöltötték a zsákokat, a kukák kiürítésének napján kitehetik azokat a kapuk elé, ahonnan a köztisztasági vállalat dolgozói ingyen elszállítják. Az igazgató szerint első körben zsákokkal látják el a lakosságot, majd pályáznak a célnak megfelelő edényzet beszerzéséhez. A befektetés ugyanis hosszú távon megtérül, az újrahasznosítható hulladékok értékesítéséből.

### Nőtt az átlagbér

Júliusban 1 471 lej volt az országos nettó átlagbér, ez hét lejjel több, mint az előző hónap összességében – közölte az Országos Statisztikai Hivatal (INS). Nominálisan az átlagbér egy lejjel csökkent júniushoz viszonyítva. A fizetések 25,3 százalékkal emelkedtek a pénzügyi közvetítői szférában, 5-8 százalék között az gépkocsigyártásban, filmkészítésben és a tévés programok legyártásában.

# Folytatódik a „nyelvháború”

Kovács Zsolt

Antal Árpád, az RMDSZ sepsiszentgyörgyi elnöke a Kovászna megyei prefektúrán kéri számon, hogy az alárendeltségébe tartozó közintézményeknél érvényesül-e a magyar nyelvhasználat. Mint arról beszámoltunk, Háromszéken múlt hónapban kezdődött el a „nyelvháború”, amikor a kormány megbízottjának pihenősabadságát kihasználva, helyettese, Valentin Ionașcu felszólító levelekkel bombázta az önkormányzatokat és a ma-

gánvállalkozásokat, hogy hivatalos dokumentumaik felvételében, illetve a cégek a közterületi reklámtábláikon ne használják a magyar nyelvet. Antal Árpád elmondta: ezután a hírhedt feljelentőhöz, Dan Tănăsăuhoz hasonlóan, minden héten beadvánnyal fordul a prefektúrához, számon kérve, hogy a közintézményekben ki vannak-e helyezve a kétnyelvű táblák, hiszen a kormányhivatal nemcsak a román nyelvhasználat felett köteles őrködni, hanem a magyar nyelven is. Antal Árpád első ilyen beadványában

arra hívta fel a prefektúra figyelmét, hogy a Románia által a 282/2007-es törvényvel ratifikálta a regionális nyelvek chartáját, amely szerint a kisebbségek nyelve egyenjogú a többség nyelvével. Ennek alapján arra kért választ a kormányhivaltól, hogy a Kovászna megyei dekoncentrált intézményekben mit tettek annak érdekében, hogy az ügyfelek írásban és beszédben is használhassák a magyar nyelvet, emellett arra várt választ, hogy a prefektúra honlapján magyarul nyilvános-

ságra hozzák-e a közérdekű információkat. Válaszában György Ervin kormánybiztos leszögezte: az 544/2001-es törvény értelmében minden közintézményben kell lennie egy személynek, aki a lakosság információhoz való hozzáférést biztosítja, és a prefektúrához még nem érkezett olyan panasz, hogy nem tudták volna használni az anyanyelvüket ügyintézéskor. A prefektúra honlapján pedig magyarul is nyilvánosságra hozzák a közérdekű információkat – közölte György Ervin. ◀

# Nem a kamerán múltott?

Baloga-Tamás Erika

Tagadta tegnap lapunknak Hargita megye főtanfelügyelője azt, hogy a megye diákjai azért értek el a nyárinál sokkal gyengébb eredményeket a póttérségben, mert a júliusi vizsgákkal ellentétben az őszi megméretés már kamerák felügyelete alatt zajlott. „A kamerák hiánya vagy megléte nincs összefüggésben sem a nyári sem a mostani eredményekkel” – mondta Ferencz Salamon Alpár. A főtanfelügyelő szerint a nyári érettségi a tulajdonképpeni főpróba, és azon a Hargita megyei diá-

kok nagyszerűen teljesítettek. „Nem szabad megfélemlíteni, hogy ez a póttérségi volt, tehát azok a diákok próbálkoztak, akik elbuktak, és ki-kik felkészültsége szerint ért el eredményeket” – szögezte le a főtanfelügyelő. Hozzátette: az udvarhelyi vizsgaközponthoz hasonlóan kapott hat diákot a felügyelő tanárok fogták el, és nem a kamerák révén buktak le.

Mint ismert, az átmenési arány Hargita megyében 12,2, országosan 16 százalékos volt az őszi póttérségben. A fellebbezések utáni eredményeket szeptember 7-én függesztik ki. ◀



## ▶ Röviden

Megújul a múzeum  
Sepsiszentgyörgyön

Elkezdtek tegnap a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum déli szárnyának restaurálását. Varga Mihály, az intézmény vezetője leszögezte, olyan munkát szeretnének, amely újabb száz évig megállja a helyét. A kivitelezés teljes értéke 600 ezer lej, ezt az összeget a múzeumot fenntartó Kovászna Megyei Tanács állja. A munkálatokat mintegy két hónap alatt fejezik be, ezalatt a régészeti és a középkori kiállításokat lezárják, a többi tárlat zavartalanul látogatható. A sepsiszentgyörgyi önkormányzat emellett a Gyárfás Jenő Képtár teljes belső rehabilitációjával kapcsolatosan pályázatot nyújtott be a művelődési minisztériumhoz, Kelemen Hunor művelődési minisztertől pedig ígéretet kaptak a támogatásra.

Alkotótábor  
Zsögödön

A Csikszereda melletti Zsögödfürdőn tartják szeptember 3-a és 10-e között az első, Nagy Imre nevével fémjelzett alkotótábort. Az idei, első tábor témája: *Hódolat Nagy Imrének*. Az alkotótábor művészeti vezetője Szabó András, a Nagy Imre hagyaték kurátora. A tábor 16 meghívottnak – köztük a 75. életévét töltő Gaál András festőnek és négy diáknak – biztosít alkotási, tanulási, dokumentációs lehetőséget. A zsögödi táborozók egy tematikus és egy szabad témájú alkotást kell a tábornak adományozniuk, amelyek a Csíki Székely Múzeum gyűjteményébe kerülnek. A Nagy Imre Alkotótábor szeptember 10-én kiállításal zárul.

Közönséges vacsora a  
kolozsvári színházban

A kolozsvári színház idei évadtervét Visky András művészeti igazgató és Tompa Gábor, az intézmény vezetője ismertette

A szerző felvétele

## Baló Levente

▶ Nyolc bemutatóval készül a Kolozsvári Állami Magyar Színház ebben az évadban, de a bemutatókon kívül vendéglőadásokat, felolvasószínházi előadásokat és koncerteket valamint az elmúlt évadokból áthozott produkciókat is láthat a közönség – számolt be tegnapi, évadkezdő sajtótájékoztatón Tompa Gábor, az intézmény igazgatója és Visky András művészeti igazgató.

## Már zajlanak a próbák

„Az első két előadás próbái már elkezdődtek” – jelentette ki a sajtótájékoztatón Tompa, mielőtt ismertette volna az évad tervezett darabjait. A Kolozsvári Állami Magyar Színház évadnyitó előadását, a filmrendezőként ismertté vált Lakatos Róbert *Drakulátúra – avagy a Bram*

*Stoker Projekt* című darabját szeptember 18-án mutatják be. „A Drakulátúra társadalmi témát dolgoz fel: a Stoker által kitalált mítoszt, amely számos szociális projekt mozgatórugójává vált” – fogalmazott Visky András. Mint elhangzott, az előadás az *Emergency Entrance (Vészbejárat)* című nemzetközi színházi projekt része, amelynek keretében az előadás előtt olasz és görög színházi alkotók részvételével szerveznek workshopot. A következő előadás rendezője az egyesült államokbeli színházi szakmai egyik kiválósága, Robert Woodruff, aki Thomas Vinterberg és Mogens Rukov *Születésnap (Festen)* című filmjének adaptációját állítja színpadra október 5-én. „A közönség különleges előadásra számíthat, ahol a nézők egy asztalnál vacsoráznak majd a színészekkel, és körülöttük játszó-

dik a darab tragikus története” – árulta el Visky András, az előadás dramaturgia. Hozzátette, az előadás a családon belüli erőszak Kelet-Európában tabuként kezelt témáját dolgozza fel.

Színházépítés  
hosszútávon

Az évad harmadik bemutatójára a nagyszínpadon kerül sor, ahol a modernkori színház egyik kultikus darabját, Alfred Jarry *Übű királyát* mutatják be, a francia Alain Timar rendezésében. Az idén újabb Andrei Șerban produkciót láthat a kolozsvári közönség, Henrik Ibsen *Hedda Gabler* című drámáját állítja színpadra az ismert román rendező, Felix Alexa, a bukaresti nemzeti színház rendezője pedig August Strimbert *Julie kisasszony* című darabját viszi színre. Abe Kobo *A homok asszonya* című

regényének színpadi változatát a kolozsvári magyar színház régi munkatársa: Mona Marian (korábban Mona Chirilă) állítja színpadra. Ugyanakkor bemutatják Máthé Angi *Mamó* című regényének színpadi adaptációját, és nem maradnak ki a programból a felolvasószínházi előadások, költői estek, filmvetítések sem. „Fontosnak tartjuk, hogy az év során gyerek és ifjúsági előadás is készüljön, az idén valószínűleg Móróc Zsigmond klasszikusát a *Légy jó mindhalálig*-ot mutatjuk be, Albu István rendezésében” – Tompa Gábor.

Az igazgató az évadismertető mellett nagyszabású távlati tervéről is beszámolt a sajtótájékoztatón – mint elmondta, egy 400 férőhelyes új színházterem építését tervezi, amely alkalmas lesz fejlettebb technikai feltételeket igénylő produkciók befogadására is. ◀

Hazai sikerek  
a BuShon

## ÚMSZ

▶ Két díjat is elhoztak a romániai alkotások az idei, budapesti 7. BuSho Nemzetközi Rövidfilmfesztiválról. A szemle fődíját, az Arany Bushót a spanyol Kote Camacho *La Gran Carrera (A nagy verseny)* című filmje kapta, „az emberi természet eredeti módon való ábrázolásáért”. A második díjat, az Ezüst Bushót „a szolidaritás valóságghú és érzelmdús, ugyanakkor kiegyensúlyozott ábrázolásáért” a temesvári születésű, jelenleg Münchenben tanuló Anca Miruna Lăzărescu diploma-filmje, – az Európai Filmdíjra jelölt – *Apele tac (Csendes folyó)*, a Bronz Bushót „egy metaforikus világ koherens megjelenítéséért” Guilhard Emilio Schenker *Lavan (Fehér)* című filmje kapta. A legjobb animáció díját az erdélyi Bertóti Attila *Ariadné fonala* című alkotása kapta, a legjobb kísérleti filmnek Illés István *Track32* című mozgóképe bizonyult. *Az utolsó kép* című filmért Dési András György és Móra György kapta a legjobb forgatókönyvnek, filmötletnek járó elismerést. A legjobb operatőrnek járó díjat Hartung Dávid vehette át, aki Kárpáti György Mór *Erdő* című filmjét fényképezte. Amint arról lapunkban már beszámoltunk, a mustrára idén 962 filmet neveztek, ebből 93 szerepelt a versenyprogramban, amelynek alkotásait egy nemzetközi zsűri szemlélte. Ez utóbbiban Djinn Carré-nard francia filmrendező, Riina Mikkonen, a Tampe-rei fesztivál munkatársa, Miomir Rajcevic, a belgrádi Ifjúsági Média Központ igazgatója, Kocsis Ágnes filmrendező és Wolfgang Leis marketing szakember kapott helyet. ◀

HIRDETÉS

www.erdelyi.tv

**Döntse el Ön, melyik lesz 2011 nyertes szüreti bálja!**

**SZAVAZZON KEDVENC TELEPÜLÉSÉRE a következő sms számon: 0771-653 504**

**Nyeremények**

Közönséges vacsora a Kolozsvári Színházban  
Dunabius Hotelbe  
Rövidfilm fesztivál díjnyertes településről

**ERDÉLYI MAGYAR TELEVÍZIÓ**

Támogató:  
adwise  
www.profireklam.ro

Harghita Megyei Tanács

Az ERDÉLYI MAGYAR TELEVÍZIÓ szeptember 1- november 3. között televíziós vetélkedőt rendez, hagyományos, őszi mulatságot szervező táncscsoportok, egyesületek, közösségek számára. Részletek a www.erdelyi.tv oldalon  
Fődíjként az Erdélyi Magyar Televízió egy éven keresztül figyelemmel kíséri a közönség rendezvényeit, életét, és elkészít egy bemutató filmet a nyertes településről.  
A szavazók között kétszemélyes hétvégét sorsolunk ki a szovátai Danubius Hotel jóvoltából.

## Liszt-pályázatot hirdetnek

## ÚMSZ

▶ A Marosvásárhelyi Kulturális Központ képzőművészeti pályázatot hirdet Liszt Ferenc születésének 200. és halálának 125. évfordulója alkalmából. Az erdélyi magyar képzőművészeket megszólító, 1000 eurós fődíjú, *Liszt Ferenc víziói* című pályázatra a kiíró olyan, a zeneszerző személyének, életútjának, illetve művészetének, vagy a művei által kiváltott élménynek az ábrázolását várja, amelyek méltó hordozói a szellemi örökségének. „A pályázaton teret adunk a személyes interpretációknak, reflexióknak, éppen ezért a képzőművészeti műfaj és technika szabadon választható” – hangsúlyozzák a kulturális központ munkatársai, akik öt főből álló szakmai kuratóriumot kérnek fel a pályamunkák elbírálására. Az ítések a 35 év-nél fiatalabb alkotók munkáit díjazják, de a pályázat-

ra kortól függetlenül bárki szabadon jelentkezhet, ugyanis az október 14-16 között megrendezésre kerülő Marosvásárhelyi Liszt Ferenc Napok keretében kiállítás szerveznek a beküldött anyagokból. A pályázat díjának átadására is ezen a rendezvényen kerül sor.  
A pályázat elsődleges célja, a kétszáz évvel ezelőtt született zeneszerző munkásságának az ismertetése, népszerűsítése, illetve árnyalása a képzőművészeti-alkotásokon keresztül, a zene keltette gondolatok, érzések képzőművészet eszközeivel való kifejezése, a zene és képzőművészet kapcsolatának mélyítése. A pályamunkákat Marosvásárhelyen, a Rete-zatului utca 2/4 szám alatt kell benyújtaniuk a művészeknek, kiállításra kész állapotban, legkésőbb október 4-ig. További információk az [office@vasarhely.ro](mailto:office@vasarhely.ro) e-mail címen, illetve a 0746-083 212 telefonszámon kaphatók. ◀



# Oda az „Igazság” olvasói

A Románia liberă letaszította trónjáról a legolvasottabb romániai közéleti napilapot, az Adevărul – derül ki a BRAT második negyedévre vonatkozó jelentéséből. Kevés kivétellel a tabloid-, közéleti- és gazdasági napilapok egyaránt kevesebb példányszámmal büszkélkedhetnek, mint az első negyedévben.

F. I.

Jelentős változás ment végbe a romániai napilappiacon – a Romániai Pédányszám-auditáló Hivatal (BRAT) második negyedévre vonatkozó adatai szerint az egyes napilapok példányszámcsökkenésben utolértek egymást, sőt még „beelőzések” is történtek. Számottevő növekedésről egyetlen napilap sem számolhat be és bár a trösztök szintjén nem változott a rangsor – a versenyt egyértelműen Patriciu Adevărul Holdingja nyerte, második a Libertateát és Evenimentul zilei kiadó Ringier Románia – a legolvasottabb napilapnak már nem az Adevărul számít, hanem a Románia liberă. A Medien Holdinghoz (Dan Adamescu trösztje) tartozó lapból az április-június közötti időszakban átlagosan napi 40 820 példány fogyott, mintegy 1600-zal kevesebb, mint a tavalyi év hasonló időszakában. Ezzel elentétben Dinu Patriciu az ország legolvasottabb napilapja címmel büszkélkedő Adevărul-

jából 40 555 került olvasókhöz, azaz több mint 76 ezerrel kevesebb, mint 2010 április-június között. Figyelembe véve, hogy tavaly közel 120 ezret adtak el Patriciu lapjából, az idei csökkenés nagyon drasztikusnak számít – az Adevărul ezzel a statisztikával lekerült a legolvasottabb közéleti napilapok listájának első helyéről és beírta magát a román sajtótörténelem legnagyobb vesztesei közé. A vesztesek listájának második helyén a Libertatea című bulvárlap áll, 45 300-as példányszámcsökkenéssel, de a naponta eladott 103 100 példány így is elég a második legolvasottabb nyomtatott lap címhez. A listavezető az Adevărul Holding-hoz tartozó Click!, amelyből naponta 180 280-at vásárolnak, 27 ezerrel kevesebbet, mint a tavalyi év hasonló időszakában. Jelentős példányszámcsökkenéssel kellett számolnia a CanCan című bulvárlapnak is, amelyből 21 210-al fogyott kevesebb idén – míg két évvel ezelőtt százezer fölötti példányszámot auditált, az idei

## A központi napilapok példányszámának alakulása 2011 második negyedévében

| A napilap címe       | 2011. április – június | 2010. április – június | Különbség |
|----------------------|------------------------|------------------------|-----------|
| Click                | 180,280                | 207,370                | -27,090   |
| Libertatea           | 103,100                | 148,410                | -45,310   |
| Románia Liberă       | 40,820                 | 42,420                 | -1,600    |
| Adevărul             | 40,555                 | 116,680                | -76,125   |
| CANCAN               | 37,250                 | 58,460                 | -21,210   |
| Gazeta Sporturilor   | 35,140                 | 42,450                 | -7,310    |
| Jurnalul Național    | 31,170                 | 66,170                 | -35,000   |
| PRO Sport            | 27,010                 | 33,170                 | -6,160    |
| Săptămâna Financiară | 18,290                 | 18,200                 | 90        |
| Academia Cațavencu   | 17,070                 | 23,860                 | -6,790    |
| Evenimentul Zilei    | 15,850                 | 22,480                 | -6,630    |
| Ziarul Financiar     | 10,220                 | 12,260                 | -2,040    |
| Capital              | 10,140                 | 12,720                 | -2,580    |

forrás: BRAT

második negyedévben átlagosan csak napi 37 250 darabot adott el. A vesztesek listája harmadik helyén a Jurnalul național áll, amelynek az elmúlt egy év alatt több mint felére csökkent a példányszáma – a központi napilapból április-június között 31 170 darab fogyott, 35 ezerrel kevesebb, mint tavaly – de így is stabilan őrzi a legolvasottabb

közéleti napilapok között a harmadik helyét. Jóval elmarad mögötte azonban a negyedik helyen álló Evenimentul zilei, amelyből a második negyedévben naponta csupán 15 850 fogyott, egy évvel ezelőtt 22 480, míg két évvel korábban 32 234. Növekedésről csak a Săptămâna Financiară (+90) és a Curierul Național (+30) számolhat be. ◀

## Magyarországon is a bulvár a nyerő

A Blikk vezetői a magyarországi nyomtatott lapok eladási listáját, a bulvárlapból a második negyedévben átlagosan 186 483 darab kelt el naponta, míg a rivális Bors 81 920 példányban fogyott. A politikai-közéleti lapok közül a Népszabadság van az első helyen, a Ringier kiadványából átlagosan 64 063 darab fogyott, ami nagyjából háromszézerrel volt kevesebb az első negyedévnél, egy év alatt pedig több mint 11 ezerrel esett a példányszám. A Magyar Nemzetből április és június között 45 923 darabot vettek naponta, ez több mint ezerrel maradt el az év első három hónapjától és több mint 4300-zal a tavalyi második negyedévtől. A Népszavából naponta 19 ezer példány fogy, a Magyar Hírlapból pedig 11 168.

## Új Dunavezérjelöltek a színen

Hírösszefoglaló

Dobos Menyhértet, az MTVA mostani tartalom-előállítási vezérigazgató-helyettesét, valamint Stein Róbertet, a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap regionális hálózatának irányításáért és a kisebbségi műsorokért felelős főszerkesztőjét javasolja második körben a Duna Televízió vezérigazgató-jelöltjének a Média tanács. A tanács ezt azt követően közölte az MTI-vel, hogy csütörtökön sürgősséggel szavazott ismét az új jelöltek személyéről, hogy az új vezérigazgatót a kuratórium mielőbb megválaszthassa. A testület azért döntött a két újabb jelölt személyéről, mert az általuk első körben javasolt két jelölt egyike sem szerzett szerdán kétharmados támogatást a Közszerződési Közalapítvány kuratóriumában. Amint arról beszámoltunk, a Média tanács első körben Amin Zoltánt, a Duna TV mostani szolgálati vezérigazgató-helyettesét, illetve Gazsó L. Ferencet, a Kossuth Rádió intendánsát javasolta. A testület holnap ül össze ismét. A televízió élére azért kell új vezetőt kinevezni, mert Ókovács Szilvesztert, a Duna Televízió Zrt. eddigi vezérigazgatóját augusztus 22-i hatállyal az Operaház kormánybiztosának nevezte ki a miniszterelnök. ◀

## Zuckerberg a legbefolyásosabb



Mark Zuckerberg (jobb) Facebook-alapítóját választotta idén is a legbefolyásosabb médiaszereplőnek a Vanity Fair ÜMSZ

Tavalyhoz hasonlóan idén is Mark Zuckerberg vezetői a Vanity Fair New Establishment listáját, ami a legbefolyásosabb médiaszereplőket rangsorolja. Az idei toplista esetében érezhető eltolódás tapasztalható a hagyományos média felől az újdonságok irányába – mondta el a New York Postnak a Vanity Fair egyik szerkesztője. A top 10-ben helyet kaptak ugyanis Zuckerbergen kívül például a Twitter mikroblogszájt, a Zynga közösségi játékkfejlesztő vagy a Foursquare geolokációs közösségi oldal különböző ve-

zetői, alapítói, illetve az Apple újdonsült vezére, Tim Cook is. Az interneten megnézhető filmeket kínáló Netflix vezetője óriási léptet előre, a tavalyi kilencvenedik helyezése után a hetedik lett idén.

A „régvi világ” képviselőit a magazin idén külön listázta. Az ő rangsorukat Steve Jobs, az Apple nemrég lemondott vezérigazgatója vezetői, de a Disney, a Time Warner és a News Corp. vezetői is megtalálhatók rajta. Mindkét listát erősen dominálják a férfiak, valójában csak két igazán nagy sztárnak számítónő található meg rajtuk: Lady Gaga előadóművész a divat- és

zeneiparra gyakorolt hatása miatt és J. K. Rowling, a Harry Potter széria írója a független könyvkiadó vállalkozásainak köszönhetően. A GQ magazin a Vanity Fair listájával szinte egyidőben összeállította a legrosszabbul öltözött férfiak listáját, amelyen Mark Zuckerberget választotta a Szilícium-völgy legrosszabbul öltözött vezetőjének. Őt Steve Jobs, az Apple technológiai cég guruja követi a listán, amelynek 3. helyén Bill Gates, a Microsoft alapítója áll. Gates megjegyzések szerint nem tett tanúbizonyságot jó stílusérzéről, legtöbbször viseltes pulóverben látni. ◀

Kettős tükör

A magyar szinkronok minőségét mindig is elismerték, mind nyelvi igényesség, mind nyelvi szellemesség, továbbá mind a szinkronszínészek kiválasztása (a legnevesebb színészek kölcsönözték külföldi kollégáiknak olykor az eredetnél sokkal karakteresebb hangjukat), mind pedig a szájmozgás tökéletessége szempontjából. Sajnos azonban ez már a múlté. Az elmúlt csütörtökön a TV2-n bemutatkozott az „év filmsorozatának” meghirdetett katedrális, amelyben az egykori apacanövendék többször így nyilatkozott: „novicius koromban”. Nos, ez latinul hímnemben van, és a papnövendékeket nevezik így, a leendő apáca: novicia. Persze a pilótaszövegben, mivel angol, mindkettő novice. Ennyit erről.

(gyulay)

## Röviden

### Gazdát cserél a német sajtóbirodalom

Gazdát válthat a WAZ médiacsoport fele, az egyik alapító örökösei adják el részesevésüket – számolt be a németországi sajtó. A patinás Westdeutsche Allgemeine Zeitungról elnevezett cégcsoport 50 százalékát sajtóértékesítések szerint Petra Grotkamp venné meg, akinek apja egy ideig az egyik alapító társa volt, férje pedig hosszú ideig vezette a céget. Az ügylet értéke mintegy félmilliárd euró. A hivatalos indoklás szerint a lépés nyomán tisztábbakká válnának a tulajdonosi viszonyok, de a kiadó egyben világos jelzést is adna az alkalmazottaknak, a partnereknek és az olvasóknak arról, hogy hosszú távra terveznek. A vállalatcsoport az albán, a horvát, a macedón, a magyar, az orosz, az osztrák és a szerb piacon aktív a német mellett, összesen mintegy 15 ezer embert foglalkoztat.

### A folytatások nyara volt Hollywoodban

A 2011-es év nyara hozza az eddigi legnagyobb bevételt – 4,3 milliárd dollár körüli – Hollywoodnak, noha az öt legtöbb pénzt termelő mozifilm között egyetlen eredeti alkotás sincsen. Világszerte 8,2 milliárd dollárt költöttek mozizásra az érdeklődők, ami messze túlszárnyalja a tavalyi (foci vb által „sújtott”) 5,8 milliárdos értéket. Rekord dőlt a tekintetben is, hogy három nyári slágerfilm is egymilliárd dollár fölötti bevételt eredményezett globális szinten, meghozza a Harry Potter, a Transformers és A Karib-tenger kalózái széria aktuális részei – írja a Variety.com. Ezek 1,3, 1,1 illetve 1,03 milliárd dolláros jegybevételt generáltak. Összesen 27 idén nyáron megjelent film volt egy korábbi alkotás folytatása, a 20 legnagyobb bevételt elérő filmek közül csak hat volt új ötlet.

## Szavazógép

### Maszol.ro: lesz bánya Verespatakon

Lapunk internetes olvasói szerint a környezetvédelmi miniszter meg fogja adni az engedélyt a verespataki aranykitermelésre. A maszol.ro szavazógépén feltett legutóbbi kérdésünkre (Őn szerint a környezetvédelmi miniszter meg fogja adni az engedélyt a verespataki aranykitermelésre?) válaszoló olvasóink kilencven százaléka véli úgy, hogy Borbély László rábólint majd az aranybánya megnyitására. A kérdésre válaszoló olvasók csupán tíz százaléka véli úgy, hogy a miniszter nemet fog mondani a bányaprojektre.

E heti kérdésünk:

Őn szerint miért teljesítettek gyengén az őszi érettségien a maturandusok?

1. Nem tanultak.
2. Túl nehezek voltak a tételek.
3. A kamerák miatt.

**SZERDA**  
2011. szeptember 7.

**A nap filmjei**

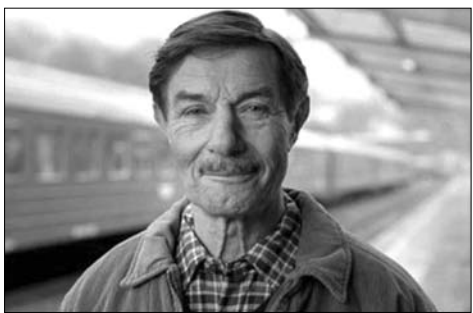
**RTL, 15.20**  
**Leszek a feleségem!**

Az ízig-vérig lázadó Isabel barátnői és anyja mindenáron férjhez akarják adni. Isabel meglegeleli a dolgot és bejelenti, hogy hajlandó házasságra lépni, de csak is azzal, akit a legjobban szeret. Mindenki megdöbben, amikor megtudják, hogy a választott nem más, mint saját maga. A hírt a tévé is felkapja, minden Isabel terveit szerint alakul egészen addig, míg meg nem jelenik Colin.



**DUNA TV, 22.00**  
**O' Horten**

Abban a pillanatban, hogy elmegy a vonat nélküle, Odd Horten (Baard Owe), a negyven év szolgálat után kényszernyugdíjazott mérnök rádöbben, utazása mostantól nem a nyomtatott menetrend és a jól ismert állomások dimenziójában folytatódik tovább. A jövő tele van kérdéssel: fog valaha repülőn utazni? Eladja a csónakját? Hogyan kerül lábára egy vörös túsarkú cipő?



**VIASAT3, 22.55**  
**A Bourne-csapda**

Két évvel ezelőtt Jason Bourne azt hitte, sikerült elmenekülnie a múltja elől. Hiába tűnt el kedvesével együtt a világ szeme elől, sokaknak áll érdekében, hogy holtan lássák. A pár rejtőzködve él a kis faluban, amikor felbukkan egy ügynök. Mindent hátrahagyva elmenekülnek. Egykori munkaadó, az Ügynökség emberei ugyanúgy Bourne nyomában vannak, mint a maffiózó zsoldjában álló bérgyilkos.



**KOSSUTH RÁDIÓ**

9.40 8 és fél 10.00 Napközben 12.05 A Hely 12.30 Vendég a háznál 12.57 Harangszöveg 13.00 Déli krónika 13.30 Magánhangzó 14.04 Rádiószínház 14.30 Tebenned bíztunk 15.05 Arcvonalások 16.05 Közlelő 18.30 Krónika 19.00 Közéleti ütköző 21.30 A nap történései 23.25 Esti beszélgetés

**BUKARESTI RÁDIÓ**

magyar nyelven a regionális stúdiók középhullámú adásában 15.00 Híradó, kommentár 15.20 Magyar zenei lexikon 15.30 Közbeszéd - közéleti talk-show

**MAROSVÁSÁRHELYI RÁDIÓ**

11.00 Hírnegyedóra, Sport, Rádióújság 12.00 Híradás 12.15 Miben segíthetünk? 13.05 Zenés üzenetek 14.00 Délutáni váltás Könyvismertető, Ketészrovat 16.00 Híradás, Sport, Rádióújság 17.00 Híradás 17.15 Gazdasági magazin, Összhang 17.55 A nap hírei röviden

**KOLOZSVÁRI RÁDIÓ**

2.00 Éjszakai váltás 8.00 Hírek 8.10 Hangoló, Meditáció: baptista egyházi 9.50 Hírek, műsorism. 15.00 Slágeróra 16.00 Hírek 16.15 Vendég a Stúdióban 17.00 Nap-óra 17.30 Jazzmagazin 17.55 Hírek, műsorismertető

**DUNA TV**

7.35 Isten kezében (ism.)  
8.05 Magyar első  
8.30 Híradó - Reggel  
8.40 Család-barát (ism.)  
9.35 Az idő örvényében (ism. sor.)  
10.05 Az utolsó mohikán (anim. sor.)  
10.35 Szelek szárnyán (ism.)  
11.25 Derrick (német krimisor.)  
12.30 Kívánságkosár  
15.00 Híradó  
15.15 Élő népzene (ism.)  
15.45 Beavatás  
16.00 Szigeti veszedelem  
16.45 Utazás a Marsra  
17.35 Duna anizs  
17.55 Mussolini és én, Galeazzo Ciano (olasz-amerikai-francia sor.)  
19.00 Híradó  
19.35 Mese  
20.15 Robog az úthenger (magyar sor.)  
21.00 Híradó  
21.10 Sport hírek  
21.20 Közbeszéd  
22.00 O' Horten (norvég-német-francia filmdráma, 2007)  
23.30 Dunasport  
23.35 Dokureflex  
1.00 Titkos társaságok  
1.55 Közbeszéd (ism.)  
2.45 Isten kezében (ism.)

**TVR 1**

7.00 Reggeli híradó  
8.00 Nyár, lányok és sztárok (live)  
9.50 George Enescu nemzetközi Fesztivál 2011  
10.10 Lee Sun: Vihar a palotában (koreai sor.)  
11.25 A megfelelő pár (ism.)  
12.20 Egy nyár Schopen-nel  
12.30 George Enescu Fesztivál  
12.40 A palota legendái: Lim Sang (ism.)  
14.00 Hírek, időjárásjelentés  
14.45 Közlelő hozzád  
15.15 Teleshopping  
15.30 Hasonszörűek (ism.)  
16.00 Együttélés  
17.00 Egyiptom  
18.00 Hírek, időjárásjelentés  
18.25 A palota legendái: Lim Sang (dél-koreai sor.)  
19.45 Sport  
20.00 Hírek, időjárásjelentés  
21.10  
23.00 Grey anatómiája (amerikai sor.)  
0.40 Patricia Kaas koncert (ism.)  
1.40 Közlelő hozzád (ism.)  
3.05 A megfelelő pár (ism.)

**VIASAT 3**

10.45 Columbo: Testvéri szeretet (krimi) 12.40 Két pasi (sorozat) 13.10 Egy kapcsolat szabályai (ism.) 13.40 Lehetetlen küldetés 14.50 Órangyal (sorozat) 15.50 Doktor House (ism.) 16.45 Nyomtalanul (sorozat) 17.40 Gyilkos számok (ismétlés) 19.30 Jóbarátok (sorozat) 20.25 Két pasi (ismétlés) 21.25 Doktor House (sorozat) 22.25 Aranypart 22.55 (amerikai-német thriller)

**m1**

6.56 Ma Reggel  
10.00 Kalandozó  
11.00 Házaspárba (olasz sor.)  
12.00 Drága doktor úr (olasz sor.)  
13.01 Híradó délben  
13.20 Kárpát Expressz  
13.50 Hrvatska kronika  
14.20 Ecranul nostru  
14.50 Médiaguru  
15.20 Tunézia - Afrika kapuja  
15.45 Gyerejáték az online szolgáltatás  
15.55 Bűvölet (olasz sor.)  
16.55 Liszt Ferenc (magyar-német-olasz sor.)  
17.25 Kiszáros (magyar sor.)  
18.00 Robbie, a foka (német sor.)  
18.50 Anyagi érintés (am. sor.)  
19.40 Szerelemhajó (am. sor.)  
20.30 Híradó este  
20.55 Sport hírek  
21.05 A szomjas magyar - koncert alkoholisták javára  
22.00 Linda (magyar sor.)  
22.55 Az Este  
23.30 A főnökök főnöke (olasz sor.)  
0.30 Kapcsoskönyv  
1.05 Sport hírek  
1.15 Ma Reggel (ism.)

**TVR 2**

8.00 A Simpson család (anim. sor.)  
8.35 Familie Dr. Kleist (német sor.)  
9.30 Jamie vendéglője  
10.00 Mesék a vadonból  
10.30 Túlélők a nagyvárosi dzsungelben (ism.)  
11.00 Vallomások (ism.)  
12.00 Hírek  
12.30 Biznisz óra  
13.30 Miért ABC  
14.00 Ragadós történetek  
14.35 Együtt Európában  
15.30 IT zon@ (ism.)  
16.00 Familie Dr. Kleist (német sor.)  
17.00 Hírek  
17.25 Remix  
18.30 Jamie vendéglője  
18.55 Adio  
19.00 Mesék a vadonból  
19.35 Három királyság (kínai sor.)  
20.30 Biznisz óra  
21.30 Testvérség a borban  
22.00 Hírek  
23.00 Csillagközi romboló (amerikai-angol akció sorozat)  
23.55 Három királyság (kínai sor.)  
0.50 Tomboló öklök (amerikai kaland sor.)  
1.45 Győztesek (ism.)  
1.50 Vallomások (ism.)

**SPORT.RO**

7.00 Sport.ro Hírek  
10.00 Pontos sportidő (live) 12.00 Sport.ro Hírek  
13.10 Pontos sportidő (live) 14.00 Sport.ro Hírek  
15.10 Pontos sportidő (live) 16.00 Sport.ro Hírek (live)  
16.30 Pontos sportidő (live) 18.00 Sport.ro Hírek (live)  
19.05 Információk (live) 20.00 Pontos sportidő (live) 21.00 Sport.ro Hírek (live) 22.00 Boxbuster 23.00 Sport.ro Hírek

**m2**

6.56 Ma Reggel  
10.00 A rejtélyes XX. század  
10.25 Barangolások öt kontinensen  
10.50 Emberek a természetben  
11.10 Napló  
11.15 Roma Magazin  
11.40 A kölcsönkaptott Föld  
12.05 Körzeti magazin  
13.01 Híradó délben  
13.20 Kárpát Expressz  
13.45 Záróra  
14.10 Nyitott stúdió  
14.15 Háttérudomány  
14.45 Kalandozó  
18.15 Magyar válogatott  
19.15 Szabadlábban Erdélyben  
19.40 Esti mese: Zorro legendája  
20.05 Két zsaru egy pár (olasz krimisor.)  
21.00 Híradó este  
21.25 Sport hírek  
21.30 McLeod lányai (sor.)  
22.15 24 (am. sor.)  
23.00 Záróra - Rúza Magdi  
23.25 Anyagi érintés (am. sor.)  
0.15 Szerelemhajó (am. sor.)  
1.00 A testőr (tadzsik játék., 1979)  
2.25 Magyar válogatott  
3.20 Szabadlábban Erdélyben

**PRO TV**

5.00 Románia szeretlek (ism.)  
6.00 Happy Hour - szórakoztató műsor (ism.)  
7.00 Pro Tv hírek, port, Könyvbemutató  
10.00 A béranya (amerikai filmdráma, 1995) (ism.)  
12.00 Fiatal és nyugtalan (amerikai sorozat) (ismétlés)  
13.00 Pro Tv hírek, Sport, időjárásjelentés  
14.00 Tessék parancsolni! - szórakoztató műsor  
16.00 Fiatal és nyugtalan (amerikai sor.)  
17.00 Pro Tv hírek, Sport, időjárásjelentés  
17.45 Happy Hour - szórakoztató műsor  
19.00 Pro Tv hírek, sport, időjárásjelentés  
20.30 Tessék parancsolni! - szórakoztató műsor  
22.30 Pro Tv hírek, Sport, időjárásjelentés  
23.00 Odaát (amerikai akció sorozat)  
0.00 Pro Motor (ismétlés)  
2.30 20 év után (talk show)  
3.30 Mi történik doktor úr? (ismétlés)

**ACASĂ**

8.15 Analia másik arca (sorozat) 9.45 Dona Barbara (sorozat) 12.45 Lázadó szerelem (sorozat) 14.30 Clase 406 (sorozat) 15.30 A család (sorozat) 16.30 Igaz történetek 17.30 Vad szív (sorozat) 18.30 Szerelemkönyvek (sorozat) 19.30 Az örökösök (kol. am. sorozat) 20.30 Kasandra (venez. sorozat) 22.00 Éjszakai történetek 22.30 Auróra (amerikai sorozat) 23.30 Clase 406 (mexikói sorozat)

**RTL KLUB**

6.30 Top Shop  
7.00 Autómánia - Autómagazin (ism.)  
7.25 Fókusz reggel  
Közszolgálati magazin  
7.55 Reggeli  
Reggeli magazinműsor  
10.05 Rubi, az elbűvölő szörnyeteg (mexikói sorozat)  
11.05 Top Shop  
13.00 RTL Klub Híradó  
13.15 Asztro Show  
14.30 Fél kettő  
Magazin a legjobb történetekkel  
15.20 Leszek a feleségem! (amerikai vígjáték, 2007)  
17.15 A szív útjai (török sor.)  
18.20 Ezel - Bosszú mindhalálig (török sorozat)  
19.30 RTL Klub Híradó  
20.05 A Széf  
Ki viheti el a milliókat?  
21.10 Fókusz  
21.45 Barátok közt (magyar sorozat)  
22.20 Ölve vagy halva (amerikai akciófilm, 1990) Sz.: Steven Seagal, Kelly LeBrock  
Utána: RTL-hírek  
0.20 Csalóból csali (amerikai-kanadai akció-vígjáték, 2005)  
2.15 Reflektor

**ANTENA 1**

6.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés  
10.00 Sajtószemle - Mircea Badea műsora  
11.00 Menyasszony a fiannak - reality show  
11.30 Tök állat (amerikai vígjáték, 2001)  
13.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés  
14.00 Menyasszony a fiannak - reality show  
16.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés  
17.00 Közvetlen hozzáférés - Simona Gheorghe műsora  
19.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés  
20.20 A halál nyomában (amerikai-angol-német-francia-dél-afrikai akciófilm, 2004) Sz.: Jean-Claude Van Damme, Simon Yam, Philip Tan, Valerie Tian, Claude Hernandez  
22.00 Nárcisz: Törvénytelen szerelmek (sor.)  
23.55 Egy bűnös show - Dan Capatos műsora (live)  
1.15 A simlis és a szende (amerikai sorozat)

**FILM+**

8.05 Televíziós vásárlás  
11.10 Az angyalok is esznek babot (olasz-francia-spanyol vígjáték) 13.30 Családi ügy (amerikai krimi) 15.40 A rivális (kanadai filmdráma) 17.20 Légörvény 4.: Viharzóna (am. kan. katasztrófa film) 18.55 Coronado (am. német akcióf.) 20.30 001 - Az első bevetés (német-am. angol akciófilm) 22.10 Montecarlo! (magyar vígj.) 23.50 A Zodiákus (am. thriller)

**TV2**

7.00 Két Testőr (ism.)  
7.25 Tények Reggel  
8.00 Mokka  
10.00 Mokka habbal  
10.40 Stahl konyhája  
10.45 Babapercek  
10.55 Teleshop  
12.20 A titokzatos Schut (NDK-francia-jug. kalandf., 1964)  
14.30 EZO.TV  
15.30 Seherezáde (török drámasor.)  
16.30 Lassie (am.-kan. sor.)  
17.30 Második élet (am.-kol.-mex. sor.)  
18.25 Update Konyha  
18.30 Seherezáde (török drámasor.)  
19.30 Tények  
20.20 Aktív  
21.15 Jóban Rosszban (magyar sor.)  
22.25 Doktor House (am. sor.)  
23.25 Született feleségek (am. vígj. sor.)  
Közben: Kenőrsorolás  
0.20 Aktív Extra  
0.25 Szellemekkel suttogó (am. sor.)  
1.25 Tények Este  
1.55 EZO.TV  
2.30 Bukott angyal (kanadai-amerikai thriller, 2004)  
4.05 Két Testőr (ism.)  
4.30 Animációs filmek

**PRIMA TV**

7.00 False Witness (angol-ausztrál sorozat) (ism.)  
9.00 Teleshopping  
9.30 Szívek találkozása (indiai sor.)  
10.30 Eladó lányok (román sorozat)  
11.15 Apák és kicsik (román vígj. sor.) (ism.)  
11.30 Ízek, három szakács  
12.00 Timon és Pumbaa  
12.30 Teleshopping  
13.00 Timon és Pumbaa  
13.30 Teleshopping  
14.00 Szívek találkozása (indiai sorozat)  
15.00 Titkos szerelmek (telenovella)  
16.00 Titkos szerelmek (telenovella)  
17.00 Lököttek (vígjáték sorozat)  
18.00 Hírek  
19.00 Sport  
19.30 A cseresznye a tortán  
20.30 False Witness (angol-ausztrál sorozat)  
22.15 Lököttek (vígjáték sorozat)  
23.15 Titkos szerelmek (telenovella)  
1.30 Hírek, időjárásjelentés (ism.)  
2.30 Eladó lányok (román sorozat) (ism.)


**KANAL D**

7.30 Családi történet (török sorozat) 10.00 Kedves barátnóm 12.30 Kanal-D Hírek 13.15 Légy az enyém 15.00 Teleshopping 15.15 A szív úrnője (török sorozat) 16.45 Célpontban 18.45 A nap híre 19.00 Kanal-D Hírek 20.00 Akarsz milliomos lenni? - verseny show 21.00 A szerelem átka 22.30 Cancan TV 0.30 Kanal-D Hírek 1.30 Eli Stone (amerikai sorozat) 2.30 Ez Románia!

**HÍR TV**

7.30 Lapzártá  
Vitamúsor újságírókkal  
8.00 Híradó  
9.05 Rájátszás (ism.)  
10.05 Balaton Bike Fest 3 (ism.)  
10.30 BBC Click (ism.)  
A BBC informatikai magazinja  
11.00 Híradó  
Friss napi információk  
11.30 Zöld övezet (ism.)  
A hír-TV környezetvédelmi magazinja  
12.05 Stopper (ism.)  
13.00 Déli híradó  
13.35 Hungarorama, Közvetlen ajánlat  
14.05 Lapzártá (ism.)  
14.30 Paletta (ism.)  
15.05 Vetítő (ism.)  
15.06 (ism.)  
16.00 Híradó  
Friss napi információk  
16.30 Panaszkönyv (ism.)  
17.05 Ősök tere (ism.)  
17.30 Paletta  
18.00 Híradó  
18.30 Iskolapálya  
19.20 Retrográd  
20.00 Híradó  
21.05 Rájátszás  
22.00 Híradó 21  
22.35 Lapzártá (ism.)  
Vitamúsor újságírókkal  
23.00 Híradó  
23.30 Ikon  
0.05 Rájátszás (ism.)

**DISCOVERY**

6.30 Szétepitők - Ablak a világra  
7.00 Hogyan készült?  
8.00 Autókereskedők  
9.00 Hogyan csinálják? Bankjegyek, Cipőkészítés,  
  
Csokoládé, Fogkefe  
10.00 Hogyan készült?  
11.00 A túlélés törvényei  
12.00 Amcsi motorok - Gilette motor  
13.00 Autókereskedők - Bond Bug  
15.00 Állítólag... - Robbanó vízforráló  
16.00 Hogyan készült?  
17.00 Amcsi motorok Gilette motor, 1. rész  
18.00 Autókereskedők  
19.00 A túlélés törvényei  
20.00 Állítólag... - Tengeribetegség  
21.00 Hogyan készült?  
22.00 A túlélés törvényei - A borneói dzsungel  
23.00 Egy idióta külföldön - Kína  
0.00 Édesvízi szörnyek - A démon  
1.00 Autókereskedők  
2.00 A túlélés törvényei - Szahara  
3.00 Állítólag... - Tengeribetegség

**ETV**

9.00 Metszet 16.00 Híradó 16.15 Metszet 16.35 Kárpát Expressz 17.00 Átjáró 17.30 Délutáni Híradó 17.40 Izelítő 14.45 Kalendárium 17.50 Egészséges percek 17.55 Könyvajánló 17.57 Életképek 18.00 Reggeli terefe 18.30 Híradó 19.00 Hitélet 20.00 Moldoványi Judit: Az elátkozott malom, dokumentumfilm 21.00 Hitélet ism. 21.30 Híradó 22.00 Átjáró ismétlés 22.30 Híradó



**Szeptember 6., kedd**

Az év 35. hete és 249. napja, hátravan 116 nap

Ma a **Zakariás** nevéek ünnepe.

A Zakariás férfinév a héber eredetű Zekarja, Zecharja latinított alakja. Jelentése Jahve ismét megemlékezett.

Holnap a **Reginákat** köszöntjük.

**Évforduló**

- 1522 – A Victoria, Magellán expedíciójának egyik hajója, visszatér Spanyolországba (San Lucar de Barrameda). Ez az első hajó, amely körbehajozza a Földet.
- 1859 – Felavatják Budapesten a Dohány utcai Zsidógyógyegységet.
- 1899 – Megjelenik a piacon a sűrített tej.
- 1941 – A németek által megszállt területeken elrendelik, hogy a zsidóknak sárga csillagot kell viselniük. A rendelet a 6 évnél idősebbekre vonatkozik.
- 1940 – II. Károly román király lemond (utódja I. Mihály).

**Vicc**

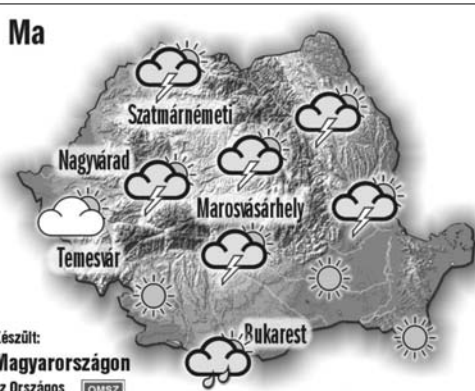
– Ki az abszolút szerencsétlen?  
– Aki beleül egy szénakazalba és megszúrja egy tű!

**Recept**

**Diómorzsa sziláslépeny**

**Hozzávalók:** tésztahoz: 15 dkg vaj, 15 dkg cukor, 5 tojás, 25 dkg liszt, 1 tk. sütőpor, 1 tk. vaníliakivonat, reszelt citromhéj; **tetejére:** 1 kg szilva; **morzsához:** 5 dkg puha vaj, 8 dkg barnacukor, 10 dkg darált dió, 5 dkg liszt, 1 kk. őrölt fahéj, reszelt citromhéj.

**Elkészítése:** A vajat habosra keverjük a cukorral, egyenként hozzáadjuk a tojásokat. A sütőport hozzáadjuk a liszthez, és ezt is az előzőekhez keverjük. Kikent, lisztezett, közepes méretű tepsibe simítjuk a tésztát, és kirakjuk cikkekre vágott szilvával. A morzsához valót egy tálban összemorzsoljuk és a tészta alá szórjuk. Előmelegített sütőben 180 fokon sütjük kb. 40-45 percig.



Készült: Magyarországon az Országos Meteorológiai Szolgálatnál

Hidegfront vonul át a térség felett, emiatt többfelé számíthatunk záporra, zivatarra. Délutántól nyugat felől egyre nagyobb területen csökken a felhőzet, süt ki a nap. Az északnyugati szél megélelnkülhet.

**A következő napok időjárása**



| Jelleg         | Délutáni hőmérséklet | Holnap hajnali hőmérséklet |
|----------------|----------------------|----------------------------|
| Arad           | 26°C                 | 15°C                       |
| Brassó         | 23°C                 | 12°C                       |
| Bukarest       | 31°C                 | 18°C                       |
| Csikszereda    | 21°C                 | 12°C                       |
| Kolozsvár      | 21°C                 | 15°C                       |
| Marosvásárhely | 23°C                 | 15°C                       |
| Nagyvárád      | 24°C                 | 12°C                       |
| Szatmárnémeti  | 21°C                 | 13°C                       |
| Temesvár       | 26°C                 | 15°C                       |

**Gondolatjel**

Visky István rovata

A félelem a legragályosabb betegség. Az egyetlen olyan fertőzés, ami érintés nélkül is terjed. Elég, ha látsz valakit félni és a félelem azonnal megjelenik a szívedben. Ezért aztán ha győzni akarsz, félelmeidet őrizd meg magadnak, a bátorságból viszont adj bőven a többieknek is. És bár lehet, hogy félelmed hatalmas, bátorságod pedig kevés, de ha fé-

lelmedet a többiektől elzáród, bátorságodat pedig megosztod, győzelemre számíthatsz. Sokan úgy akarnak győzni, hogy bátornak mondják magukat és másokat is bátorságra biztatnak, de mindig hátul maradnak és másokat tolnak előre, mert nem vállalják a harcot. Ezzel is bátorságot tudnak önteni másokba. Ők viszont gyáva hazudozók maradnak.

**Horoszkóp**

**KOS (III. 21.–IV. 20.)**

Ön tette kész. Rengeteg új ötlete van, amit véghez is visz, addig nem nyugszik, amíg sikerre nem viszi, amit akar.

**BIKA (IV. 21.–V. 20.)**

Uralkodó bolygója, a Vénusz a vonzódás jelképe. Modora kedves, lenyűgöző, minden szép dolgot felismer. A pénzügyi dolgokhoz remek megérzései vannak.

**IKREK (V. 21.–VI. 21.)**

Ön most minden új dologra nyitott, kedveli a változatosságot és változtatásokat. A hosszú távú tevékenységek keltik fel érdeklődését. Élvezi munkáját.

**RÁK (VI. 22.–VII. 22.)**

Ismét fel kell venni a korábbi nem túl lélekemelő hétköznapi ritmusát. Lehetősége lesz néhány ragyogó ötletet egyedül megvalósítani a munkájában.

**OROSZLÁN (VII. 23.–VIII. 23.)**

Csak most fogja látni, hogy mennyi minden vár önmagára ősszel a ház körül. Ha kellő odaadással végzi munkáját, jóleső érzés járja át.

**SZŰZ (VIII. 24.–IX. 23.)**

Végre rendeződnek a családtagok viszállyok. Magánélete kiegyensúlyozott. A megoldás érdekében most is ön fáradozott a legtöbbet.

**MÉRLEG (IX. 24.–X. 22.)**

„Előnyös” pénzkereseti lehetőséget kínálnak önnek. Ne fűzzön nagy reményeket az ajánlathoz, mert lehet, hogy az ajánlattevőnek jelentenek inkább hasznot.

**SKORPIÓ (X. 23.–XI. 22.)**

A tegnapi kellemetlenség ma óvatosságra inti. Ne hagyja, hogy provokálják. Nézze el most azt is, ha akaratlanul megsértik.

**NYILAS (XI. 23.–XII. 21.)**

Hatást gyakorolhat a környezetre, befolyásolhat hiszékeny embereket. Nem szeret pletykálgatni, de odafigyel, ha egy szafios hír kering a környéken.

**BAK (XII. 22.–I. 20.)**

Új információkat hall, ami remek ötleteket adhat életminősége javításához. Küzdjön bátran, amíg el nem ér mindent, amit akar. A csillagok csak lehetőséget kínálnak, önnek kell cselekednie.

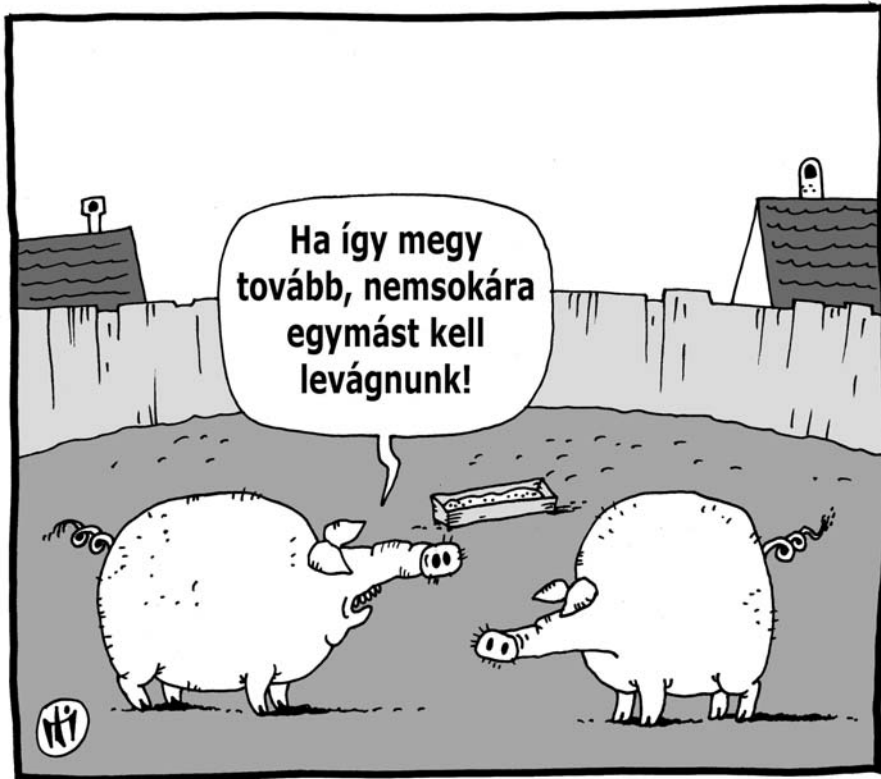
**VÍZÖNTŐ (I. 21.–II. 19.)**

Szellemi energiája a csúcson van. Egyszerre több dolgot is tud intézni, ésszerűen tartani. Tele van ambícióval, és mire észreveszi, már túl is van a munka nehezen.

**HALAK (II. 20.–III. 20.)**

Bolygója hatására ön rugalmas. Ha párjában talál valami zavaró hibát, ne akarja azonnal a saját képére formálni, mert ez a boldogságának záloga.

**Szép, új világ**



Horváth István

| ***                   | FÖLDÖN-KIVÜLI FILMHÓS | SERTÉST VÁG                | ELMERÜL | ÖNÁLLÓ KERTESZ ÚRI HÁZ | PORSZÍVÓ-MÁRKÁ                    | ITTEN VAN!                  | FÉLRE-TESZ. GYÚJT                  | VÉTLEN ÉVÍ!  | FÉRFI ÉS NŐI BECENÉV |
|-----------------------|-----------------------|----------------------------|---------|------------------------|-----------------------------------|-----------------------------|------------------------------------|--------------|----------------------|
| AGILITÁS              |                       |                            |         |                        |                                   |                             |                                    |              |                      |
| FOLYADÉK-KAL ÁTÍTAT   |                       |                            |         |                        |                                   | ITÓKA (ARGÓ)<br>ÁROKÁSÓ GÉP |                                    |              |                      |
| ***                   | BENN-SZÜLÖTT          |                            |         |                        |                                   |                             |                                    | BÁZIS (RÖV.) |                      |
|                       | ÜGYET INTÉZŐ          |                            |         |                        |                                   |                             |                                    | HULLA-DEK    |                      |
| LECSEN-DESEDIK        |                       |                            |         |                        | ORSOLYA BECÉZVE<br>TUDAT, MEGMOND |                             |                                    |              |                      |
| KARL KAR NÉLKÜLI      |                       | TEJCUKOR<br>NEM KÜLÖN-BŐZŐ |         |                        |                                   |                             |                                    |              | TALICSKÁT MOZGATÓ    |
| INTÓ MOZDULAT         |                       |                            |         | DARA<br>NAGYHA-TALOM   |                                   |                             |                                    |              |                      |
| VÁRAT OSTROMLO        |                       |                            |         |                        |                                   |                             | MEGOLDÁS (RÖV.)<br>KÉT VI-LÁGJÁRÓ! |              |                      |
| A FEJÉRE HULLÓ        |                       |                            |         |                        |                                   | KOCSO-NYÁS ANYAG<br>AMPER   |                                    |              |                      |
| NYILÁSZÁ-RÓ JÁR-MUVÓN |                       |                            |         |                        |                                   |                             |                                    |              |                      |

**új magyar szó**

**Szerkesztőség és kiadó:**  
Bukarest, 3. kerület, Lipszani u. 29-31 sz., I. emelet. Telefon/fax: 021/317-8847, E-mail: office@maszol.ro

**Postacím:**  
Redacția „Új Magyar Szó” OP 15, CP 40, sector 5, București

**Mb. felelős szerkesztő:**  
Salamon Márton László

**Vezető szerkesztő:**  
Cseke Péter Tamás

**Vezető publicista:**  
Agoston Hugó

**Főmunkatársak:**  
Ady András, Bíró Béla, Krebsz János, Gyulay Zoltán, Sebestyén Mihály, Székedi Ferenc, Székely Ervin

**Szerkesztők:**  
Moldován Árpád Zsolt (Aktuális)  
Bogdán Tibor (Hátér)  
Szakács Zsuzsanna (Gazdaság)  
Turós-Jakab László (Sport)  
Farkas István (Kultúra, Média)  
Orosz Anna (Életmód)  
Szonda Szabolcs (Színkép)

**Olvasószervező:**  
Osváth Annamária, Toth Réka

**Tudósítók:**  
Antal Erika – 0788-760573 (Marosvásárhely), Sipos M. Zoltán – 0788-715876 (Kolozsvár), Totka László – 0788-715848 (Nagyvárád), Baloga-Tamás Erika – 0746-375775 (Székelyudvarhely), Kovács Zsolt – 0788-715766 (Sepsiszentgyörgy), Mayla Júlia – 0745-682401 (Beszterce), Sike Lajos – 0788-715687 (Szatmárnémeti), Tamás András – 0744-781709 (Nagyenyed)

**Fotóriporter, képszerkesztő:**  
Tofán Levente

**Grafikus:**  
Horváth István

**Tördelőszerkesztők:**  
Lőrincz Imola, Szabó Ildikó Erzsébet

**Kiadja a Scripta Kiadó Rt.**

**Terjesztési menedzser:**  
Béres Attila – 0788-318353

**Területi megbízottak:**  
Baricz István – 0788-488739  
Keresztes Csaba – 0746-100830 (Gyergyó), Tósa András – 0788-715481 (Kolozs, Szilágy)

**Logtanácsos:**  
Czedly József

Hirdetési ajánlat a honlapon és a szerkesztőségben. Előfizethető a Román Postánál (katalógusszám: 19302), közvetlenül a szerkesztőség-nél és előfizetés-szervezőknél. Magánterjesztők forgalmazzák.

**Előfizetési díjak:**  
1 hónapra 15 lej,  
3 hónapra 38 lej,  
6 hónapra 75 lej,  
12 hónapra 148 lej

**Nyomda:** Garamond (Kolozsvár)

ISSN 1841-5520

Az Új Magyar Szó bármely részének másolásával kapcsolatos minden jog fenntartva. Értesítéseket átvenni csak az Új Magyar Szóra való hivatkozással lehet. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beküldött leveleket rövidítve, illetve szerkesztve közölje.

**Lapunk megjelenését támogatja a**

**COMMUNITAS ALAPÍTVÁNY**  
Alapította az RMSZ és a Szabad Sajtó Alapítvány

94.0 FM  
**PROFÍ RÁDIO**  
A ZENE ARAD BELŐLE

agnus  
RADIO 88.3 FM  
naponta 03-08 és 12-15,  
csütörtökön 19-23 óra között  
a világhálón:  
[www.agnusradio.ro](http://www.agnusradio.ro)

95,1 fm  
**Paprika Rádió**  
Fűlön csíp.

95 FM  
**SICULUS Rádió**

**Sláger Rádió**  
fm 105.9

**KOLOZSVÁRI RÁDIO**  
FM 95.6  
[www.radiocluj.ro](http://www.radiocluj.ro)

MÉDIAPARTNEREK



# Jégre lépnek a MOL-ligások

A Csíkszeredai HSC címvédésre készül a ma kezdődő bajnokságban

## Jégkorong

Vásárhelyi-Nyemec Réka,  
Budapest

Izgalmasabb mérkőzéseket, televíziós közvetítést és a szabályok szigorú betartását ígéri a férfi jégkorong MOL-liga szervezői az idei bajnokság mai rajtja előtt. A címvédő Csíkszeredai HSC székesfehérvári vendégszerzésével kezdődik a szezon, de pénteken már a Steaua és a Brassó is pályára lép.

A három romániai csapat mellett, öt magyarországi együttes nevezett be a regionális bajnokság negyedik idényére, a szerb és a szlovák alakulat végül nem csatlakozott, a Vasas pedig feloszlott. „A Belgrádi Partizan nem tudta a határidőig megoldani a pályakérdését, a szlovákok pedig nem akartak két sorozatban indulni” – magyarázta lapunknak Kerey Péter, a liga elnöke a tegnapi, budapesti sajtótájékoztató után. Úgy érzi, hogy sokat fejlődött a bajnokság, s népszerűsége növekvő. Ebben segíthet az is, hogy a 2008-ban indult sorozat történetében most először televíziós közvetítések is lesznek. Ahogyan azt Németh Miklós, a Magyar Jégkorong-szövetség elnöke



A MOL-liga szervezői tegnapi sajtótájékoztatójukon izgalmasabb mérkőzéseket ígértek

a sajtótájékoztatón közölte: szerződést kötöttek a Digi Sporttal, amelyik Magyarországon és Romániában is sugároz majd MOL-ligás meccseket. A névadó-szponzor MOL sem pártolt el a jégkorongtól, Pánczél Andrea, a MOL magyarországi kommunikációs igazgatója szerint az ilyen bajnokságok az országok közötti kapcsolatépítésben is segítenek, s reméli, hogy a jövőben más régióbeli csapatok is csatlakoznak majd.

Új szabályrendszert dolgoztak ki, s a korábbi évekkel ellentétben ezt most szigorúan be is fogják tartatni. A program is időben elkészült, Kerey megjegyezte: „Ha komoly bajnokságot akarunk, akkor először nekünk kell komolyan hozzáállnunk”.

Az már biztos, hogy a Csíkszeredai HSC szeretne lenni az első csapat amelyiknek sikerül megvédenie a címét a sorozatban, ezt Horváth László klubigazgató is megerősítette. Ebben várha-

tóan a Dunaújvárosi Acélbikák lesznek a legnagyobb riválisai, akik bár az osztrák másodosztályba is beneveztek a MOL-liga megnyerését tűzték ki célul. Többnyire a magyar bajnokságból igazoltak, és van elegendő játékosuk ahhoz, hogy mindkét sorozatban a lehető legerősebb összeállításban lépjenek jégre. A budapesti csapatok nincsenek egyszerű helyzetben, az Újpest például pályaproblémák miatt egyetlen edzőmeccset sem tudott játszani,

míg a Ferencvárost a korábbi vezetőség által felhalmozott adósságok hátráltatták a játékosvásárlásban. Az idei szezonban a csapatépítés a céljuk, stabilitást szeretnének a szakosztálynál. A tavaly bronzérmes Miskolc viszont az elsőre hajt, fejlett infrastruktúrája és játékosállománya veszélyes ellenfélle teszi. A Székesfehérvár egy fiatal, de lelkes csapattal vág neki a ligának. Kóger István vezetőedző szeretné elérni, hogy stabil teljesítményük legyen a középmezőnyben, de legmerészebb célja a legjobb négy közé jutás. Ahogyan azt lapunknak elmondta, a mai, Csíkszereda elleni mérkőzésen a lehető legerősebb felállításban küldheti pályára a fiúkat, akik rendkívül motiváltak, bizonyítani szeretnének az erős ellenfélle szemben. A ligával egyidős brassói csapat elsősorban a tisztességes állást célozza meg, de erősített és javítani szeretne tavalyi helyezését. A Steaua talán csak annak örülhet, hogy Jevgenyij Piszarenko visszatért, Molnár Szabolcs viszont eligazolt Csíkba.

Az alapszakaszban ötször találkozik egymással két csapat, majd a tabella első hat helyezette jut tovább a rájátszásra. ◀

## Stadionavató frankofón

### Összezsapás

#### Labdarúgás

T. J. L.

Másfél órás műsor vezet fel ma este a bukaresti Național Arena ünnepélyes felavatását, a Románia–Franciaország labdarúgó Európa-bajnoki selejtezőmérkőzést. Többek között Inna énekel, a himuszokat Alexandra Coman és Marcel Pavel adja elő, s a dicséretes UEFA-kezdeménnyel értelmében köszöntik és kitüntetik a román válogatottjai rekordereket, Gheorghe Hagit, Gheorghe Popescu, dr. Bölöni Lászlót és Dorinel Munteanut.

A 21.30 órakor kezdődő mérkőzésen (a TVR 1 sugároz élőben) az angol Howard Webb fújja a sipot. Victor Pițurcă román szövetségi kapitány nem számíthat a sárgalapjai miatt eltiltott Gabriel Torjere és miután legalább egy döntetlent szeretne a franciákkal, deffenzív összeállításban kezd.

A várható kezdőtizenegy: Tătărușanu – Săpunaru, Goian, Galamaz (Moți), Raț – Cociș, Ov. Petre, Bourceanu – Nicolîță, Marica (M. Niculae), Tânase. Moți után Marius Niculae a második, utolsó pillanatban behívott dinamós, aki akkor ugrik be, ha a sérüléssel bajlódó Marica nem vállalhatja a játékot. Szintén ma este Bosznia-Hercegovina–Fehéroroszország- és Luxemburg–Albánia-mérkőzéseket rendeznek a D csoportban.

A magyarok Kisinyovban csapnak össze a házigazda moldovaiakkal és feltétlenül nyerniük kell, hiszen a velük azonos pontszámmal álló svédek Serravalleba látogatnak, San Marino sereghajtó nemzeti tizenegyehez. Az E csoportban pontvesztés nélkül vezető hollandok Helsinkiben játszanak a finnekkel. A további műsor: Azerbajdzsán–Kazahsztán (A csoport), Ausztria–Törökország (A), Oroszország–Írország (B), Macedónia–Andorra (B), Szlovákia–Örményország (B), Észtország–Észak Írország (C), Szerbia–Feröerszigetek (C), Olaszország–Szlovénia (C), Horvátország–Ízrael (F), Lettország–Görögország (F), Málta–Grúzia (F), Svájc–Bulgária (G), Anglia–Wales (G), Dánia–Norvégia (H), Izland–Ciprus (H), Skócia–Litvánia (I), Spanyolország–Liechtenstein (I).

Három válogatott már ma este biztosíthatja helyét a jövő évi, lengyel-ukrán közös rendezésű kontinensviadalon, Olaszország, a világbajnoki címvédő Spanyolország és a magyarokkal egy csoportban szereplő Hollandia. A selejtezős sorozatból elsőként a német válogatott jutott ki – múlt pénteken – az Eb-re. ◀

## Sorra adják fel önként

### Tenisz

#### Hírosszefoglaló

Új, negatív csúsz született az idei amerikai nyílt teniszbajnokságon, már az első héten 14 férfi és női játékos adta fel különféle okokra hivatkozva a mérkőzését. A Grand Slam-tornák eddigi rekordját ebben az összevetésben a 2008-as wimbledoni viadal hozta: három évvel ezelőtt 12 játékos fejezte be idő előtt – írta vasárnap a spanyol *Marca* című sportnapilap. Most a cseh Tomas Berdych és Radek Stepanek, továbbá a szlovák Karol Beck vállásrúlás miatt adta fel a küzdelmet, míg a francia Nicolas Mahut és a spanyol Marc Granollers hasizomsérülés következtében lépett vissza. Vasárnap este a férfiak utolsó 3. fordulóbeli mérkőzéseit rendezték meg, a hölgyek pedig már a legjobb nyolc közé jutásért játszottak.

Véget ért Monica Niculescu remek sorozata a román játékos a német Ange-



Monica Niculescu jól teljesített New Yorkban

lique Kerber győzte le 6-4, 6-3-ra. További eredmények: Flavia Pennetta (olasz, 26.)–Suak Peng (kinai, 13.) 6-4, 7-6 (6), Vera Zvonarjova (orosz, 2.)–Sabine Lisicki (német, 22.) 6-2, 6-3, Samantha Stosur (ausztrál, 9.)–Marija Kirilenko (orosz, 25.) 6-2, 6-7 (15!), 6-3. A férfiaknál, a 3. fordulóban: Rafael Nadal (spanyol, 2.)–David Nalbandian (argentín) 7-6 (5), 6-1, 7-5, Andy Murray (brit, 4.)–Feliciano Lopez (spanyol, 25.) 6-1, 6-4, 6-2, Andy Roddick (amerikai, 21.)–Julien Benneteau (francia) 6-1, 6-4, 7-6 (5), Gilles Simon (francia, 12.)–Juan Martin Del Potro (argentín, 18.) 4-6, 7-6 (5), 6-2, 7-6 (3), John Isner (amerikai, 28.)–Alex Bogomolov Jr. (amerikai) 7-6 (7), 6-4, 6-4, Donald Young (amerikai)–Juan Ignacio Chela (argentín, 24.) 7-5, 6-4, 6-3.

Bemutatkoztak a juniorok is. Egyedüli románként Elena-Teodora Cadar nagy csatában – 6-1, 6-7 (4), 6-7 (7) – vesztett az amerikai Kyle S. Phillips-szel szemben. ◀

## Lebírták a spanyol bikát

### Kosárlabda

#### Turós-Jakab László

Csúcsrangadóval folytatódott hétfőn este a a Litvániában zajló, 37. férfi kosárlabda Európa-bajnokság csoportkör: a címvédő spanyolok 20 percig alázták a litvánokat (62-36 a nagyszünetben) és végül 91-79-re nyertek. A szerbek legyőzték a németeket (75-64), a bosnyákok a horvátokat (92-80), a szlovénok pedig a belgákat (70-61).

Tegnap már a csoportkör utolsó mérkőzéseit rendezték meg. Sporttörténelmi első Eb-győzelmük után a britek tegnap a törökverő lengyeleket is meglepték (88-81), így a csoport utolsó továbbjutó helyéért pontegyenlőség alakulhatott volna ki három, egymást körbeverő csapat között. Az egymás elleni eredmények a törököknek kedveztek volna, akik 29-cel verték a briteket és csak egy ponttal kaptak ki a lengyelektől.

Az előbbieket miatt a spanyol-török összezsapásnak így már nem volt tépje. Huszáros hajrával (16-2 az utolsó tíz percben) a törökök 67-59-re verték a címvédő ibériaiakat akik ennek ellenére megnyerték csoportjukat. Sergio Scariolo spanyol szövetségi kapitány nem nevezte erre a meccsre legjobbját, Pau Gasolt.

A B csoportban Izrael né-

### Kolozsvári siker Nagyváradon

A bajnoki címvédő Kolozsvári U-Mobitelco BT nyerte Nagyváradon az Antonio Alexe-émlékturnát, miután 88-67-re verte a Marso Vagép Nyíregyházát, 103-69-re a Factum Sport Debrecent és 94-84-re a házigazda CSM-t. A váradiaiak 92-66-ra nyertek a Nyíregyháza és 82-55-re a Debrecen ellen, a Nyíregyháza pedig 80-67-re legyőzte a Debrecent. A 67 ponttal kosárlégy Zoran Krsztanovics (U-Mobitelco BT) a körmérkőzés legjobb játékosának járó különdíjat is elhódította. A hét végén a kolozsváriak rendeznek City Kupával díjazott nemzetközi tornát amelyre a nagyváradiaiak mellett a magyar bajnok Szolnoki Olaj KK-t és a szlovén KK Maribor Messert is meghívták.

mi meglepetésre 96-95-re legyőzte Olaszországot de nem tudta elcsipni a továbbjutást jelentő harmadik helyet, mert a németek 81-80-ra verték a letteket. A lapzárta utáni szerb-francia párharc csoportgyőztest avatott, a rangadó nyertese az idei kontinensviadal egyetlen százszázalékos csapataként vágott neki a középdöntőnek.

A C csoportban a finnek 71-65-re legyőzték a montenegróiakat, akik a csoport utolsó helyén végeztek. Azaz, hogy 74-69-re verték tegnap a horvátokat, a görögök biztosították helyüket a legjobb 12 között. A lapzárta utáni macedón-bosnyák párharc utóbbiak számára volt fontosabb, hiszen csak győzelemmel juthattak tovább, míg ellenfeleik vereséggel is.

A D csoportban a grúzok meglepetésre kikaptak a bolgároktól (69-79), s a lapzárta utáni ukrán-belga párharc eredményétől függött koráb-

ban szinte biztosra vehető továbbjutásuk.

A két veretlen – és már korábban biztos továbbjutó – Oroszország és Szlovénia összezsapása a csoportelsőségről döntött, előbbieket javára, 65-64.

A csoportkör lapzárta után Litvánia–Portugália (A), Szerbia–Franciaország (B), Macedónia–Bosznia-Hercegovina (C) és Ukrajna–Belgium (D) mérkőzésekkel ért véget. Az eredményektől függetlenül az első középdöntő csoportban a spanyolok, a litvánok, a törökök, a franciák, a szerbek és a németek, a másodikban pedig a görögök, a bosnyákok, a macedónok (vagy finnek), az oroszok, a szlovénok és a grúzok (vagy ukránok) folytatják. Ma pihennek a csapatok, holnap az első középdöntő csoportban játszanak 15.30, 18 és 21 órai kezdettel, utóbbi mérkőzésről a *Sport 1* számol be élőben. ◀



## A színháznak egy korlázmérőjének kell lennie



A Kolozsvári Állami Magyar Színház és az Állami Magyar Opera sétatéri épülete

Fotó: ÚMSZ/archív

„Le kell számolnunk a heterogén, minden közönségréteg ízlését kiszolgáló játérend illúziójával, olyan színházi struktúrákat kell létrehozunk, amelyek lehetővé teszik, hogy kialakuljon egyfajta művészi szellemiség, amely áthatja az intézmény egészét. Ez később igazi eredményeket produkál, s a művészi eredményeknek hosszú távon hasznuk van” – idézi Bocsárdi László rendezőt az ÚMSZ Kisebbségben mellékletében közölt tanulmányában Kötő József színikritikus. **16-17. oldal**

## Új tanév – új kihívásokkal

Beszélgetés Keresztély Irmával, Kovászna megye főtanfelügyelőjével

Zsehránszky István

► **Bárhogy is nézzük, a jelenlegi körülmények, amelyek között az új tanév kezdődik, nem a legmegfelelőbbek. Melyek a legnagyobb gondok? Legalább részben meg lehet oldani azokat? És melyek azok, amelyeknek a megoldása a jövőre vár?**  
– A 2011/12-es tanév előkészítési munkálatai kihívást jelentenek mind a pedagógusok, az osztályfőnökök, az iskolaigazgatók számára, mind a helyi önkormányzatok, a polgármesterek számára, de a megyei tanfelügyelőség számára is. Mít értek kihívás alatt? Elsősorban azt, hogy idén januárban megszületett az új oktatási törvény, amely szabályozza az oktatási folyamatot, és ennek a teljes alkalmazására gyakorlatilag az új tanév-

től kerül sor. Ez az új törvény olyan új helyzetet teremt az iskolaigazgatók, iskolavezetők számára, amely tulajdonképpen a jövő megalapozását jelenti olyan értelemben, hogy decentralizált rendszerben az iskola vezetése már egészen más folyamat, mint amihez az eddigiek során szokva voltak. Az új kontextusban, új megközelítésben, az iskolaszékek megválasztásával és megerősítésével a döntéshozatal joga átkerül az iskola szintjére, de az ezzel járó megnövekedett felelősség is. Következésképpen az új tanév mindenki számára kihívás lesz, és előrejelzem, hogy nagyon nehéz tanév elé nézünk. Ugyanis idén a gazdasági helyzet rányomta a bélyegét az iskolák előkészítésére. A helyi önkormányzatoknál nagyon kevés pénz jutott arra, hogy az is-



Fotó: Kovács Zsolt

**Keresztély Irma főtanfelügyelő**

kolákban az osztálytermeket, a laboratóriumokat felújítsák, hogy az iskolát egyáltalán előkészítsék az új tanévre, ezért nagyon sok iskola esetében az idén elmaradt a meszelés, a felfrissítési munkát. Az utóbbi időben a beruházások száma nagyon lecsökkent, és ez 2011-ben még hangsúlyosabban jelentkezett, mert az idén ez eddigi gyakorlatól eltérően nem volt kormányhatározat arra, amely által a megkezdett és be nem fejezett munkálatok befejezésére pénzalapokat utaljanak ki az iskolák számára. Mindez azt mutatta, hogy a 2011/12-es tanév az infrastruktúra szempontjából nincs alapvetően előkészítve, következésképpen szeptember 12-én a legtöbb iskolában a diákok, amikor az iskola kapuján belépnek, a legtöbb esetben ugyanazokat a feltételeket és körülményeket látják viszont, amivel az előző években is találkoztak. Az új diákok számára ellenben ez nem lesz olyan feltűnő.

**Folytatása a 15. oldalon**

## Szobor hamuból?

Lelkes kíváncsisággal néztem végig a Nae Ionescuról készült művészi dokumentumfilmet. Valószínűleg szerelmes vagyok a román kultúrába, nagy élvezettel olvasok tehát minden könyvet, követek minden párbeszédet vagy műsort, amelyből megtudok valamit róla. Ami a filmet illeti, tetszett is, nem is. Akadtak olyan meghívottak, akinek sikerült tárgyilagosnak, elfogulatlanoknak, józanoknak maradniuk – a szó szoros értelmében vett értelmiségieknek. De akadtak olyanok is, akikből mélységesen kiábrándultam. Előbb azonban hadd szóljak arról, hogy a történelmi szereplőket (Maruca Cantacuzinót, Cella Delavranceút, Eliadét, Ciorant, Sebastiant és természetesen Nae Ionescut) színészek vagy műsorvezetők játszották (mint például Marius Constantinescu, aki a TVR Culturelnál dolgozik). Jól válogatott arcok: mindenki hasonlított ahhoz, akit meg kellett formálni. De minthogy nem volt szövegük (a részleteket beolvasták), pusztán képeslapokká váltak, egy valós helyzet illusztrációjává. Gyerekkorom szörnyű műsorai jutottak eszembe, amelyekben például Caragiale bölcsse változott, akinek emlékeztető mondatokat kellett volna mondania, valójában azonban csak szánalmas közhelyeket perorált. Nem hiszem, hogy bárki is örülne egy végtelen és a végkimerülésig szomorú Nae Ionescunak, aki teljesen embertelenné válik így, miközben a műsor természetesen éppen az ellenkezőjét akarta elérni: olyan személyiséget kívánt megjeleníteni, aki minden nagyszerűsége ellenére mégiscsak ember.

Szerettem az egymásnak ellentmondó nyilatkozatokat: Nestor Ignat szerint a Professzor kiváló színészi képességekkel megáldott ember volt, Mihai Şora szerint „maga a visszafogottság.” Nehezen tudok elképzelni egy bármennyire is karizmatikus tanárt bizonyos színészi képességek hiányában, de hát én egy egészen másféle korszak gyermeke vagyok és nem én hallgattam az előadásait. Hanem kicsoda? Ignat vagy Şora? Szerettem Paul Cernat és Laszlo Alexandru tisztánlátását, nem tetszett, hogy Radu Găină rendező elhatárolta magát Marta Petreutől, a Nae Ionescu és Mihail Sebastian kapcsolatáról szóló kiváló könyv szerzőjétől, akit Sorin Lavric név nélkül bár, de a Professzor „bemocskolójának” nevezett. Tetszett, ahogy Neagu Djuvara szembenézett saját múltjával, közismert lazaságával beszélve életének arról az időszakáról, amikor Zelea-Codreanu hatása alá került és megfogalmazva abbéli véleményét, hogy Nae Ionescu nem volt meggyőződéses vasgárdista, csak egy cinikus alak, aki rájött, milyen utat kell követnie. Tetszett Virgil Ciomoş, Sorin Alexandrescu, Ovidiu Pecican, Ştefan Afloroaiei, Ion Dur és megdöbbenett Sorin Lavric nyilatkozata.

Ez utóbbi valóságos összeesküvéselméletet vázolt fel: arról beszélt, hogy a baloldali értelmiségi a jobboldali megsemmisítésére tör, de Nae Ionescut soha nem sikerül eltörölniük a föld színéről. Mint ha egy elvakult protokromistát hallgattam volna, aki nem veszi észre, hogy Románia legnagyobb tekintélyű értelmiségije éppen a jobboldaliak, nyersen szólva a Păltinişi iskola tagjai, ami persze nem azt jelenti, hogy legionáriusok lennének. Még egy megjegyzés kívánkozik ide. Dan C. Mihăilescu, akinek amúgy intelligens megjegyzései voltak, olyasmit mondott, hogy a baloldali zsarnokságot különféle ürügyekkel mentegetik, míg a jobboldali nem, és hogy Eliadét és nemzedékétársait meg kell értenünk. Nos, bármikor hajlandó vagyok megbocsátani néhány lázadó, forróvérű fiatalembernek, de nem vagyok hajlandó megbocsátani egy bármilyen nagy P-vel irrandó Profeszornak, aki nagyon is jól tudta, mit jelent gyűlöletet kelteni a felebarátai iránt és sejtette, mi lesz ennek a gyűlöletkeltésnek az eredménye. Akárhogy is, elemezni nem azt jelenti, hogy bemocskolunk valakit. Ha Nae Ionescu valóban olyan hiteles és formátumos személyiség, ahogy sokan állítják, elviseli az igazságot. Ha nem, hamuból készült szobor csupán.

Demény Péter



Gabriel Catalan

# A románok etnogenézise és folytonossága

*Kommunista és posztkommunista etnocentrizmus, magyarellenesség a történelemkönyvekben a 70–90-es években*

A szerző két 1990 után kiadott történelem tankönyvet elemez, amelyben hemzsegnek a bizonyítékok arra, hogy a tankönyvírók továbbra is a nemzeti-kommunista szemlélet szerint tálalják a románok történetét, és tovább folytatják a történelemhamisító manipulációkat, kárt okozva vele a végre lehetővé váló román–magyar megbékélésnek.

## Nemzeti és kommunista mítoszok – a középkorba vetítve

Az egység mítoszával illetően ki kell emelnünk az országalapítás [descălecat] azonos értelmezését az említett tankönyvekben – ezennel világosabban bizonyítják, nem csupán a folklórra és a később írt krónikákra hivatkozva, hanem dokumentumokkal is, miszerint ez az aktus „magában rejti a hegyeken túli románok demográfiai, politikai és intézményes hozzájárulását az új állam felépítéséhez”. Ezáltal, mint hangsúlyozzák, „az ő részvételük [mármint az erdélyi románoké] által, nyilván a hazaiakéhoz társulva, a szuverenitás minden külső megnyilvánulásán túl kifejezésre juttatja az új politikai struktúra román jellegét” (vagyis újra átüt a szövegen az elsőség rögeszméje). Ki kell emelnünk a két moldvai „országalapító” majdhogynem ellentmondó alakját – mindkettő Máramaros román vajdá: Dragoș és Bogdan.

A két személy abban különbözik egymástól, hogy Dragoș I. Anjou Lajos király hűséges vazallusa maradt, (1345 és 1354 között) vele együtt résztvett a tatárok ellen folytatott magyar hadjáratokban, amelyek a Kárpátoktól keletre zajlottak, s jutalomként Dragoșra bízták az Északnyugat-Moldvában védelmi célból létrehozott őrgrofságot. Ez az őrgrofság „a szerkezetét tekintve mindenekelőtt katonai létesítmény volt, s főleg helyezkedett az ott létező apró román politikai formációknak”. Ezzel szemben „Bogdan vajda különleges személyisége” abban nyilvánult meg, hogy „erőteljes helyi ellenállást” vezetett „az Anjou királyok, Károly-Róbert és I. Lajos azon erőfeszítéseivel szemben, hogy a helyi nemesség kiváltságait megszüntesse, és hogy a feudális rendet rájuk is kiterjessze”. Ez utóbbi állítás alaptalan, mert Máramaros a középkor egész ideje alatt megőrizte autonómiáját, az itteni kenézek és vajdák pedig megőrizték, sőt, gyarapították kiváltságaikat, a feudális rend már létezett a térségben (lásd a Dragoșokat), csak hogy nem tartotta tiszt

letben azt minden nemes. A Cuheabeli Bogdan már 1343-ban hűtlen vazallus volt (esküszegő, akárcsak Basarab), lásd a tankönyvben idézett, 1349-ből származó dokkumentumot, amelyben I. Lajos „hűtlen volt vajdánk”-nak nevezi őt. A tankönyv állítása szerint a két személyiség tökéletesen megfelel „a középkori Moldva állam megalakulási folyamata két különböző szakaszának”.

Igy, annak ellenére, hogy a szerzők beismerik „a felhasználható források csekély voltát és kétességét” (mindössze két dokumentumot idéznek: a magyar kancellária által 1360. március 20-án és 1365. február 2-án kibocsátott okiratot, illetve Ioan de Târnavă Krónikáját), ki-mondatlanul azt állítják, hogy a középkori Moldva állam valódi megalakulása („az új állam független érvényesülése”) Bogdannak a Kárpátoktól keletre történt szabadító közreműködése révén valósult meg (feltehetőleg 1359-ben, de mindenképpen 1365-ig, amikor a Bogdannel kapcsolatos híreknek vége szakad, növelvén ezáltal a Moldva állam kezdeti időszakával kapcsolatos bizonytalanságot, különösképpen a Bogdan és az I. Lajos közötti konfliktus kimenetelét illetően). Bogdan hegyeken való „átkelésének” az okát abban jelölik meg, hogy a királyi „elnyomást” továbbá már „nem lehetett kibírni”. Kihangsúlyozzák „a Bogdant szülőföldről el-kísérő csapatok” és „az Anjouk hegemónisztikus politikájának moldvai ellenzői” közötti együttműködést, anélkül, hogy rámutatnának arra a tényre, miszerint a harcok közöttük és más románok között folytak, akiket Dragoș, a Gyula fia és Bal, Sasnak a fia vezetett, és teszik ezt azért, hogy e tény említésével ne ártsanak a románok egységéről szóló mítosznak.

Ami a harcoknak a kimenetelét illeti, a szerzők egyáltalán nem kételkednek abban, bár nincsenek róla megbízható információk, hogy Bogdan győzedelmeskedett, és kijelentik, hogy „az 1365-ből származó dokumentum szerint Magyarország »ambiciózus uralkodója« közvet-

ve, mint tényállást, elismerte »Moldva román állam függetlenségét«; annak ellenére, hogy történetíróink „felszájjal elismerik”: akárcsak Havasalföld esetében, Moldvában is az uralkodó, Lațcu (1367?–1375?) a „Bogdan utódja és egy olyan állam örököse, amely legitimitását ezután kell hogy megszerezze”, valamint azt,



Mihai Viteazul

hogy Lațcu „egy pillanatra engedett a pápai állam részéről gyakorolt nyomásnak, és elfogadta egy katolikus püspökség létesítését Sireben (1370-ben)”, vagy kertelés nélkül megmondják: (végül) Lațcu uralkodása alatt visszaállították a vazallusi státust a Magyar Királyság viszonylatában.

## Politikai-katonai kapcsolatok Magyarország (Erdély), Havasalföld és Moldva között

A VII. és a XI. osztály számára írt történelemkönyvek szerzői szerint, akárcsak a román történetírók majdhogynem mindenike szerint „a középkori román államok” születésüktől kezdve „függetlenek” voltak és egyfolytában, „megszakítás nélkül a függetlenségükért harcoltak, egészen addig, amíg Mihai Viteazul vezetése alatt

politikailag egyesültek”.

Ezeket a megfogalmazásokat hozzáidomították a fejezet-, illetve lecke-címekhez: „A Román Országok fejlődése a középkori független államok létrejöttétől politikai egyesülésükig Mihai Viteazul vezetése alatt (VII. osztály); „A Román Országok harca a függetlenség megvédéséért” (VII. osztály); „Harc a függetlenségért és a keresztény világ megvédéséért az ottomán terjeszkedéstől” (XI. osztály). Ezek szerint a XIV. századi vajdákat [Havasalföldön: Nicolae Alexandru (1352–1364), Vladislav Vlaicut (1364–1377), I. Radut (1377–1384) és I. Dant

ialomițai győztes csatát (Vladislav Vlaicu, 1368) és ghindăoani-neamț-it (I. Ștefan, 1395), amelyek valójában ellenpéldák. Moldva esetében mindehhez hozzákapcsolják a Lengyelországgal szembeni vazallusi státust, amelyet Petru Mușat választott I. Lajos halála és a lengyel–magyar dinasztikus unió széthullása után: „a lengyel szövetséget részesíti előnyben, hogy ellensúlyozza a magyar királyok agresszív törekvéseit”. Ugyanezzel próbálkozik I. Mircea Basarab is 1389-ben.

Elképesztő az, hogy a szerzők akkor is, amikor a dokumentumokból világosan kitűnik, hogy a román vajdák alárendelt vazallusok voltak, azt állítják, hogy ez is kedvező helyzetet jelentett számukra: „Az új helyzet összefüggésében (Vladislav Vlaicu 1368–69-es, feltételezett ialomițai, illetve a vidini cár elleni bolgár bánsági győzelmeiről van szó), amikor a vazallusi eskü formális letétele után I. Lajos elismerte Vlaicu vajda összes jogcímét és birtokait, anélkül azonban, hogy ezek után a két ország közötti politikai feszültség enyhült volna”. Ugyanez a tankönyv említi azt is, hogy „1365-ben királyi kiáltvánnyal Vlaicut bitorlónak minősítették, mivelhogy elmulasztotta a vazallusi hódolatot és birtokába vett egy olyan jogcímet, ami nem illette meg őt”. Megemlítenénk, hogy Havasalföld vajdája a Szórényiban titulust (1368-ban) vagy a Fogarasi herceg címet (1369) nem vehette fel csak úgy, önszántából, hanem azokat kizárólag hűbérura, csak Magyarország királya adományozhatta neki. Ha megfigyeljük a vazallussá válás és a jogcímek adományozásának időpontjait, azok egybeesése szertefoszlal minden feltételezést „független” urunk teljhatalmát illetően.

Hasonlóképpen mutatják be „a lengyel királynak tett hűségeskü hagyományá válását is, ami a bojárok tanácsa, az ország és a városok népe jóváhagyásával történik” Moldvában, miután azt Petru Mușat 1387. szeptember 26-án bevezette, „A mindkét fél kívánságára megkötött vazallusi szerződés valóságos politikai egyezséget jelent, amely a továbbibban Moldva területi egységének és függetlenségének a védelmét erősíti”, vagyis egy formális alárendeltség, modern szövetség. Érvként hozzák fel „a 3000 rubel kölcsönt (ez értékben 538 kg tiszta ezüstöt vagy 52 kg

tiszta aranyat jelent), amit I. Petru Mușat folyósított, aminek fejében zálogba kapta Halicsot a hozzá tartozó területtel, beleértve Pokúciát”. Jóllehet az a vazallus kötelezettségeihez tartozik, hogy pénzsegélyt adjon hűbérurának, a tankönyv szerzői mégis úgy vélik, hogy ez „kiemelkedő tény”, amely „aláhúzza a két partner közötti teljes egyenlőséget”. Egy másik érv, amelyet a román vajdák és országuk függetlenségét illetően felhoznak, az a Vlaicu, illetve az I. Péter által véghezvitt első pénzki-bocsátás. Persze ne feledjük, Nyugaton az ilyen pénzki-bocsátás ismert és bevett szokás volt; a központosított államok kialakulása előtt még a kismemesek is rendelkeztek azzal a kiváltsággal, hogy pénzt veressenek.

Ami pedig a legelismertebb román vajdák: Mircea cel Bătrân (1389–1418), Vlad Tepeș (1448; 1456–1462; 1476), Ștefan cel Mare (1457–1504), Mihai Viteazul (1593–1601) Magyarországgal (illetve Erdéllyel) szembeni vazallusi viszonyát illeti, még csak szóba sem hozzák ezt, legfeljebb csak annyit említenek, hogy „az ottomán nyomás által kikényszerített közeledés történt, a legteljesebb egyenlőség feltételei között”; „szövetség a Magyarország királyával, a legteljesebb egyenlőség feltételei között”; „Egy Báthory Zsigmond által készített egyezmény, amelyet az összeesküvő bojárok támogattak” – vagyis teljesen formális vazallusságnak tekintik, amit a hazai vagy a nemzetközi konjunktúra fejleményei ideiglenesen kikényszerítettek.

Mindebből egyből sem következnek, mint a románok középkori függetlenségéről és egységéről szóló mítosz megerősítése, miként az a XV. századnak szentelt fejezet bevezetőjéből kitűnik: „A szomszédos katolikus királyságokkal és a Porta hatalmas erejével való konfrontáció végső eredménye a román állam megőrzése volt, annak és valamennyi intézményének megszakítás nélküli létezése, elismert autonómiájának függetlenségre váltása minden azt favorizáló helyzetben. Az állam kontinuitása és a függetlenség védelme a mi kárpáti–pontuszi–dunai térségünkben létezésünk meghatározó sajátossága, a román nép alkotóerejének a kifejeződése, valamint annak, hogy eme megvalósításai időállóak.”

(Folytatjuk)

Fordította:

Zsehránszky István



# Új tanév – új kihívásokkal

Beszélgetés Keresztély Irmával, Kovászna megye főtanfelügyelőjével

Folytatás az 1. oldalról

► **Azt hiszik, ez a természetes.**

– Persze voltak helyi kezdeményezések önkormányzati szinten és iskolai szinten a megfelelő előkészítésre, az iskolaigazgatók a kis pénzzel is próbáltak hatékonyan gazdálkodni.

► **Részleteznéd ezt?**

– Arról van szó, hogy amit nem tudtak közbeszerzéssel megoldani, azt önerőből teremtettkék elő. Így az idei tanév a közösség és az önkéntesség éve. Nagyon sok szülő, szülőbizottsági elnök, diák odaáll az iskola mellé és segített megfelelően előkészíteni az osztálytermet, feldíszíteni az iskolát, és nagyon sok iskolában a mostoha körülmények ellenére is jó hangulat, kellemes, szép, tiszta osztálytermek várják a gyerekeket.

► **És így talán inkább a sajátjuknak érzik az iskolát, ami a tanulásban is érezhető lesz.**

– Természetesen. Tehát a decentralizáció önmagában véve új típusú mentalitást követel meg mind a pedagógusok, mind a szülői közösségek, mind a diákok részéről. Ugyanis a valós iskolai autonómia létrejötte azon múlik, hogy a helyi közösség, de főleg az iskola alkalmazottjai, diákjai, a szülők mindannyian partnerként lépjenek fel és közös munkával a közös érdek érvényesítéséért, hogy az iskola valóban olyan legyen, amilyennek szeretnék, és amilyennek ők varázsolják. Az infrastruktúrával kapcsolatosan megemlíteném: az iskolákban a beruházások egyrésze folytatódott, de sajnos nem olyan ütemben, ahogy szeretnénk volna.

► **És ez központi pénzből történt, vagy helyi pénzből?**

– Nagyon kevés központi pénzt kaptunk, a beruházást elsősorban helyi pénzből folytattuk. A helyi tanácsok nyitottak voltak, és megértették, hogy az iskola helye és szerepe a közösség életében abszolút prioritást kell hogy élvezzen, és vannak iskolák, ahol a munkálatokat sikertűlt befejezni, és vannak óvodák, ahol új épületben és új körülmények között kezdjük az új tanévet. Sikertűlt tankönyvekkel ellátni az iskolákat, mind a magyarul, mind a románul tanuló gyerekeknek megfelelő számú tankönyv áll rendelkezésükre. Ezek kiszállítása az iskolákba jelenleg (augusztus 31-én) még folyamatban van, de szeptember 12-én ott lesz minden diák padján a tankönyv. Sikertűlt megoldani a tanszercsomagok biztosítását is. A megyei tanfelügyelőség megszervezte a közbeszerzési folyamatot, a szerződés-kötés

megtörtént, és szeptember folyamán megtörténik a tanszercsomagok kiszállítása az iskolákba.

► **Viszont az oktatás tartalmát illetően feltehetőleg, még nagyobb gondok vannak: az új tanügyi törvény más oktatási rendszert ír elő, mint ami eddig érvényben volt, új tantervet. Ha nincs új tanterv, nem lehet új tankönyveket kiadni. Új tanterv és új tankönyv nélkül viszont hogyan kezdik el a reformot? Folytatják a régit? Azt, ami eddig volt?**

– Igen, ha sarkítva fogalmazzunk, akkor ez valóban így van. Egy teljesen új koncepcióra helyezett, szerkezetileg is, de tartalmilag is új, megújult iskolarendszer felépítése nem történhet meg egyik hónapról a másikra, egyik évről a másikra, ezt folyamatként kell kezelni, és ennek a keretében a 2011/12-es tanév meghozza a maga újdonságát, amit meghozhat. Az új oktatási törvény előírja azt, hogy el kell végeznie a diákoknak a tanéveleji felmérését, mert a módszertani munkát, a pedagógiai munkát, az oktatást, a nevelést egyénre szabva kell végezni, irányítani stb. A tanárnak tudnia kell, hogy a gyerek milyen tudással és milyen kompetenciával, milyen szinten kezdi a tanévet, hogy aztán különböző belső felmérések alapján fogalmat alkosson a diák egyéni fejlődéséről és állandóan nyomon tudja követni azt, valamint hogy a tanév folyamán megfelelő egyénre szabott intézkedéseket tegyen annak érdekében, hogy a folyamatos fejlődésben a gyerek az elvárásoknak megfelelő szintet érjen el, és így haladjanak a végső értéklégsig, a záróvizsgáig, amikor meg lehet állapítani, hogy a hozzáadott érték, ami a tanév során a gyerek tudásában, képességeiben, fejlődésében valósult meg, létezik-e, vagy sem. Ezt az új értékelési formát be tudjuk vezetni most, az új tanévben, annak ellenére, hogy a tanterv és a tartalmi rész még tisztázatlan. Nem könnyű dolog, de nem is lehetetlen...

► **És a reformnak fontos első lépése lehet.**

– Fontos mozzanat. Ellenben ami óriási problémát jelent, és amiért nekem kéteyleim vannak az az, hogy bár az alternatív oktatásban dolgozó pedagógusaink erre fel vannak készítve, mert ők már évek óta így dolgoznak, ugyanis az alternativitás ezt jelenti, ellenben a hagyományos oktatási osztályokban, a hagyományos oktatási formában dolgozó pedagógus kollégáknak, az óvónők és a tanítónők kivételével, a tanároknak például, nincs erre vonatkozóan semmilyen képzésük, nincsenek erre fel-

készülve. Első lépésben tulajdonképpen a tanárokat kellene átkepezni és felkészíteni arra, hogy mit jelent év elején a gyerekek felmérése, mit jelent a gyermek képességeinek leíró jellegű rögzítése s az eredménynek a szülőkkel való közlése; mit jelent a szülőkkel való kapcsolat kiépítése és a visszajelzéseknek a begyűjtése; és hogyan kell követni a gyerek egyéni fejlődési stádiumait az oktatás, a tanulás során.

► **Hogy lehet ezt megoldani?**

– Nem tudom. Én jelen pillanatban nem tehetek mást, minthogy azon gondolko-

dagógiai műhely, amelynek keretében az oktató pedagógus olyan új, sajátos módszereket sajátít el, ami által őt hozzásegítjük ahhoz, hogy az új kihívásoknak megfeleljen. Tehát koncepció szintjén még ott tartunk, hogy azon gondolkozunk, hogyan tudjuk megszervezni az életünket, a szakmai munkánkat az új tanévben annak érdekében, hogy elkerüljük a legrosszabbat. Azt, hogy ez az első nekifutásnál kudarcot valljunk.

► **Ha viszont most egy ilyen felemás iskolai év indul, akkor lehet javítani a helyzeten? Vajon a jövő évi**

diák nem tanul, mert úgyis átmegy. Ha megbukik, az osztály diákokat veszít. Ez a „22-es csapdája”. A gyereklétszám hiánya az osztály felszámolásához vezethet. Az osztályok felszámolása pedig az iskolákéhoz. Ezt senki sem akarja. És akkor az eredmény az, amit látunk... Ehhez még hozzátevéődik az, hogy egy miniszteri rendelettel ezelőtt néhány évvel felszámolták a szakiskolákat, az inasiskolákat...

► **És ennek következtében az oda járók is a liceumba kerültek...**

– Most már mindenki középiskolába jár, és eljut az érettségi vizsgáig.



Fotó: Kovács Zsófi

zom, milyen módszerekkel dolgozzunk, és ezért óriási kihívás ez az új tanév. Nagyon nehéz év lesz ez az iskolaigazgatók számára, mert az intézményen belül létre kell hozniuk azokat a belső munkacsoportokat, amelyek szakterületek szerint kidolgozzák iskolán belül a felmérést, amivel a gyerekek helyzetét egyénre szabottan megállapítják, azután tanév közben is felmérőket kell készíteni, hogy tisztában legyenek vele, hogyan fejlődik a gyerek, ki kell értékelni az eredményeket, rendszeresen össze kell ülni, meg kell beszélni, és akkor esetenként megfelelő korrekciós intézkedéseket kell hozni, esetleg döntéseket is, annak érdekében, hogy a gyerek iskolán belüli fejlődése biztosítva legyen. Ez mennyiségileg is hatalmas munka.

► **És koncepció szempontjából is. Mintha laboratóriumban lennénk...**

– Ezért gondolom, hogy a nagyon nagy hagyományal, tapasztalattal és hozzáértéssel rendelkező iskoláknak könnyebb lesz megoldást találni erre az új kihívásra, megfelelni, szakmailag és minden szempontból eleget tenni neki, de óriási gondokat okozhat a vidéki iskolákban, kis települések iskoláiban, ahol esetleg hiányzik az a módszertani, pe-

**édtségi a gyermekek az ideikhez hasonló teljesítményt nyújtanak, vagy meg lehet állni a lejtőn?**

– Az oktatás minősége nem egy személyen vagy egy bizonyos kategóriájú csoporton múlik. Az oktatást állandó jelleggel úgy kell elképzelni, mint kölcsönös visszajelzést pedagógus, diák, helyi közösség, illetve szülő részéről. Ez a visszajelzés tulajdonképpen azt igazolja, hogy a végzet munka hatékony-e, vagy sem. Tehát a kommunikáció folytonos kell legyen mindkét irányban. Itt nálunk viszont a gond az, hogy ha egyénileg vizsgáljuk a pedagógusok felkészültségét, az megfelelő: mostmár a pedagógus-elátottság 98 százalékban szakemberekből áll, helyettes pedagógusok aránya nálunk, Kovászna megyében a tavalyi 1 százalék alatt volt... '97-hez képest, amikor 33 százaléka a pedagógusoknak szakképzetlen volt. Egyénileg a pedagógusok jól teljesítenek. Viszont ha azt vizsgáljuk, hogy ez hogyan konvertálódik a diákok tanulásában és az ők vizsga során felmért eredményességükben, az már egy egészen más kérdés. Azt tapasztaljuk, hogy a diákok által elért szint fokozatosan, évről-évre egyre alacsonyabb. Csökkent a gyereklétszám, ez az oktatásban is érezteti hatását. A

ségi vizsgáig. Véleményem szerint most nem azt kell keresni, hogy ki a hibás ebben az egész láncolatban, hanem el kell dönteni, és meg kell érteni a társadalommal is, hogy nem kell kötelező módon mindenkit elvinni az érettségi vizsgáig. S ha el is jut odáig, nem kötelező, hogy mindenkinek sikerüljön az érettségi vizsgája. Tehát az oktatás nem lehet diplomagyár. A vizsga mostani komolysága láthatóvá tette a hibákat, az oktatási rendszer hibáit. És az őszi érettségi is ugyanolyan komoly, s remélem, hogy ezáltal hatunk a szülőkre és a diákokra is, hogy aki érettségizni akar, vegye komolyan az oktatást, a tanulást, a felkészülést. És ha a szigorú vizsga állandósul, attitűd- és mentalitás-változást eredményez: a diákok újra visszatérnek a könyvek mellé, újra elkezdnek tanulni, újra komolyan veszik a saját sorsukat.

► **Szóval a motivációnak a kényszerítő oldala már megvan, de meg kellene teremteni az ösztönző, a lelkesítő oldalát is.**

– Ezt az ösztönzést, a lelkesítést az új tanterv és az oktatás új tartalmának a kidolgozásában látom. Abban a pillanatban, amikor a heti óraszám lecsökken, amikor a tanároknak mozgási szabadsága és döntéshozatali szabadsá-

ga van, a kötelező törzsananyag csak hetvenöt százalékkal kell foglalkoznia, és az órák számának huszonöt százalékában a gyerekek számára vonzó témákkal és olyan munkával, feladatokkal foglalkoznak, aminek köszönhetően a gyerekek megszereti az iskolát, ragaszkodni fog a tanárjához és ahhoz a tevékenységhez, ami az órákon folyik, akkor véleményem szerint már csak a tanár kompetenciáján, leleményességén és hozzáértésén múlik az, hogy megnyerje a gyerekeket. Sajnos, a dolognak van egy másik hátulütője is: az, hogy ma Romániában senki nem akar egy jó szakmát elsajátítani, hogy aztán a munkaerőpiacon egy vállalkozást beindítson. Mindenki akadémikus akar lenni.

► **Vagy ha nem is akadémikus akar lenni, de mindenképpen diplomát kíván szerezni.**

– Csak diplomát. Tudás nélkül... Mindenki csak azt keresi, hogyan tudna munka nélkül lehetőleg minél többet keresni, munka nélkül gyönyörűen, nyugodtan élni.

► **Ami hosszú távon lepusztítja az országot.**

– Sokat foglalkoztam a szakképzés problémájával, és azt tapasztaltam, hogy Romániában a felnőttképzéssel érdeemben senki sem törődik. Az állam a munkanélküliek átképzésekor olyan szakmákra való felkészítésre ad pénzt, amelyekre továbbra sincs kereslet a munkaerőpiacon. Spanyolországban nagyon jó felnőttképzési modell működik, és nagyon hatékony. Ott 50 százalék a felnőttképzésben európai pénzből van, és a másik 50 százalékot a spanyol kormány adja hozzá.

► **Kovászna megyében tanügyi célokra tudtak-e lehívni európai pénzt?**

– Igen. Nagy pályázatok futnak a megyében. A megyei tanfelügyelőségnek öt pályázata van, több millió euró felhasználásáról kell gondoskodnunk. Ezt a következő három évben a pedagógusok továbbképzésére fordítjuk. Tehát 2011-ben, 12-ben és 13-ban gyakorlatilag az összes Kovászna megyei pedagógus akkreditált képzésen megy át, különböző moduláris képzések során nemcsak kompetenciáját és tudását fejleszti, hanem kreditpontokat gyűjt össze, amit a tanügyi törvény is kötelezővé tesz. Öt évenként egy pedagógusnak 90 kreditpontot kell összegyűjtenie az akkreditált programokban, úgyhogy keményen folyik a képzés. Gyakorlatilag a tanárok délelőtt tanítanak és délután meg este képzésekre járnak, úgyhogy rengeteget dolgoznak.



# „A színháznak egy adott kor

Kötő József

Végtelen egyszerű lenne a feladatunk, ha a színi mozgalom állapotának átvilágítását nem ezredfordulónkon, hanem a XIX. századból a XX.-ba való fordulás tájkán kellett volna elvégeznem. Ugyanis akkor a megméretetés roppant egyszerű volt. A zárt színházi struktúrák világa dívott, s a mérlegelőnek csupán egy képzeletbeli sablon rácsot kellett a látottakra helyezni, s azonnal kitűnt a dicsérni- és a kárhoztatnivaló. Ha a darab a piece bien fait szabványainak megfelelt, ha a színész s maga az előadás kellő alázattal és átéléssel árnyalta a szöveget, s a kettő együtt kiváltotta az ezerfejtű cézar elégedettségét is, átmenő osztályzatot kaphattak. Csak hogy az aranykor elmúlt. A világban elkezdődött egy kultúraváltó időszak, az úgynevezett nyitott kultúra korszaka, amelyben az a szabály, hogy nincs szabály, alapvető kánonok kérdőjeleződtek meg. Mintegy száz-százötven éve jött el a színházban a más és másként kora, tévhit arról szólni, hogy a szemléletváltás okozta zavarodottság csupán kortársi világunk sajátja. A szakírás ekkor kezdte a színház válságát emlegetni. Azóta is folyik a nagy kísérlet a szent hármas: az irodalom, a színház és a néző harmóniájának újratertésére.

## A drámai irodalom tegnap és ma

Erika Fischer-Lichte szerint a drámákban mindig az őket létrehozó közösség identitása szólal meg. Ez a magyar drámai irodalomra különösen igaz, hisz fővonalát éppen a történelmi dráma képezi. A francia klasszicizmus bűvkörében fogant Besse-nyei-féle történelmi játék, a Hunyadi László is a nemzeti kultúra megteremtésének ügyét kívánta szolgálni. A XIX. század nagy drámái is a reformeszmék jegyében a nemzeti kiteljesedést kívánták előmozdítani. Katona Bánk bánja, Kisfaludy Stibor vajdájá, Vörösmarty Czillei

és a Hunyadiak-ja, Teleki Ke- gyence kor-parabolák. A XX. század első felét meghatározó színpadra szánt művek, Herczeg Ferenc klasszicista romantikus-patetikus színművei, Szomory Dezső stilizált impresszionista drámái, Márai, Füst Milán, Kodolányi, Háy Gyula drámai szövegei mind-mind eszmefuttatások kortársi gondokról. A század második felétől kezdődően Németh, Ilyés, Sütő, Szabó Magda, Székely János, Páskándi folytatják a történelemhez aktívan viszonyuló hősök sorának ábrázolását. Drámaikban az „ember, küzdj és bízza bizzál!” gondolati modell uralkodott, szemléletükben pedig a kétely nélküli hit az egyéni és közösségi cselekvés lehetőségében érvényesült. Ezek a szövegek a színházi hierarchiában még primátussal rendelkeztek, vagy legalább egyenrangú társként kezelték őket. Mivel alapvető identitásproblémák szólaltak meg bennük, lehetővé vált a színház számára, hogy társadalmi küldetést teljesítsen, s megszülessenek a színház és közönség találkozásának nagy pillanatai. A huszadik század egyetemes drámairodalmában azonban eluralkodtak az identitásvesztés színpadi művei, a cselekményt konfliktusokban felmutató, dialógusokban gondolkodó, interperszonális kapcsolatokra építő zárt dráma modellekről Beckett-től kezdve nem beszélhetünk.

A magyar drámaírásban a változás a hatvanas években indult el. A szerzők figyelme a diszharmonikus cselekvés gondolatvilága felé fordult, megrendült az értelmes cselekvésbe vetett hit, és a cselekvés hiábavalóságából fakadó kiábrándultság javára billent a mérleg. Sarkadi Imre, Örkény, Mészöly Miklós, Bereményi Géza, Kornis Mihály, Nádas Péter, Spiró György drámái már ezt a vonulatot képviselték. A magyar drámaírás legújabb hulláma ily módon nem a konfliktus, a jellemfestés, a történetmesélés, a szocio-kulturális referenciák meglevevítésére törekszik, hanem



Bocskári László

szövegeiket kanavásznak szánják a színházi előadás számára, amelyben immár rendező és szerző együtt fogalmazzák meg esszészzerűen látomásukat a közösségi identitásról. Ennek az irányzatnak a képviselői, Hamvai Kornél, Egressy Zoltán, Kárpáti Péter, Garaczi László, Filó Vera, Tasnádi István, Parti Nagy Lajos vagy az erdélyi Visky András, Láng Zsolt, Hatházi András a hagyományostól eltérő módon eleveníti meg a közösségi létet, s miközben vállalja, hogy kanavásza legyen a produkciónak, a színházat is rákényszeríti egyszerű olvasási kulcsok alkalmazására. Ezért lenne fontos ennek a dráma-szemléletnek az uralkodóvá tételéért folytatott harcban szerző-rendező párosok létrejötte. Ahogyan a közelmúltban ünnepeltük Sütő és Harag egymásra találását, világ-irodalmi példaként emlegettük Thomas Bernhard és Botho Strauss kettőjét, taposunk a Tompa-Visky, illetve a Schilling-Tasnádi alkotópárosoknak, úgy kellene ezt a sort szaporítani. Szólnunk kell azonban egy jelenségről: a posztmodern nem jelenthet menlevelet az imposztoroknak, az esztétikai minőség kötelező, ne tőrjünk, hogy az ügyeskedők úgy próbálják palástolni közepszerűségü-

ket, hogy a szöveg és az előadás bukásáért a befogadókát vádolják értetlenséggel.

## A színházi nyelv átírása

A világszínház kánonjai a múlt század folyamán radikálisan átrendeződtek: a színház interpretáló művészetből autonóm művészeti ággá vált. A dráma primátusa megszűnt, a színész központi szerepe megváltozott, a színpadi világ egyik komponense lett, s a scenográfia nem csupán a cselekmény kibontását szolgálta, a történet helyét volt hivatott jelölni, hanem a színpadi tér az előadás szervező erejévé, az előadás üzenetének metaforikus hordozójává vált, a nyelven túli mozzanatok teatralizálását teszi lehetővé, az előadás egészének a látványa, hangzása kellett hogy kiváltja a nézői percepciót, azonosulást, asszociációs rendszere működésének beindítását. A magyar színjátszás története folyamán aszinkronitásban volt az európai főbb irányzatokkal. A világszínházi forradalom megindulásakor nem tudott megszabadulni hagyományos, a valóság tökéletes illúzióját keltő pszichológiai kisrealizmusától, majd a dogmatizmus éveiben ez kánonná vált. A színházi nyelv átírása a magyar színházi kultúrában Erdélyben kezdődött a XX. század hatvanas éveiben, elsősorban Harag György munkásságának köszönhetően, az erdélyi színjátszás közvetlen kapcsolatban lévén az európai színházi forradalom eredményeit hamarabb asszimiláló román színház interkulturális hatásával. A múlt század kilencvenes éveiben indult meg erőteljesebben Magyarországon is a színházi nyelv átírása, változott meg a színházi jelhasználat módja, amely alapvetően befolyásolta a színház működését - az előadás létrejöttétől a befogadókáig. A színházi aktus recepciójának hagyományos rendszere megszűnt, s megindult a küzdelem új befogadói rendszerek kialakításáért, s

ez zavarokat okozhat a nézőkkel való kapcsolatban, hisz a művészet alaptörvénye, hogy minden más nyelvet, más játékot használó, más olvasatot művelő alkotónak ki kell alakítania saját értő, játszó és néző közösséget. Az elmondottakat jól példázza a fiatal alkotók pályája, akik máris meghatározó szemlélyiségei a magyar színháznak, határoktól függetlenül. Zsótér Sándor, Novák Eszter, Mohácsi János, Schilling Árpád, Telihay Péter, Alföldi Róbert, Barabás Olga, Bocskári László, Tompa Gábor, Vidnyánszky Attila ezt az átírt színházi nyelvet művelik, programszerűen vállalják a formabontó szándékot, a kísérletező kedvet, a megújulási szándékot. Kialakult a hagyományos színház mellett egy alternatív színház-szemlélet, amely más fogantatású, más utakat próbál ki a színészvezetéstől, a térkezeléstől a tanításig. Ez az alkotói magatartás nem csupán párhuzamos jelensége a hagyományos „kőszínháznak”, hanem beköltözött ezekbe az épületekbe is, igyekszik a színház előremutató törekvésévé válni.

## „Krumplucukortól a kaviárig”

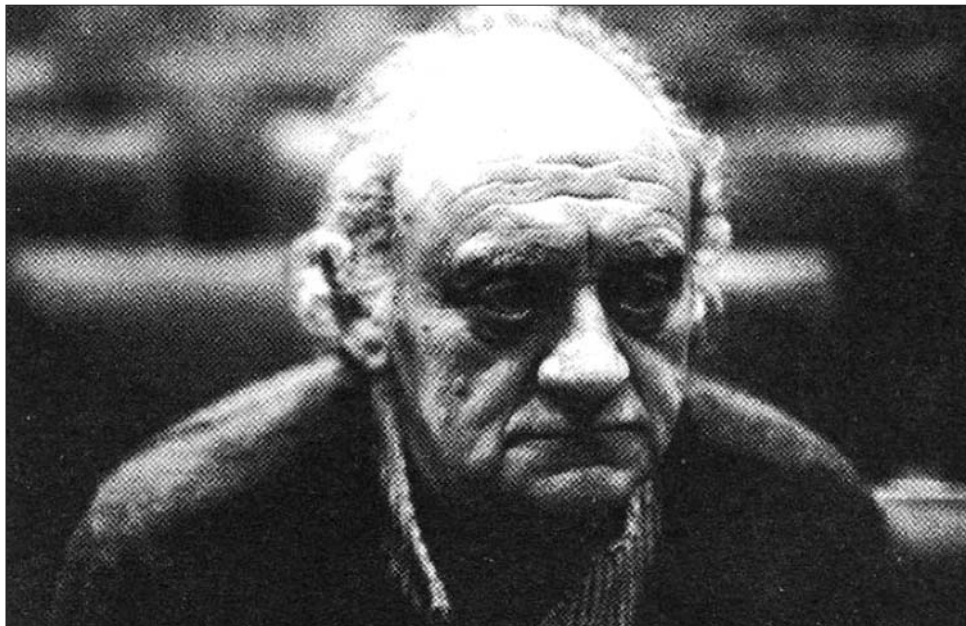
Említettük, hogy az új befogadói rendszerek kialakításáért folyó harc zavarokat okozhat a nézőkkel való kapcsolatban, de a színjátszásnak számos más eleme is reformra szorul. Mindjárt itt van a színházi struktúra kérdése. Ez sem vadonatúj keletű dilemma. Már Kárpáti Aurél a következőket írta: „Hanem van itt más, komolyabb dolog is. A színházak mai vegyeskereskedés jellege... Ugyanaz a színház egyszer Ibsest játszik, máskor operettet, egyszer görög tragédiát, máskor népszínművet, egyszer remekművet, máskor tömegrevüt, rendszertelenül, kiszámíthatatlan szeszéllyel, teljesen megzavarva a közönséget, amely így sohase bizonyos afelől: mit kap a pénzéért, mire megy be a műintézetbe? Csodálatos, de úgy van: nálunk minden üzletág differenciálódott, szakkereskedelemmé különült már, csak a színház áll még a falusi bolt szintjén. Krumplucukortól a kaviárig mindent árul. Repertoárja a legfurcsább egyveleg.” Ha dióhéjba kellene szorítani a színház evolúcióját, Kárpáti szerint a fokokozatok így festenek: templom, színház, üzlet.

Le kell számolnunk a heterogén, minden közönségre- teg ízlését kiszolgáló játérend illúziójával, olyan színházi struktúrákat kell létrehozunk, amelyek lehetővé teszik, hogy „kialakuljon egyfajta művészi szellemiség, amely áthatja az intézmény egészét. Ez később igazi eredményeket produkál, a művészi eredményeknek pe-

dig hosszú távon nyilván hasznuk is van” – mondja Bocskári László. Ez a színházi törvény fejezetébe tartozik, olyan ösztönzéseket kell megfogalmaznia, amelyek a sajátos arculatú szellemi műhelyek megszületésének kedveznek. (Örömmel köszöntöttük azokat a kísérleteket, amelyek intézményesíteni kívánták az egy sajátos szakmai nyelven beszélő vagy a színházi műnem határait tágitó műhelyek megszületését. Magyarországon a nagy kísérlet a Katona József Színház létrehozása volt, a Bárka megalapítása jelentős előrelépést jelentett, a táncszínházi mozgalom pártolása gazdagította az eszköztárat. Erdélyben az Ariel műhely, a Lehetetlen Színház, a népi együttesek kebelében jelentkező táncprodukciók, az újonnan alakult önkormányzati színházak váltak ilyen szellemiség hordozóivá.) Másik döntő tényezője az intézményes működésnek a finanszírozás. Olyan finansziális hálót kell kialakítani, amely nem dobja az intézményeket a piac martaalékául, fő alkotói szemponttá a kifejezés érvényes módozatainak keresését teszi, s nem azt: hogyan lehet egy előadást jól eladni. Határon innen és túl számos példát sorolhatnánk fel arra vonatkozóan, hogy a finanszírozó önkormányzatok a nyereség bűvöletében csupán szórakoztató intézmények degradáltnak színházainkat. Koltai Tamás gyorsan visszatérülő befektetések stratégiájának nevezi ezt a szemléletet. Nem számolnak azzal, hogy a kultúra kitörési pont és befektetési lehetőség is... A színház a régióban szellemi vezető szerepet biztosíthat egy-egy településnek; a területfejlesztési koncepcióban a színház a kistérség kulturális, idegenforgalmi centrumává válhat. „A színház ma úgy működik, mint a politika. Keresi a közönség kegyét. Azt mondja, amit várnak tőle. Kiszolgálja az igényt... Kezdjük elfelejteni, hogy egykor miért jött létre az, amit teátrumnak nevezünk” – írja Koltai. Az anyagi kötéltánc lezuhanástól mentő védőhálókat állami és alapítványi rendszereknek kellene kifizetniük.

## A színházi háromszög másik szöge – a közönség

Szóltunk arról, hogy letisztult szemlélettel, kultúrapártoló magatartással esélyünk lehet hatékony reformok kivitelezésére, hogy a színházi intézményrendszer szekerét kihúzhassuk a kátyúból. Talán ebben a közegben a legnehezebb az eredményes kapcsolatteremtés, mert itt nemcsak a műnem sajátos gondjaival kell számolnunk, hanem egyetemes trendekkel is. Itt van mindjárt a kultúraváltás problémája. Hogy eligazodhassunk a kérdéskör szövőd-



Harag György

Fotók: ÜMSZ/archív



# láz mérőjének kell lennie”

ményes rendszerében, két próféta sugallatára kell hallgatnunk. A gyökereket már a múlt század első felében Ortega y Gasset tárta fel, aki figyelmeztetett, hogy a kor válságkorszak: művelt emberek helyére a középszerű specialista, az úgynevezett tömegember tolakodott, elkeddődött a modern kor rebarbarizálódása, a szellemi színvonal süllyedése, megteremtődött a tömegkultúra, ami viszont „mindig csak kultúrapótlék”, ahogyan a jelenséget T. S. Eliot nevezte. A kiút Ortega szerint: az elit megteremtése. Napjainkban, amikor a jelenség felerősödött, az élet minden területén a menedzserek kora jött el, akik pragmatizmusuktól vezérelve a fáktól nem látják az erdőt – Gasset ajánlása szerint kell cselekednünk. Színházban például a minőség érvényesülése a menedzsermédia csapaton múlik. A kultúra döntő vonulata pedig a sokaság tömegkultúrával való ellátása lett, amely valójában rengeteg show-elemmel megtűzdelt tömegszórakoztatás, a színház ma már ritkán művészet, inkább mestermunkák sorozata. Valóban az lenne a feladatunk, hogy színházba járó elitté tegyük a népszerűsége minél nagyobb tömegeit, kialakítva a saját értő közönségünket, kezdjük el építeni az átjárókat az elit és a tömegkultúra között. A posztmodern nyitottsága révén megszülető eszközgazdagság lehetővé teszi, hogy olyan megoldásokkal élhessünk, amelyek minden befogadói rétegnek megfelelnek, egyesítve őket az esztétikai élmény katarziséban. Erre is van példa színháztörténetünkben. Említhetnénk régebbi idősorból Harag György *Lócsisárját*, mai példaként Tompa Gábor *Kopasz énekesnőjét* vagy Purcárete *Pantagruel sógornője* című előadását.

Az átjárók építésében fontos szerepet vállalhatnak az



Silviu Purcărete

ún. „populáris” színházak (pl. tanyaszínházi kísérletek), amelyek a színházi kultúra fehér foltjait színesítik be előadásokkal, eljuttatva a legkisebb településekre is a műveltséget, kisebbségi helyzetben a műveltség mellett az anyanyelvi szót. Arra kell azonban figyelni, hogy ezek a próbálkozások ne marginalizált művészek önérvényesítési pályáivá váljanak, hanem hiteles művészetet közvetítsenek korszerű formanyelven.

## Gloklizáció – „utazás saját bőrünkben”

A másik próféta, akire hallgatnunk kell, az McLuhan, aki arra figyelmeztet, hogy elkövetkezett a Gutenberg-éra alkonya, az írásos és nyomtatott kultúrák háttérbe szorultak, helyüket az elektronikus médiumok foglalták el, s ezek alapvetően átforgalmazták az emberiség életmódját is. Kialakult az úgynevezett „papucs-karosszék” kultúra, amely például leszoktatja az embereket a színházba járásról is, meghonosítja a „kollektív magányt”, hisz a glóbuszméretű fáluvá zsugorodott világot szobámba hozza az elektronikus média. Egy másik trend, amely próféták előrejelzése nélkül, de a nyakunkba zúdult, az a globalizáció, a világpiac uralmának ideológiája, amely mindent a gazdaság dimenziójára korlátoz. Ne essünk abba a hibába, hogy a globalizáció fogalmát szitokszóvá degradáljuk, s minden bajunkat a trend nyakába varrjuk. Tetszik, nem tetszik, mára egyértelművé vált, hogy a globalizáció nyomán eluralkodó globalitás arról szól, hogy világtársadalommá váltunk, a zárt térségek képzete már nem állja meg a helyét, az információs infrastruktúra pókhálóként szövi be a földet. Következésképpen a globalizáció az emberiség,



Láng Zsolt

szorosan véve Európa megújulásának egyetlen, kikerülhetetlen útja. Ulrich Beck szerint az érem két oldala, a globalizmus és a globalitás összekapcsolható a gloklizációban, amely képes a globális értékek körforgásába bekapcsolni a regionális kultúrák értéktérítő erejét. Sőt, a világ nem arra kíváncsi, hogy mit vettünk át az európai művelődésből, hanem arra, hogy a magunkéból mivel gyarapítottuk azt. Ez a szemlélet lehet a harmadik évezredben Európa kisebb nyelvi, kulturális közösséget alkotó népeinek alkalmazkodási stratégiája.

Mára világhosszá vált: a kulturális sokszínűség európai érték. Az alkalmazkodási stratégia ideológiájának kidolgozásához, erdélyi üzenetként, két kiváló szellemünk gondolatait idézném. Sütő András mondotta: „...földi utazásunkat úgy kell rendeznünk, hogy azt az egyetemes humánium javára is – lehetőleg a magunk bőrében tegyük meg, emléket állítván a sajátosság méltóságának... az *Ulysszesben* a temetőpatkányok is dubliniak: aki nem vállalja a maga Dublinját, abból nehezen lesz Joyce.” Bajor Andor így vélekedett: „Nincs más módunk: vállalnunk kell sajátosságunkat, méltósággal vagy éppen méltóság nélkül, ahogy szemünk színét, arcunkat és testalkatunkat vállaljuk. Egyrészt mert ha akarjuk, ha nem: ilyenek vagyunk. Másrészt mert az általános emberi önmagában nem létezik, csak a sajátosságokon keresztül, mint annak egyik oldala... ha a sajátost nem vállaljuk, akkor nem az egyetemeshöz jutunk el, csak a semmihez, önmagunk feladásához.” Vállalnunk kell tehát identitásunkat, a színházban is, s erre megvan a szabadságunk. Salvatore Puleda mondotta: „...a kulturális identitás egy terv, amelyet valamely nép alkot a jövőre vonatkozóan, és ehhez felhasznál néhány fontos elemet a múltjából. Ezt nem tekinthetjük valamiféle

passzív dolognak... hanem inkább olyasvalaminek, amit fokozatosan újjaalakítunk azon kihívások hatására, melyekkel időről időre szembe kell néznünk. Mindig van lehetőség a választásra. Mindig megvan a szabadságunk.”

Hogyan lehet az alkalmazkodási stratégiának az elemeit korszerű színházi stratégiává változtatni? Vissza kell vezetnünk a színház az ősi forrásához: újból agorává kell tennünk a kultúraépítésnek ezt az intézményét, amely ne csak az előadások helyszíne, hanem a társadalmi élet szervezője is legyen. Pécsi Györgyi éppen a tokaji írótanácskozáson figyelmeztetett 2002-ben, a színház fő baja, hogy elfogadta: nincs szükség arra, hogy ő gondolkodjon a világ dolgairól. Kótsi Patkó János már a XVIII. század végén megfogalmazta: „...a szív formálására és a nemzet karakterének jobbítására vagy elrontására is a játékszínél alkalmazhatóbb eszközök még az emberi elme fel nem talált.” De vajon akik ma gondolkodnak világnak dolgairól, hitelesen képviselik-e az országot és ezt a népet? Ha a színház lemond arról, hogy az életünkről is gondolkodjon, miért várja el, hogy bárki nézőt érdekeljen?

A hitelesség záloga a szekértábor szemlélet feladása, a címkézés megszüntetése. Az egyik fél a nemzeti célok felvállalását sértett, üldözési mániás magyarkodásnak nevezi, a másik meg nemzetárulónak titulál mindent, ami nyitottabban szemléli a világot. Súlyosbíja a helyzetet, hogy egyre több esetben tapasztaljuk: a fenntartók elcsodáltságát érdekel, hogy a színházban értékeket mutassanak be, hanem igyekeznek az intézményt a helyi politika kiszolgáltatójává tenni. Ez a gyakorlat egyaránt érvényes határon túl és innen. Pedig csak arról van szó, hogy legyenek olyan előadások, amelyek a közönség lelkiállapotát gondozni,

építeni tudják, önbizalmát növelik, segítik a tisztánlátást. A kultúra esélyt ad a társadalmi megbékélésre is. Önpusztítással felérő, torzalkodó világnakban erre „fölkötebb nagy szükség lenne” – ahogyan Apáczai fogalmazna ebben a helyzetben. A kortárs színházban megvan a képesség erre. Egyik markáns képviselője, Tompa Gábor így fogalmaz: „A színház változtatni akar, ehhez viszont elengedhetetlen, hogy a rendezők ne csupán szerzőkben és színművekben, hanem a társadalmi valóság egészében gondolkodjanak. Soha nem szabad figyelmen kívül hagyniuk a legfontosabb érvet, ami egy előadás megrendezésére készíthető a művészt: a jelenkort... Ha az előadás nem képes ebbe a korszerű, várakozó emberi anyagba belevágni a fogaskerekeit... korszerűtlen az előadás, és a színház halott... semmi sem menti fel a rendezőt az alól, hogy máról alkotott szemléletét, világnézetét kifejezésre juttassa, egyetlen rendező sem bújhat ki az itt és mást

giók elnyerhessék a helyi, regionális igazgatási autonómiák közjogilag szavatolt formáit. Ugyanakkor felelősek a civil társadalom erői is, hogy kihasználhassák a regionális, akár határokon is átnyúló együttműködés lehetőségeit a kulturális értéktérítésben.

## „Megnyitnak a szelepek”

A kortárs művészet a kánonok alóli felszabadulás jegyében az alkotó korlátlan szabadságát hirdeti, kockázatos volna ajánlásokat fogalmazni. De példabeszédeket szabad idézni. Kós Károly 1936-ban, Tamási Áron *Énekes madara* kapcsán így vallott színházi hitéről: „az erdélyi magyar írás európai mértéke és teljessége: nem ködös transzszilvanizmus, nem regionalizmus, hanem a magunk kötelességét tudott elmondandóit a magunk módján mondjuk el, az erdélyi írás nem önmagáért való l'art pour l'art művészet, nem szép lelkek gurmándériáját kívánja szolgá-



Kovács András Ferenc

bretteri ethosza alól. A színház az adott kor lázmérője kell legyen.”

Így cseng egybe korok üzenete, Kótsi Patkó János, Kárpáti Aurél, Pécsi Györgyi, Tompa Gábor időközönkénti kézfogása így válik a ma ars poeticájává: a színház váljék a jelen elitkultúrájának műhelyévé. S erre van esély, az Európai Unió a globalizáció gazdasági dimenziójának tulajdonít döntő fontosságot, az identitásörzés szabadságát, óvását a tagállamokra bízta.

Két irányban tehetünk sokat. Tegyenek meg mindent az országok vezetői, hogy biztosítsák a kulturális örökségünk védelmére szükséges állami kiadásokat, beleértve a határon túli szakadt nemzeti közösségek saját államainak irányítóit is, akikre külön felelősség hárul: úgy alkítsák államszervezetüket, hogy a jövő integrációs rendszereinek alapsejtjeit képező természetes kis térségek, ré-

ni, de mindennapi kenyere akar lenni a magyarnak... a mi színházunknak... missziója kell legyen... a mi színházunk a magyar nyelv, a magyar szellem, a magyar művelődés iskolája, szöszéke kell hogy legyen.” Talán a fentebb megfogalmazott ajánlások meggyorsíthatják színházi kultúránk felzárkózását, csökkenthetik az egyetemes és a magyar színházi mozgalom közötti aszinkronitást, de a nyitott kultúrák korában mindennek az elengedője is bekövetkezhet. Kovács András Ferenc ilyen irányú gondolataival zárnam mondanivalómat. „Van egy nagyon érdekes dolog: miközben minden kinyílik, megnyitnak a szelepek, alulról is, a populáris, a szubkultúra felől is, aközben nagyon elúszhat maga a lényege a dolognak. Most ez egy ilyen kor. Lehetséges, hogy még tart tíz-tizenöt évet, és meglátjuk, ki hogy kerül ki belőle.”



# Verscsokor Yunus Emrétől

Köznapi szellemi horizontunkat nem igen terheli még a török műveltség, ezért hálás köszönet minden hírhözönak és közvetítőnek, aki kapcsolatot teremt a török másság értékeivel. Yunus Emre 13. századi török énekmondó (valószínűleg 1238 és 1320 között élt) egyike a török lírát egyetemessé tevő alkotóknak. Maga írta dalait a távoli Anatóliában, amelyek egyik hűséges, mai megszólaltatója Erdal Talikoğlu, s az előadóművész így írt róla: „Amikor megszületett, öldöklő mongol hordák pusztították Anatóliát, 30-40 évvel korábban pedig a nyugatról érkező kereszties hadak foglalták el és fosztották ki az ortodox Bizáncot. Ebben a sötét, reményvesztett és a biztosságot teljességgel nélkülöző korszakban Yunus számára az volt a legfontosabb, hogy ugyanúgy szeressük embertársainkat, mint Istent. Faji, nyelvi vagy vallási különbségtétel nélkül tekintett minden emberre.” Yunus Emre dalait Erdal Talikoğlu budapesti jóbarátjával, Kobzos Kiss Tamás budapesti énekmondóval együtt adja elő közel két évtizede Európa koncerttermeiben, így hallottam én is az elsők között, élő kétnyelvű, interaktív előadásban a Csíkszeredai Régizene Fesztiválon. A dalok-versek szövegét Kobzos Kiss Tamás fordította magyar nyelvre; sajátjának érezte, mert a Yunus-művek korai keletkezésük ellenére olyan erkölcsi értékek tolmácsolására képesek, melyek ma is csorbíthatatlanul érvényesek és eszményeinkbe illenek. Összeállításunk a két előadóművész Yunus Emre: Lásd, mit mivel a szerelem c. 2007-es CD-korongjához mellékelte versfüzet alapján készült. (Cseke Gábor)

## Elepesztett a szerelem Askin Aldi Benden Beni

Elepesztett a szerelem  
Csak te kellesz csak te nekem  
Érted égek éjjel-nappal  
Csak te kellesz, csak te nekem

Létemnek nem örülhetek  
A nemléttől már nem félek  
Betölt engem a szerelem  
Csak te kellesz, csak te nekem

Az édenről azt mesélik  
Paloták vannak ott s hurik  
Legyen azé ki akarja  
Csak te kellesz, csak te nekem

Engem már meg is ölhetnek  
Hamvaim szórják a szélnek  
Téged szólítottak onnan is  
Csak te kellesz, csak te nekem

Yunusnak neveznek engem  
Minden nap nagyobb lesz tüzem  
Két világon nincs más vágyom  
Csak te kellesz, csak te nekem

## Dervissé szíved tesz Dervislik bastadir

Dervissé észtől válsz, nem a süvegtől  
A meleg tüztől van, nem a tűzhelytől  
Felebarátodat hogyha megbántod  
Hiába kérsz bármit imádban fentről

Urad ha keresed szívedben keresd  
Zarándokutakon meg nem lelheted  
Fogadd meg Yunusnak hasznos tanácsát  
S hamarabb eléred, mintsem gondolnád

## Malom, miért sírsz olyan nagyon Dolap niçin inilersin...

Malom, miért sírsz oly nagyon  
Bánat miatt bús a dalom  
Mindenem az úrnak adom  
Érte vagyok bús, és sírok

Az én nevem Bánat-malom  
Vizem folyik minduntalan  
Ahogy parancsolta Uram  
Tenger bánat miatt sírok

Hegy tetején megtaláltak  
Ágaimtól megfosztottak  
Belőlem malmot csináltak  
Tenger bánat miatt sírok

## Hogyan kerültem kapcsolatba a török énekmondással?

12-13 éves kamasz voltam, amikor – a kamrában talált régi rádió alkatrészeit felhasználva – tranzistoros rádiót fabrikáltam, és elalvás előtt fülhallgatóval keregéltem az állomásokat minden este. Emlékszem, mindig rátaláltam egy különös, mégis valahogy ismerős zenére, egy hangszer hangjára, ami kicsit a citerához hasonlított, a nyelv meg, amin beszéltek ezen az adón, magyarul hangzott. Lassan rájöttem, hogy a török lehet, de a hangszer még több évig nem tudtam megtalálni. Áthangoltam a gitárt is, hogy hasonló hangzást kapjak, egy-két dalt is írtam erre. Még sok év, talán húsz is eltelt, mire az első „sz”-t (mert így hívták ezt a hangszer) a nyolcvanas évek elején megkaptam Osman Basmantól, az akkori török nagykövettől, Adorján Imre székesfehérvári barátom segítségével. Engem nem is annyira a hangszer érdekelt, mint inkább az énekek, amiket kísérték vele. Ezek is nagyon ismerős dallamúak voltak, az erdélyi régi dalok mintájára ereszkedtek alá. Lemezeket Bécsben vettem, vagy később cseréltem, két „Régi török zene Európában” lemezeért – amelyet a Kecskés együttessel vettünk föl 1985-ben



Hegyi fából való vagyok  
Édes, keserű nem vagyok  
Én az Úr szolgálója vagyok  
Tenger bánat miatt sírok

Hegyről vágták a törzsemet  
Felbolygatták életemet  
Mégis zengem énekemet  
Tenger bánat miatt sírok

Ácsok megfáragtak engem  
Helyre tették minden részem  
A jajszavam Istentől van  
Tenger bánat miatt sírok  
Vizemet a mélyből merem  
Forgatva lenről emelem  
Látod, mennyit kell szenvednem?

Tenger bánat miatt sírok

Yunus arca örömtelen  
Vágyai marasztják itt lenn  
Maradása nincsen mégsem  
Tenger bánat miatt sírok

## A hatalmas szerelem Benim ol ask bahrisi

A hatalmas szerelem  
Én vagyok, zúg tengerem  
Vízözön csepp belőlem  
Porszem végtelen nekem

A baráthoz visz utam  
Ott az én birodalmam  
Szerelemről szól szavam  
Szerelem a lakhelyem

Földön ember míg nem volt  
Lélek házat nem kapott  
Sátán megátkoztatott  
Ég vára volt lakhelyem

Yunus lent a nép között  
Nem áll meg Isten előtt  
Énekel, mint megszállott  
Dervis nem lehet, ó nem

(Kobzos Kiss Tamás  
tolmácsolásában)

## Tuncer Cücenödü

# Hólavina

(Részlet)

ÖREG Az ör gyilkos! Az ör gyilkos!  
VÉGREHAJTÓ Ugyas, kérem. Meddig kell ezt még hallgatnom? Mit jelent ez?

FÉRFI (int, hagyják rá, ő elrendezi) Elég volt, apám. Hallgass már! (Öreg elhallgat, többiek az ajtóhoz mennek, Férfi kinyitja) Tessék!

ASSZONY Isten hozta Önöket!

ÖREGASSZONY Tessék, tessék! Milyen megtisztelő, hogy eljötték.

(A csoport összetétele: a bizottság elnöke, a bizottság két tagja /egy nő és egy férfi/ és két végrehajtó. Belépnek.)

ELNÖK Üdvözlétem. Jó napot!

A HÁZBELIEK MIND

Isten hozta! Tessék... Tessék...

ÖREG (az ujonnan jött végrehajtóra mutat) No lám, itt a másik gyilkos. Látod? Ez a másik.

(Öregasszony int neki, hogy fogja be a száját, mert még megharagítja Férfit.)

ASSZONY Tessék! Foglaljanak helyet, kérem. Hova akar ülni?

ELNÖK (körülnéz, megfelelő helyet keres) Ülünk oda... valahová a többinél magasabbra, mert úgy kívánja a munka... Amiért jöttünk.

FÉRFI (mutatja a helyet) Jó lesz itt? (Elnök a többiekre néz, a csoport tagjai helyeselnek...)

ELNÖK Igen... jó lesz.

(Mindannyian leülnek, kivéve a végrehajtókat, akik

talpon maradnak, az ajtó mellett. A házbéliek félve és figyelemmel nézik a csoport tagjait.)

ELNÖK Kérnék egy asztalt. (Máris hozzák.)

FÉRFI Óhajjt még valamit?

ELNÖK Úgy hiszem, vita közben kiszárad a torkom... Hozzon vizet és poharat mindenkinék.

(Asszony vizet és faragott fapoharakat hoz, eléjük teszi.)

ELNÖK Nagyot nőj, leálynom. Hol van a menyed?

ASSZONY Hozzam ide?

ELNÖK Most, azonnal! Nincs vesztegetni való időnk.

ASSZONY (a fiához) Majd én hívom... (megy és jelt ad a várandósnak, hogy jöjjön.)

ELNÖK (az öregasszonynak) Mert ha nincs jelen, nem beszélhetünk róla, ugye?

ÖREGASSZONY Így van.

ELNÖK Üljön le mindenki, s ha valakit kérdezek, az jöjjön ide, válaszolni. Megértettük?

MINDANNYIAN Igenis, megértettük.

ELNÖK Kezdjük-e már? (A bizottsági tagok jóváhagyóan bólintanak.)

ÖREG (öregasszonyhoz) Na végre ítéleznek a végrehajtók fölött, akik meggyilkolták a bátyám...

(Öregasszony egy pantomimost meghazudtoló jelbeszéddel magyarázza az öregnek, hogy miről van szó.)

ÖREG Ja, hogy van itt egy állapotos asszony és őt is... Gyilkosok.

ÖREGASSZONY Hallgass már!

ELNÖK Mielőtt ide jöttem volna, megnéztem a csatornát, hogy milyen magasan áll benne a víz. Sajnálatos módon kell bejelentnem, hogy a víz szintje még mindig két ujjnyival magasabb a normálnál, ami a veszély végét je-

lenti. Tehát még két ujjnyi hibádzik... (mutatja a kezén). Ez azt jelenti, hogy a veszély nem ért véget. Legfeljebb ma este, vagy holnap reggelre múlik el, és akkor mindenki, aki element a faluból, apraja és nagyja egyaránt visszatérhet, az állatokkal és az elemózsiaival – megakodva hússal, zöldséggel, sóval, mindennel, ami kell -, és hosszú ideig velünk lehetnek, három hónapig,

amíg lehull az első hó. Ez alatt szabad lesz minden megnyilvánulás: szülés, keresztelés és bármilyen mulatság. Aztán amikor lehull az első hó, a fiatal házások, a kismamák, akik szültek, és a többiek mind-mind elmennek megint. Dolgozni a következő nyárig, hogy összegyűjtsék mindazt, amire szükségük van télen azoknak, akik itt maradnak, hogy csendben megéljenek... Az-

## Tuncer Cücenödü

Török drámaíró, jelenleg tíz darabját játsszák harminc országban. A listavezető a Hólavina 2001-ben írta. Sikert aratott vele Törökországban, nyugaton, sőt Oroszországban is. Tavaly ősszel volt a darab román nyelvű ősbemutatója Bukarestben, a Nemzeti Színházban, s azóta már vendégszerepeltek vele külföldön is, legutóbb Bulgáriában. Milyen kicsi a világ! A darabbeli lavinaveszély nemcsak a kelet-anatóliai hegyvidékre jellemző, hanem megtalálható mindenhol, szerte a világon. Mert ezt a veszélyt az ember kreálja. A természet jobb nálunk. Ő sem az Orosz-pusztán, sem a Román-alföldön, de Andalúziában sem okoz hólavínát. Mégis nap-mind nap tartanunk kell tőle. Érdemes lenne rá olykor felfigyelni. Helyet kaphatna ez a darab például a magyar színpadon is.



# Folytatódó kelet-európai történet a szabadságról...

Varga Andrea

A héten kerül sor a történelemtanárok éves munkaértékelésének szokásos marosvásárhelyi rendezvényére. A 2011. szeptember 7–9. időponttal zajló műhelybeszélgetés-sorozat rendre sokféle tartalmas és még több időszéri kezdeményezés, egyeztetés, tapasztalatcsere és informális megerősítés alkalma, ekként is tekintenek rá a pedagógusok. A szakmai programokról szóló, értékelő tudósítás még okkal várta magára, ez majd a találkozót kell kövesse – azonban a várható programok közül is kiemelhetőnek tetszik egy kezdeményezés, mely ezidáig példátlan, haszna tekintetében pedig lehet, korszakossá is erősödhet.

Egy kiadványról van szó, mely az Európai Bizottság romániai képviselőinek megbízásából és támogatásával készült el a rendszer-váltó Kelet-Európa eseménymenetének felvillantásával. Az Europa Centerben 2009. október 29. és 2010. július 30. között látogatók ezrei, diákok, pedagógusok, szakmai fórumok szemelgették a nyilvánosság előtt kapott fotóanyag és válogatott dokumentáció, mely *Egy történet a szabadságról* címmel az egykori keleti tömb társadalmi ellenállás-történetét és folyamatainak árnyoldalait tette közzé. Most az egykori anyagból egy kisebb, 32 oldalas, egyszeri kiadvány kerül a vásárhelyi fórum résztvevőinek kezébe, mi több, a forráskiadványt a humán tárgyak oktatásáért felelős országos tanfelügyelet veze-

tője ajánlja majd a pedagógusok, egyelőre a 200 jelentkező történelemtanár figyelmébe. A kiadvány CD-formátumban tartalmazza nem csupán a kiállításból válogatott, a sajtóban rendkívül ritkán megjelenő, jobbra ismeretlen „árnyéktörténelem” vagy „történi történelem” kutatásából összeállított források javát, hanem a hajdani fotókiállítás látható szabadságtörténelem háttérben fontossá vált események megértéséhez szükséges válogatott dokumentációt is.

A kiadvány mint oktatási projekt is korszaknyitó újdonság a történelem-pedagógia szakmai piacán. Mint ilyen, nem kívánja „magára venni” a be nem vallott személyes történelmek összes köztörténeti vonatkozásának mérlegre tételét, de szemléletmódjában szakít azzal a kényelmes közfelfogással, hogy a múlt már megtörtént, lezajlott, annak a történelem-könyvekben van a helye. E téren éppen ellenkezőleg: minthogy a történeti oktatás érdemben sejtethető okok miatt tartózkodik a múlt jelen ideig történő meghosszabbításával, s lényegében véve (nemcsak Romániában, de megannyi volt kelet-európai szocialista rendszer-átmenet során is!) az 1989–90 körüli változásokkal be is fejeződik a történeti kontinuitás látatása, előképeinek ismerete, leágazásainak alapos kritikai feldolgozása nélkül. Miként az 1956-os európai forradalmak közel negyvenötven évig csupán mint sötét sejtelmek és harsány megtörténelmek voltak jelen a köztörténeti gondolkodásban és



Fotó: ÚMSZ/archív

iskolai tanmenetben, úgy a Vátozás korának története is szinte elvágta az oktathatóság fonalát, s az értelmezéseket is, továbbá a megismerését épp annyira. A szakkutatók azonban, ha levéltárok, titkos források, félnyilvános adatok birtokában, s főként új kérdéseivel nyomába indul a megismerhetőnek, számtalan bizonyosságra lehet, melyek azután a bizonyosságok leteleményesei számára, pedagógusok, szülők, ismeretközvetítők munkáiban legitim módon nyilvánosságot kaphatnak... Így pedig a jövőndő nemzedékek ismeretkincsébe és kérdéseibe épülhetnek.

A kiállítás alkalmával pedagógus-továbbképzési, iskolán kívüli nevelési és tematikus csoportfoglalkozási

alkalmak szakai voltak, ahol kiderülhetett: mind a pedagógusok, mind a diákok, mind az alternatív vagy iskolán kívüli nevelésben érdekelték széles köre számára lehetne kulcsfontosságú az olyan kezdeményezés, mely kiegészíti, fölhasználja, s gazdagítja is a kortárs történetismeret eszközeivel mindazt, ami a formális tanmenetben nem mindig és nem mindenhol fér bele. A most kézbe kerülő kiadvány csupán kezdete egy sorozatnak, mely ezt az iskolán kívüli oktatási projektet szélesebb szakmai és tematikai körbe lesz képes helyezni, ennek formalizált alapja immár a román oktatási minisztériummal kialakított partnerkapcsolati protokollum, amelyhez a szakmai felügyeleti bizottság maga is

segítséget nyújt és elismeréssel támogatja a program népszerűsítését, terjesztését, gazdagítását (tananyagfejlesztés, szakmai és szakirodalmi, sőt szépirodalmi forrásbázis, elektronikus fotótárak, on-line adatbázisok használata, felsőoktatásba bevezetés, stb.).

A kiadvány szerkezetében jól áttekinthető helye van a forrásértékű szövegeknek, melyek a történelmi tematika oktathatóságát segítik elő, egyúttal készítetnek a rendszerváltási folyamat politikai eseménytörténetén túl a személyes sorsok, közösségi perspektívák, többretegű tényanyagok megértésében és oktatásbeli felhasználásában, sőt kutatásában is. A kiadványhoz, mint korábban a kiállításához is kapcsolódó weboldalon folyamatosan,

több nyelven megtalálható lesznek a feltöltött források, fotók, valamint az eddigi történeti kutatás és a még elemzésre-feltárára váró további anyagok dokumentációja is (hogy csak jelzés-értékkel, de konkrétabb információ is legyen: az 1956-os romániai események anyagából készült válogatás, mely nem eléggé közismert az általános és középiskolai oktatás forrásanyagai között, vagy a Berli Fal építését és lebontását, a lengyel Szolidaritás tíz éves történetét, a magyar rendszerváltás eseményeit, a temesvári forradalmi és megtorlási kezdet jelentőségét, az egyházak és egyházi tulajdonok problematikáját, a kémkedés vagy bűnség társadalom- vagy politikátörténetét illetően megannyi érdekes forrásanyag és dokumentum-másolat). A portál elektronikus címe: [www.freedomstory.eu](http://www.freedomstory.eu).

A kiadvány és a megelőző feltáró kutatások során számos kutató és szakmai intézmény működött közre forrásfeltáró, dokumentációs és elemzési segítséggel, fotóanyagok elérhetővé tételével, így a budapesti CEU mellett működő Open Society Archive munkatársai, Tamási Miklós, Tari Örs, Dobó Kata, a Szegedi Tudományegyetem jeles oktatója, kiváló jog- és politikatudományi szakember Révész Béla, valamint az MTA Politikatudományi Intézetének politikai antropológus kutatója, A. Gergely András, Gabriel Catalan történész, továbbá a rendszerváltás eseménytörténetét gazdagon dokumentáló fotósok: Horváth Ernő, Zachár Ottó, Harald Hauswald, Martin Mareňin.

tán megint jönnek, és megint elmennek... Tehát most, amikor a hazatérőket várva örvendünk, hogy már csak egy kis idő van hátra, és vége, hazajöhetnek mind, akkor megjelenik a bába, és tudomásunkra hozza a váratlan veszélyt.

(A bizottság egyik tagja jelez, hogy tüsszentenie kell. Mindannyian rémülten nézik, automatikusan elejébe tesznek egy kispárnát. Arcára szorítja, s föjtött tüsszentés hallatszik. Megnyugszik és visszaadja a párnát.)

ELNÖK Mélyszéges sajnálattal bejelentem: olyan helyzetben vagyunk, amely az utóbbi ötven évben elő nem fordult nálunk. Megengedett idő előtti szülésről van szó, ami mélyen megrendített engem és a komisszió többi tagját. De nincs mit tennünk, alkalmazniuk kell a törvényt, mert az a dolgunk, hogy biztosítsuk a többieknek: számunkra szent az életük, és nem tehetjük ki veszély-

nek őket, a közösséget. Ez a helyzet!

(A bizottsági tag megint jelzi, hogy tüsszentenie kell, s hogy mostmár nem elég a kispárna, amit eléje tettek. Mindenki felugrik, betömik a száját, beborítják, ráraznak mindent, ami a kezük ügyében van. S teszik ezt addig, amíg nem hallatszik többé már sem tüsszentés, sem semmi, de nem is mozog a tag többet. Mindannyian tisztában vannak azzal, hogy meghalt. Felkapják s a ház sarkába hurcolják, majd fejét hajtva távoznak mellőle.)

ELNÖK Mostmár végeztük, amiért hívtak. Hozzátok ide tüstén, ne vesztesgessük az időt. (A bábosszonyhoz). Mikor jelentették neked?

BÁBA (feláll) Röviddel ezelt.

ELNÖK És az eredmény? BÁBA Azonnal itt voltam, láttam a várandóst, és jöttem, hogy jelentssem. Mélyszégesen sajnálom, de

kétségtelen, hogy szülni fog, hamarosan.

ELNÖK Biztos vagy benne? Megesküszöl rá?

BÁBA Meg. ELNÖK Megvizsgálod-e még egyszer?

BÁBA Szükségtelen. Minden jel arra utal, hogy ... koraszülés. Biztos vagyok benne.

ELNÖK Leülhetsz. Ti pedig (az állapotos asszony és a férje feláll) Normális körülmények között egy hónap múlva kellene, hogy szüdjön, ezt állapítottuk meg. De ez a határidő már nem érvényes, a szülésre bármelyik pillanatban sor kerülhet. Ami pedig, ugye, veszélybe sodorja mindenki életét, olyan súlyos bűn, amelyet nem vállalhatunk. Tudjátok ezt, ugye? Tisztában vagytok velem!

FIATAL HÁZASOK Tudjuk.

FIATAL FÉRJ De ez nem a mi bűnünk.

ELNÖK Hanem? Mit

akarsz mondani?

FIATAL FÉRJ Az idősök számították ki a határidőt. Napra. És azt mondták: mostmár összefeküdhetsz az asszonnyal, amit meg is tetünk. Addig csak távolról látuk egymást. Hiába voltunk házasságok.

FÉRFI Elnök úr, tisztelettel kérem, hogy szólhassak. Engedje meg nekem.

ELNÖK Beszélhetsz, de ne szaporítsd a szót.

FÉRFI A fiam igazat beszél. Sohasem engedték, hogy közel kerüljenek egymáshoz, amíg el nem jött a meghatározott idő.

ASSZONY Még a kezükkel sem érinthették egymást addig a napig.

ELNÖK Te sem beszélhetsz engedély nélkül. Megértted!

ASSZONY (megszégyenülten) Igenis, Elnök úr.

FIATAL FÉRJ Koraszülésről van szó.

BÁBA Elnök úr, valóban koraszülés.

FIATAL FÉRJ Tehát nem vagyunk hibásak érte.

(Rövid csend)

ELNÖK Mit számít az, hogy így vagy úgy. Mi nem vitatjuk azt, hogy koraszülés-e vagy egyéb. Más itt a baj. Most kell szülnie a feleségednek, ez itt a kérdés! Akkor, amikor a lavinaveszély nem ért véget. Mit érdekel bennünket, hogy betartottátok-e a határidőt, vagy pedig előbb érintkeztek. Az eredményről tárgyalunk most. Szülnie kell a fiatalasszonynak, s nem akármikor, hanem most, amikor a csatornában a víz még két ujjnyival magasabb. Mit tehetünk? A törvény szerint kell eljárunk. (Végigné az asszonyt.) Ezt a fiatalasszonyt azonnal koporsóba kell zárni, és el kell temetni, hogy ne veszélyeztesse az életét mindenkinek. Szomorú, de ha ez megvigasztalja önöket, kijelentem: mélyszégesen sajnálom, hogy ilyen ítéle-

tet kellett hoznom. Vigasztalódjanak.

FIATAL FÉRJ Elnök úr...

ELNÖK Vége, nincs több beszélni valónk. A fiatalasszony bármelyik pillanatban szülhet, és azt hiszem, nem kell emlékeztetnem senkit arra, hogy milyen kockázattal jár, ha most tovább szaporítjuk a szót. Bábasszonyt kérdelem: van-e valami ellentéte az ítélet azonnali végrehajtását illetően? S ha igen, mivel indokolná azt, hogy elhalasztjuk? Tehát, van okunk? Elhalasztjuk?

BÁBA Nincs. Nem halaszthatjuk el, elnök úr.

ELNÖK Akkor ne vesztesgessük az időt, haladéktalanul hajtsák végre az ítéletet.

ÖREG (mint aki most jött rá) Dehát ezek nem a két gyilkost ítélték el! (Öregasszony egyfolytában intgette neki. Hogy hallgasson már.)

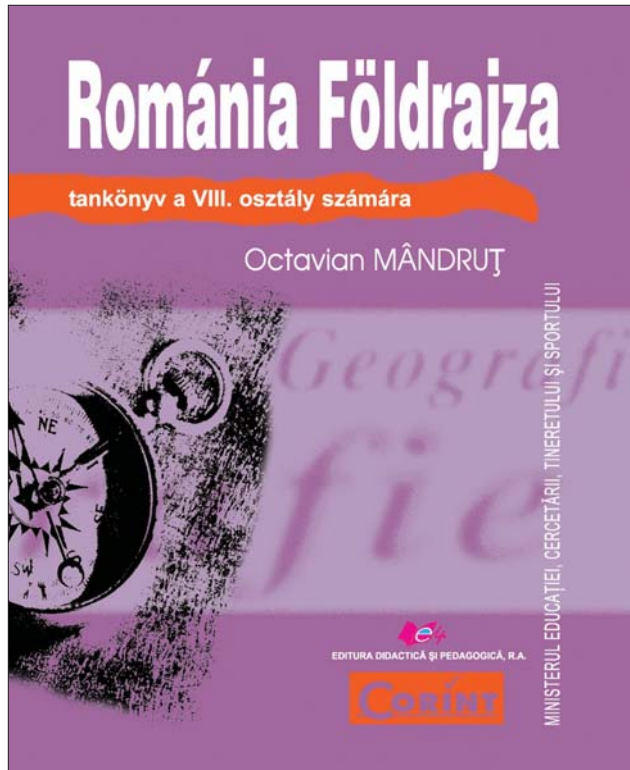
Fordította:  
Zzehránszky István



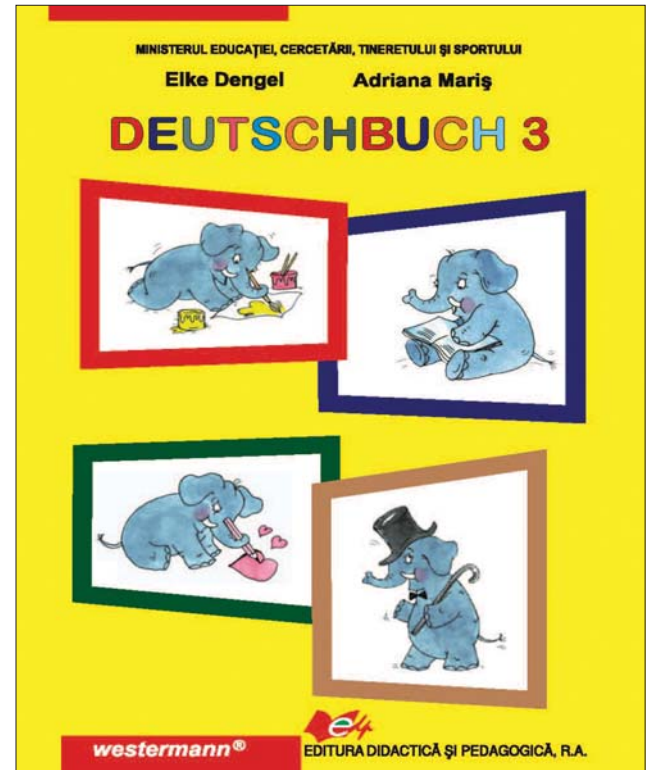
# Könyvek kisebbségekről – kisebbségeknek



Történelem tankönyv a XII. osztály számára



Földrajz tankönyv a VIII. osztály számára



Német nyelv tankönyv a III. osztály számára

**Bánffy Miklós**

## A szászrégeni orvos

– Nagyon kiváló orvos ez a Wolf Herman Kisch. Mielőtt átvette a városi kórházat, főleg idegbajokra specializálta magát. A nagy Kraepelin mellett dolgozott Berlinben, Charcot-nál is volt egy évig. Ő adhat olyan véleményt...

– Beavatni egy szászrégeni orvost...? – csodálkozott Adrienne.

– Ő, az nem olyan közönséges vidéki doktor, ahogyan maga képzei. Ez nagyon kiváló valaki, amilyen igen kevés van nemcsak nálunk, de egész Európában. – És sietve magyarázott Absolon, hogy minden érvet elmondjon, mielőtt Adrienne visszautasítaná a tervét. Elmondta dr. Kisch egész történetét.

Itt született Dextrádán, ebben a szomszédos nagy szász faluban. Parasztfiú. Az iskolában föltűnt. Érettségi után a szász univerzitás megkínálta, hogy kiküldi külföldre, minden költséget fedezi és kiképezeti orvosnak, ha kötelezi magát, hogy bármikor hazajön és elfoglal bármilyen állást, mikor nekik szükségük lesz rá. Kisch ezt elfogadta. Odakünn már mint kész orvos a pszichiátriában tűnt föl több tényleges tanulmányával. Olyan komoly sikerük volt, hogy tanári állással kínálta meg a jénai egyetem. Ő azonban ezt nem fogadhatta el, mert ekkor már hazahívták, most öt éve. Elkészült ez a nagyon tökéletes, de nagyon kicsi városi kórház Régenben. Harminc ágy. An-

nak az igazgatását kellett vállalnia. Lemondani a világhírnévről, tudományos kutatásról, mindenről. De ő szavának állt és hazajött.

– Hát ennek a doktornak mondanók el unokaöcsém állapotát. Bizonyos, hogy Uzdy Pali, bár korántsem örült, de nem egészen normális, tehát jó volna, ha egy ilyen ideg orvos megnézné, persze minden feltűnés nélkül... Ez arra is jó, hogy simán menjen az ügy... minden irányban... minden vonatkozásban. (...)

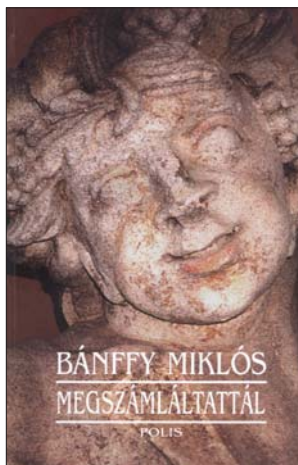
Az asszony nem válaszolt. Megütődött azon, amit az öregúr szavai mögött érzett. Azon a gondolon, hogy a férjét idegbaj miatt kezeljék. Ő évek óta abnormálisnak tartotta ugyan Uzdyt, de hogy pszichiáter kezelje, hogy tán meg is bolondulhatna, arra sosem gondolt. Ez most először ötlött eszébe, és halk rémület szaladt végig rajta. Akkor hozzá van láncolva örökre! (...)

Ott, magos dombon áll a kórház. Csinos épület. Homlokán: „Städtisches Krankenhaus” nagy fekete betűkkel. Belül is minden felírás kizárólag német. A portás, értesítve lévén, betesékelte az érkezőket a „Warteraum” nevezetű szobába. Onnan kicsi párnás ajtó nyílik, fehér ez is, mint minden körülöttük, rajta tábla hirdeti: „Ordinations-Zimmer des Oberarztes”.

Majd egy orvos érkezett,

aki Absolont bekísérte a főnökhöz. Adrienne egyedül maradt.

Oktalan szorongás fogta el... Valami új és félelmetes fordulatként érezte, hogy válása ügyében ő most oda jutott, hogy a férjével való szakítás nem érzelmi vagy jogi ügy... hanem orvosi tárgyalás anyaga...



**Bánffy Miklós: Erdélyi történet. I. Megszámláltattal, II. És hijjával találtattal, III. Darabokra szaggattatol. A borítókat tervezte Unipán Helga. Polisz Kiadó, Kolozsvár, 2011.**

A borítókon: Dionüszosz (I.), Titán (II.) és Niobé (III.)

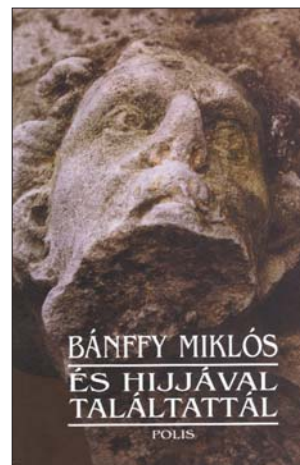
A viaszosvászonnal párnázott ajtó kinyílt, és kellemes hang szólt hozzá: – Darf ich Sie bitten, Gnädige Frau...

Wolf Herman Kisch hívta be. Absolon egyedül hagyta őket.

Rendkívül magas, nagy csontú ember dr. Kisch. Majdnem akkora, mint Uzdy. Egészen kopasz, bár még nincs negyvenéves. Hatalmas szemüveg mögül nagyon nagy, halványkék sze-

mek néznek az emberre. Hosszú állú ábrázatán jellegzetes a szájj; vékony ajkai keményen lezárva, mintha erőszakkal haragná össze a fogait, oldalt mélyen karcolt árok. Mégis van valami megnyerő varázs szójejtésében, egész modorában, a mosolyában is, amely azonnal eltünt minden keserű, csalódott vonást az arcából.

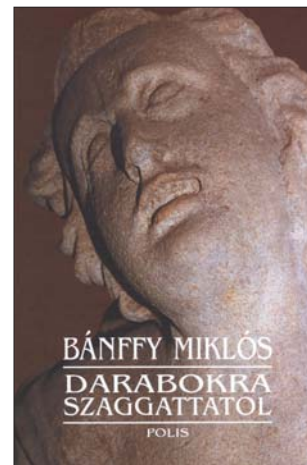
Adrienne lelkében rögtön eloszlott az aggodalom, majnem otthonosan érezte magát most, hogy szembeült Kisch doktorral. Amit pedig



egyéneknél, amilyen Uzdy, a körültekintő előrelátás helyénvaló dolog.

Csodásan nyugtató volt mindez, tán nem is annyira a szavai, mint a hangja, akárha simogatna vele.

Vázlatosan beszélt a különködés gyakoriságáról. Sokkal több ember különös, mint azt általában hinnék. Beszélt könnyedén a tapasztalásairól, esetekről, amelyek sokkal komolyabbnak látszottak, titkos indulatokról, melyek könnyen földoldhatók. Adrienne észre sem vet-



alakja, amit a fehér kabátja még óriásibbra túlzott, fölállt. Átkísérte Adrienne-t a „Warteraum”-ba, ahol Absolon derűs egykedvűséggel szívta a szivarját.

Itt megállapították a további programot.

Dr. Kisch csak június második felében tud Almáskőre jönni, korábban nem vehet szabadságot. Nem! Nem kocsin jön, csak úgy odasétál, át a hegyeken; odavetődik véletlenül. Amúgy is nagy turista, az itteni hegyeket is gyalog járja be mind. – Es wird mir eine Erholung sein... – Úgy beszélt, mintha odajöttével neki tennének szolgálatot. – Psychopathische Probleme haben mich immer interessiert... – Ez volta az egyetlen célzás a múltjára, arra a pályára, amiről le kellett mondania, mindarra, amit fölálodott, mikor hazajött. Csak itt záródott le keményen az ajka egyetlen pillanatra. De azonnal tovább beszélt az ő barátságos hangján: – Ich komme sobald ich kann... Ich gebe Ihnen Bescheid... – Értesíteni fogom. A kocsihoz kísérte őket. Ott még pár biztató szót mondott, aztán nyugalmas léptekkel visszasétált abba a kicsi kórházba, mely élethossziglan egyetlen működési tere ama világhírű katedra helyett.

De a germán „Mannestue” nem csupán a középkori lovagoké, ugyanolyan hősiességű és önfeláldozó a polgári élet szürke szótlanágában is.

(Részlet az Erdélyi trilógiából: És hijjával találtattal, 336–340. l.)